



การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการ  
เป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6



กันยารัตน์ นิลภา

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร  
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต  
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน  
ปีการศึกษา 2565  
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการ  
เป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6



การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร  
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง "การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมือง  
ต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6"

ของ กัญยรัตน์ นิลภา

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา อ่อนธานี)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษา



<b>ชื่อเรื่อง</b>	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
<b>ผู้วิจัย</b>	กันยารัตน์ นิลภา
<b>ประธานที่ปรึกษา</b>	รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์
<b>ประเภทสารนิพนธ์</b>	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. หลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2565
<b>คำสำคัญ</b>	การพัฒนากิจกรรม, กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม, ความเป็นพลเมืองตื่นรู้, พลเมืองมีส่วนร่วม

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม และศึกษาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดอมฤตวาริ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 27 คน จำนวน 15 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ ทดสอบทีแบบกลุ่มเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานของกิจกรรมวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหาของกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.39) มีประสิทธิภาพ 77.78/78.47 และคู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.51)

2. ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็น

ผลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียน อยู่ในระดับมาก ( $= 4.15$ )



<b>Title</b>	A DEVELOPMENT OF SOCIAL SERVICE LEARNING ACTIVITY TO ENHANCING PARTICIPATION CITIZEN FO ACTIVE CITIZENSHIP FOR GRADE 6 STUDENTS
<b>Author</b>	KANYARAT NINLAPHA
<b>Advisor</b>	Associate Professor Chaiwat Sutthirat, Ph.D.
<b>Academic Paper</b>	M.Ed. Independent Study in Curriculum and Instruction - (Plan B), Naresuan University, 2022
<b>Keywords</b>	The development of learning activitie, The learning activities by social learning service, Active Citizenship, Participation Citizen

### ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to construct and find the efficiency of the development of learning activities by social learning service in order to enhance participation citizen of active citizenship for grade 6 students based on the criterion 75/75 and 2) to studying the results of implementing of learning activities study by social learning service in order to enhance participation citizen of active citizenship for grade 6 students by compare participation citizen of active citizenship of before and after learning through learning activities study by social learning service. and study participation citizen of active citizenship after learning through learning activities study by social learning service. The study has been conducted by research methodology and development. A sample group was twenty-seven grade 6 students who were studying during semester 1 academic year, 2022 at Wat Amarit Waree School, Uthai Thani Province total 15 hours. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and t-test dependent. The results revealed that

1. The learning activities by social learning service in order to enhance participation citizen of active citizenship for grade 6 students consist of the foundation idea, purposes, content, learning and teaching activities and evaluation

has efficiency at 77.78/78.47, was at well quality (Mean= 4.39). And the learning activity guide was at excellent quality (Mean= 4.51).

2. The results of implementing of learning activities study by social learning service in order to enhance participation citizen of active citizenship for grade 6 students were as follow :

2.1 Students in grade 6 have participation citizen of active citizenship After learned higher than before significantly at the level of .05

2.2 Students in grade 6 have participation citizen of active citizenship After learned was at well quality (Mean= 4.15).



## ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำปรึกษา ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการค้นคว้าอิสระเสร็จสมบูรณ์ได้ อีกทั้งยังให้ความเมตตาต่อศิษย์เสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อังรังโสติสกุล อาจารย์ผู้สอนประจำภาควิชาการศึกษา สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ นางวรรณทนี คุปศิริณย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตาคลี (ขุนตาคลีคณะกิจ) จังหวัดนครสวรรค์ นายอาทิตย์ ดั่นเจริญ ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนชุมชนวัดมณีสถิตกปิฎฐาราม จังหวัดอุทัยธานี ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และคู่มือการใช้กิจกรรม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร บุคลากร และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดอมฤตวารี สังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูล

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา สามีมของผู้วิจัยและกัลยาณมิตรที่ดีที่ทำให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดามารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ที่ให้การสนับสนุน อบรมสั่งสอน เป็นกำลังใจและแรงบันดาลใจ ชี้แนะแนวทางในการศึกษามาโดยตลอด จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการค้นคว้าอิสระครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของประเทศ และผู้ที่สนใจ

กันยารัตน์ นิลภา



## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	๗
สารบัญภาพ.....	ด
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) .....	14
1.1 ความสำคัญของการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	14
1.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	15

1.3	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม .....	16
1.4	การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	18
2.	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 .....	20
2.1	ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน .....	20
2.2	ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน .....	21
2.3	จุดมุ่งหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน .....	21
2.4	เป้าหมายของหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน .....	22
2.5	หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน .....	22
2.6	แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน .....	23
2.7	ประเภทของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน .....	23
3.	กิจกรรมการเรียนรู้ .....	42
3.1	ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ .....	42
3.2	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ .....	43
3.3	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ .....	46
3.4	การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ .....	48
4.	การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) .....	51
4.1	ความหมายของการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม .....	51
4.2	แนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม .....	54
4.3	องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม .....	58

4.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม.....	60
5. ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม.....	68
5.1 ความหมายของพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม.....	68
5.2 องค์ประกอบพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม.....	71
5.3 ความสำคัญของพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม.....	80
5.4 เนื้อหาตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	81
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	82
6.1 งานวิจัยในประเทศ.....	82
6.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	85
7. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	87
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	88
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75.....	88
วัตถุประสงค์.....	88
แหล่งข้อมูล.....	88
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	89
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	99
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	99

<p>ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบรับใช้สังคม ที่          เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้น          ประถมศึกษาปีที่ 6 .....</p>	100
<p>วัตถุประสงค์ .....</p>	100
<p>ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....</p>	101
<p>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....</p>	101
<p>การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....</p>	101
<p>การเก็บรวบรวมข้อมูล.....</p>	109
<p>การวิเคราะห์ข้อมูล .....</p>	110
<p>สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....</p>	112
<p>บทที่ 4 ผลการวิจัย.....</p>	115
<p>ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่          เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้น          ประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 .....</p>	115
<p>1. ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้น          รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....</p>	115
<p>2. ผลการตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็น          พลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา          ปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ .....</p>	123
<p>3. ผลการทดลองใช้ (Try out) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้          แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วน          ร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 .....</p>	131
<p>ตอนที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้น          รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....</p>	134

1. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับ ใช้สังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 .....	134
2. ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม....	135
บทที่ 5 บทสรุป .....	137
สรุปผลการวิจัย.....	138
1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 .....	138
2. ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็น พลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 .....	138
อภิปรายผล .....	138
ข้อเสนอแนะ .....	143
1. ข้อเสนอแนะทั่วไป .....	143
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป .....	143
บรรณานุกรม .....	144
ภาคผนวก.....	151
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ .....	152
ภาคผนวก ข กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมือง มีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	153
ภาคผนวก ค คู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็น พลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	172

ภาคผนวก ง	เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล.....	235
ภาคผนวก ฉ	คะแนนผลการทดลองใช้ .....	252
ภาคผนวก ช	ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม 254	
ภาคผนวก ซ	แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็น พลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดอมฤตวาริ สังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี.....	255
ประวัติผู้วิจัย	.....	258



## สารบัญตาราง

### หน้า

ตาราง 1 แสดงมาตรฐานการเรียนรู้ ส.2.1 และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	16
ตาราง 2 แสดงมาตรฐานการเรียนรู้ ส.2.2 และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	18
ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม	67
ตาราง 4 สมรรถนะความเป็นพลเมืองต้นรู้ที่มีสำนึกสากล .....	72
ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองต้นรู้ ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม.....	79
ตาราง 6 โครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมือง ต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียน .....	92
ตาราง 7 เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วน ร่วม .....	103
ตาราง 8 แสดงกำหนดทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็น พลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปี การศึกษา 2565.....	110
ตาราง 9 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่ เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6.....	124

ตาราง 10 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	126
ตาราง 11 แสดงข้อเสนอแนะและการปรับปรุงกิจกรรมและคู่มือการใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ .....	130
ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 9 คน.....	132
ตาราง 13 ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียน 3 คน.....	133
ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 .....	134
ตาราง 15 ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม .....	135
ตาราง 16 แสดงโครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียน.....	167
ตาราง 17 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน.....	244
ตาราง 18 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน.....	246



ตาราง 19 แสดงผลการพิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมินความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน .....	250
ตาราง 20 แสดงผลค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน .	251
ตาราง 21 แสดงผลคะแนนความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม จำนวน 27 คน.....	252
ตาราง 22 ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม จำนวน 27 คน	254



## สารบัญภาพ

### หน้า

ภาพ 1 วงจรการเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ของ David Kolb.....57

ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....87



# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้รับแรงกดดันทั้งภายในและภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การติดกัปดาห์ประเทศที่มีรายได้ ปานกลาง ทักษะคน ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา ในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา จากการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในบริบททางเศรษฐกิจของสังคมไทยที่เกิดขึ้น โดยต่อเนื่องในปัจจุบันได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว เป็นยุคของสังคมเมือง ยุคของการแข่งขันกันอย่างรุนแรง และทำให้สังคมไทยได้รับผลกระทบทั้งในระดับประเทศ ระดับสังคมส่วนย่อย และระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งผลกระทบเชิงลบที่ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากขึ้นจนก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนในสังคมไทย อาทิ การย่อหย่อนในศีลธรรมและจริยธรรมการขาดระเบียบวินัย การเอารัดเอาเปรียบและเบียดเบียนซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเบียดเบียนและทำลายสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณสุขสมบัติของส่วนรวมเพิ่มมากขึ้น การไม่ช่วยกันรักษาสมบัติสิ่งของทรัพย์สินสาธารณะ พฤติกรรมดังกล่าวล้วนแสดงถึงการขาดจิตสาธารณะทั้งสิ้น ปัญหาการขาดจิตสาธารณะจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนที่ต้องให้ความสำคัญทั้งในระดับโลก ระดับประเทศ และระดับบุคคล (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552 หน้า 4)

จากสภาพดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาในระดับชาติมากมาย เช่น การขาดจิตอาสา จิตสาธารณะ การอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย ขาดความสามัคคี ปองตอง เกิดการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้จึงเป็นเรื่องที่ทุกประเทศพยายามผลักดันให้เกิดขึ้นและให้ความสำคัญมาโดยตลอด คุณค่าของความเป็นพลเมืองตื่นรู้จะเป็นเครื่องมือที่นำพาประเทศให้อยู่รอดและเกิดการพัฒนาดังแต่รากฐานของ

สังคม เด็กและเยาวชนจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนากระบวนการทักษะการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างความ เป็นพลเมืองตื่นรู้ (Erikson, 1968) กล่าวว่ายาวชนเป็นวัยที่มนุษย์อยู่ในช่วงของการค้นหาตนเอง ตามความต้องการ เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้กับบทบาทหน้าที่ของตนเอง หากเยาวชนสามารถพัฒนา ทักษะความสามารถของตนไปในทางที่ถูกต้อง เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะรู้จักกับความสามารถและ หน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง ในทางตรงกันข้ามหากเยาวชนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะ ความสามารถของตน ไปในทางที่ถูกต้อง เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่รู้จักกับความสามารถและหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง อันเป็นผลที่ทำให้เกิดปัญหาในสังคม

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็น แผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษา ยุทธศาสตร์ ที่ 3 : การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีเป้าหมาย ดังนี้ 3.1 ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นใน ศตวรรษที่ 21 มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไป ที่จัดกิจกรรมสะท้อนการสร้างวินัย จิต สาธารณะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น เป็นต้น ในปัจจุบันการพัฒนาเยาวชนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการสร้างนักคิด และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ การเรียนรู้จึงไม่สามารถเรียนรู้ได้ จาก การนั่งในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องบูรณาการจากการเรียนรู้การลงมือปฏิบัติและการ สรุบทบทเรียนจากการเรียนรู้ในสิ่งเหล่านั้น

สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่กำหนดคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบ สนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนโดยคนไทย 4.0 จะต้องดำรงความ เป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการ พัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่ำ ดังต่อไปนี้ 1) ด้านผู้เรียน 2) ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และ 3) ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชาติบนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่าง สันติ ซึ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (คุณลักษณะของคนไทย 4.0) ซึ่งมีความต่อเนื่องเชื่อมโยง กันและมีระดับความลึกต่างกัน สำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) เพื่อสันติสุข กำหนดให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะผิดถูก ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มมีจิตอาสา รักท้องถิ่นและประเทศ

พลเมืองตื่นรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้ให้ความหมายความเป็นพลเมืองตื่นรู้ว่าเป็นพลเมืองที่ตระหนักในศักยภาพของตนเอง ศรัทธาและเชื่อในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย มีความรู้ความสามารถเชิงการเมืองที่เอื้อให้สามารถอยู่ร่วมกันและปกครองกันเองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตระหนักในบทบาทและหน้าที่ สิทธิ และเสรีภาพ ความเท่าเทียมและเป็นธรรม มีความเป็นเหตุเป็นผล มีสำนึกการเป็นเจ้าของประเทศ ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหา/ความขัดแย้งด้วยสันติวิธี หรือพัฒนาสร้างสรรค์สังคมโดยรวมร่วมกันในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ชุมชน ท้องถิ่น ประเทศชาติ อาเซียนและโลก เห็นความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงที่ส่งผลถึงกันและกันทั้งหมด (ศุภรัตน์ รัตนมูขัย, 2556) กล่าวว่า การพัฒนาสู่ความเป็นพลเมืองตื่นรู้นั้น กระบวนการทางการศึกษา และการทำกิจกรรมจิตอาสา เป็นแนวทางที่หลายๆ ประเทศกำลังดำเนินการขับเคลื่อน การบริการสังคม (Service Learning) นับเป็นแนวทางการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติได้มีโอกาสลงมือทำกิจกรรมเพื่อสังคม โดยกิจกรรมนั้นจะสะท้อนความคิดและมองเห็นความสำคัญของการทำกิจกรรมจิตอาสา และทำให้เกิดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองตื่นรู้ กระบวนการจิตอาสานอกจากเรื่องการทำความดีแล้ว สิ่งที่มาจากการมีจิตอาสา คือ จิตสาธารณะที่เชื่อมโยงกับคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองตื่นรู้ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560) ได้กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้ คือ ฐานรากที่แท้จริงของระบอบประชาธิปไตย ประเทศไม่ได้อยู่ได้เพราะประชาธิปไตย ไม่ได้อยู่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญ ไม่ได้อยู่ได้ เพราะกฎหมาย แต่ประเทศจะยั่งยืนอยู่ได้ด้วยกำลังของพลเมืองดี หัวใจสำคัญของโมเดล "ประเทศไทย 4.0" คือ การสร้าง "คนไทย 4.0" และหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญของคนไทย 4.0 คือการเป็น "พลเมืองตื่นรู้" ในหน้าที่และสิทธิ์ของตนเอง มีความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง และยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การปรับเปลี่ยนจาก "พลเมืองที่เฉื่อยชา" (Passive Citizen) ไปสู่การเป็น "พลเมืองตื่นรู้" จึงเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญที่ต้องขับเคลื่อนใน "ประเทศไทย 4.0" ทั้งนี้เพราะ "พลเมืองตื่นรู้" ต่างหาก ไม่ใช่ "การเลือกตั้ง" ที่เป็นฐานรากของระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงพลเมืองดีจึงต้องยืนหยัดรักษาบ้านเมืองไว้ให้มั่นคงเพื่อลูกหลานรุ่นต่อไป การศึกษาสร้างคนแต่สร้างคนแบบไหนที่สังคมต้องการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้อธิบายว่าการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizen with Global Mindedness) เป็นการปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ด้วยการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ขนบธรรมเนียมประเพณี เคารพกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมด้วยการเรียนรู้ เพื่อให้ตนเองมีความรู้พื้นฐานด้านการเมืองการปกครองอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาอาศัยกัน ประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยการทำงานจิตอาสารับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม และปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมของสังคม เคารพศักดิ์ศรีความเป็น

มนุษย์ เชื่อมมั่นในหลักการการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ แกะไขความขัดแย้งอย่างสันติวิธี มีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก ทั้งในความเป็นจริงและโลกดิจิทัล เพื่อให้เกิดสันติภาพและความยั่งยืน จึงได้กำหนดสมรรถนะของการเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีจิตสำนึกสากล ได้แก่ 1) ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อตกลง และกฎหมาย รวมทั้งแนวปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและประเพณี 3) ให้เกียรติผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทร ช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข 4) ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงาน สาธารณะและจิตอาสา 5) ติดตามสถานการณ์ เหตุการณ์บ้านเมือง และปัญหาของชุมชน สังคม และโลก มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา 6) มีการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเอง มีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ และการแสดงออกซึ่งความสามารถที่จะอยู่ร่วมกัน ท่ามกลางความหลากหลาย 7) มีทักษะการตีความ การติดตามข่าวสาร เหตุการณ์บ้านเมือง และความเคลื่อนไหวเชิงการเมือง การตีความนโยบายและการตัดสินใจทางการเมือง และการวิจารณ์ ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ รวมถึงผลประโยชน์และระบบคุณค่าที่เกี่ยวข้องกัน 8) มีส่วนร่วมกับกลุ่ม หน่วยงาน หรือองค์กรเพื่อกิจการสาธารณะ เป็นอาสาสมัครในประเด็นทางสังคมที่หลากหลาย สามารถทำงานกับชุมชน และภาคประชาสังคมระดับต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง 9) มีทักษะการจัดการการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้เพื่อลดหรือขจัดข้อขัดแย้ง และการแสวงหาทางออกด้วยวิธีการ ต่าง ๆ เช่น การประนีประนอม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2557) ได้กำหนดคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) 8 ระดับ ได้แก่ 1) เคารพกติกาสังคม ปฏิบัติตนตามที่กฎหมายกำหนด 2) ทำหน้าที่ทางสังคม รู้หน้าที่การใช้สิทธิเลือกตั้ง เสียภาษี เข้ารับการเกณฑ์ทหาร 3) ติดตามข่าวสารบ้านเมือง สนใจกับปัญหาสังคม สามารถวิเคราะห์ ประเมินตนเองในการช่วยเหลือต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ 4) เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ช่วยเหลืองานพัฒนางานในชุมชน 5) กล้าแสดงความคิดเห็นไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย สามารถแสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานหลักการประชาธิปไตย ในการรับฟังซึ่งกันและกัน 6) ไม่เพิกเฉยต่อความอยุติธรรมต่างๆ ในสังคม แสดงออกในสิ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อความอยุติธรรมต่อผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่เสียเปรียบ 7) อาสาสมัครเข้าร่วมในสถานการณ์ หลากๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้ต้องการแค่เงินช่วยเหลือ แต่ต้องการอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือในเหตุการณ์เหล่านั้น 8) มีความเป็นผู้นำกล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ มีธรรมาภิบาล พร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

แนวทางที่จะพัฒนาผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้มีมากมาย แต่แนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนได้คือ การเรียนแบบรับใช้สังคม ซึ่งการรับใช้สังคมเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับสำนักทางสังคม เพราะมีการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่มีจุดมุ่งหมายเป็นกลยุทธ์ในการสอนและการเรียนรู้ที่บูรณาการความรักชุมชนด้วยการสร้างประสบการณ์ ความรับผิดชอบ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยผู้เรียน การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมาจากปรัชญาหรือความเชื่อของปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) หรือบางท่านเรียกปรัชญาการศึกษาว่า ปรัชญาพิพัฒนาการ ปรัชญานี้มีต้นกำเนิดมาจากปรัชญาแม่บทคือ ปรัชญาปฏิบัตินิยม ซึ่งให้ความสนใจอย่างมากต่อ "การปฏิบัติหรือการลงมือกระทำ" เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ เด็กได้รับอิสระริเริ่มความคิดและลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์และใช้กระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเองคือ การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสืบค้นหาความรู้ นักการศึกษาที่มีชื่อเสียงที่มีความเชื่อปรัชญาการศึกษานี้คือ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เป็นผู้นำนักปราชญ์ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์จะต้องปรับตัวเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด จึงมีวิธีที่แพร่หลายและนำมาใช้ในการจัดการศึกษา คือ "Learning by doing" หรือการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง" (ทิตินา แคมมณี, 2552, หน้า 27) ปัจจุบันการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ในแบบ Learning by doing ผู้เรียนจะเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ แนวคิดนี้จะจัดการสอนแบบโครงการ (Project-based learning) ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนต้องเรียนโดยการเรียนรู้ Learning by doing การเรียนโดยปฏิบัติวิธีหนึ่งที่เป็น Active Learning ก็คือการเรียนโดยการทำโครงการ (วิจารณ์ พานิช, 2556, หน้า 35) เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนจากการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนจากประสบการณ์ตรง ผู้เรียนได้ทดลองทำปฏิบัติ เสาะหาข้อมูลจัดระเบียบข้อมูล พิจารณาหาข้อสรุป ค้นคว้า หาวิธีการ กระบวนการด้วยตนเอง หรือร่วมกันเป็นกลุ่ม เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตยให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ค้นคว้าหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มิใช่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดนิสัยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ด้วยความมั่นใจ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553, หน้า 97) ว่าการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ควรให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะได้นั้นต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย โดยได้เรียนรู้จากการกระทำ และได้กระทำซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องโดยพัฒนาให้ครบทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดการเรียนรู้โดยเรียนแบบรับใช้สังคม ปัจจุบันมีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เสนอแนวคิดในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ อาทิ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และคณะ (2544, หน้า 4) ทำการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม พบว่า การจัดกิจกรรมสามารถสร้างความเป็นคนดีมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม

และองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมต้องมีหลักสูตรเป็นตัวตั้งและมีการทำประโยชน์ต่อชุมชนเป็นตัวเสริม นอกจากนี้ Giles and Eyler (1994, Kendrick, 1996 as cited in Giles and Eyler, 1998 ; Gray, et.al., 1996 as cited in Giles and Eyler, 1998) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการรับใช้สังคม ปรากฏว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม โดยที่ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เห็นคุณค่าต่อกิจกรรมการรับใช้สังคมมีแนวทางในการพิจารณาปัญหาของสังคมอย่างมีระบบการพัฒนากลยุทธ์ที่ทำให้เกิดจิตสาธารณะ พบว่า วิธีการพัฒนากระบวนการทางปัญญาจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

โรงเรียนเทศบาลวัดอมฤตวาริ สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี เป็นโรงเรียนที่มุ่งเน้นจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรมและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในปีการศึกษา 2564 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการขาดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม คือ นักเรียนเฉื่อยชา ไม่เอาใจใส่ต่อส่วนรวม ขาดความกระตือรือร้นในการคิดช่วยเหลือผู้อื่น หลบหลีกเกี่ยงกันทำงาน ไม่รวมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของโรงเรียนและชุมชน ครูต้องบอกและเตือนเสมอๆ เช่น การทิ้งขยะในโรงเรียนไม่ถูกที่ ทิ้งใต้โต๊ะในห้องเรียน ห้องสมุดในสนามฟุตบอล และสถานที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน การเกี่ยงกันทำความสะอาดห้องเรียน การไม่ช่วยกันรักษาวัสดุหรืออุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกัน แม้จะมีการกำหนดหน้าที่เวรประจำวันก็ตาม การขีดเขียนโต๊ะเก้าอี้ และขีดเขียนในผนังของห้องน้ำและบริเวณต่าง ๆ ในโรงเรียน การกระทบกระทั่งทำให้เกิดความซำหูดเสียหายโดยไม่รู้สึกลึกผิดเมื่อพบเห็นการเปิดน้ำ เปิดไฟ เปิดพัดลมทิ้งไว้ ก็ไม่ใส่ใจช่วยปิดหรือแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ หรือกระทั่งเมื่อครูถือของหนักนักเรียนไม่คิดช่วยเหลือ และนั่งเฉยด้วยความสำคัญและปัญหาที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่ตระหนักในศักยภาพของตนเองโดยการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ผู้ปฏิบัติได้มีโอกาสลงมือทำกิจกรรมเพื่อสังคมและแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนของตนเอง นักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของโรงเรียนและชุมชน เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และคำนึงถึงข้อดีและข้อเสียที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและสังคมต่อไป



### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
  - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม
  - 2.2 เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคุณภาพ
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม
3. ได้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้

### สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

### ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตแต่ละขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

### ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริม สร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้วิจัยได้ กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญไว้ดังนี้

1.1 อาจารย์ที่สอนในสถานบันอุดมศึกษา ในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และมี ประสบการณ์ด้านการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษา จำนวน 1 คน

1.3 ครู ชำนาญการพิเศษที่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษา จำนวน 1 คน

2. นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย

2.1 นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัด อุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 คน ที่คละความสามารถ เพื่อพิจารณาความ เหมาะสมของแนวคิดพื้นฐาน วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม เวลา การวัดและประเมินผลที่ใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัด อุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาหาประสิทธิภาพของกิจกรรม การเรียนตามเกณฑ์ 75/75

2.3 นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัด อุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาประสิทธิภาพของกิจกรรม การเรียนตามเกณฑ์ 75/75

### ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ผู้วิจัยใช้ในการทดลองกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็น พลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้

ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม และความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม จึงได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา คือ

- 1) การสำรวจประสบการณ์
- 2) การวางแผนปฏิบัติการ
- 3) การปฏิบัติการ
- 4) การประเมินผลการปฏิบัติการ
- 5) การสะท้อนกลับ

โดยจัดการเรียนการสอนในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และตามแนวของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานในการประเมินการเป็นพลเมืองตื่นรู้สมรรถนะการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ จำนวน 5 แผน ใช้เวลารวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง

#### **ขอบเขตด้านตัวแปร**

ตัวแปรที่ศึกษาในขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ

1. ความเหมาะสมของกิจกรรมและคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

**ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**

#### **ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล**

1. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 รวม 7 ห้องเรียน จำนวน 120 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล วัดอมฤตวารี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนจำนวน 27 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

#### **ขอบเขตด้านเนื้อหา**

เนื้อหาที่ผู้วิจัยใช้ในการทดลองกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม และความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม จึงได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา คือ

- 1) การสำรวจประสบการณ์
- 2) การวางแผนปฏิบัติการ
- 3) การปฏิบัติการ
- 4) การประเมินผลการปฏิบัติการ
- 5) การสะท้อนกลับ

โดยจัดการเรียนการสอนในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และตามแนวของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานในการประเมินการเป็นพลเมืองตื่นรู้สมรรถนะการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ จำนวน 5 แผน ใช้เวลารวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง

#### **ขอบเขตด้านตัวแปร**

**ตัวแปรที่ศึกษา** ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ตัวแปรต้น คือ การเรียนรู้แบบรับใช้สังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ตัวแปรตาม คือ ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

#### **นิยามศัพท์เฉพาะ**

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ดังนี้

1. **กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม** หมายถึง การดำเนินการที่ช่วยให้ให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการรับใช้สังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์ในชีวิตจริง โดยการรับใช้ช่วยเหลือผู้อื่นตามปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องสำรวจปัญหาความต้องการของชุมชน เพื่อวางแผนอย่างเป็นระบบสู่การลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคม นักเรียนสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรม

การรับใช้สังคม จนนักเรียนเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ซึ่งการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการรับใช้สังคมเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) หมายถึง นักเรียนสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

1.2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) หมายถึง นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน

1.3 การปฏิบัติการ (Implementation) หมายถึง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

1.4 การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.5 การสะท้อนกลับ (Reflection) การให้นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

**2. ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่ตระหนักในศักยภาพของตนเองโดยการเรียนรู้เชิงสำรวจประสบการณ์จริง จัดการวางแผนที่มีระบบ นำไปสู่การลงมือทำกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์แก้ปัญหาโรงเรียนและชุมชนของตนเอง ซึ่งนักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชนที่เหมาะสมตามวัย ประเมินผลการดำเนินการโดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น แล้วสะท้อนผลที่เกิดจากประสบการณ์การรับใช้สังคมที่มีประสิทธิภาพ

3. ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง คุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สามารถวัดได้จากการสังเกตการประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียน คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ย จากการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสร้างเทียบกับเกณฑ์ 75/75 ดังนี้

75 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ หาได้จากคะแนนเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่รู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 ขั้นตอน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75

75 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หาได้จากคะแนนเฉลี่ยหลังจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่รู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75



## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความ เป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังนี้

#### 1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 1.1 ความสำคัญของการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 1.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 1.3 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 1.4 การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

#### 2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 2.1 ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.2 ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.4 เป้าหมายของหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.5 หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.6 แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.7 ประเภทของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.8 การประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

#### 3. กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.2 องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.3 การพัฒนาการเรียนรู้อิง
- 3.4 การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้

#### 4. การเรียนแบบรับใช้สังคม (Service Learning)

- 4.1 ความหมายของการเรียนแบบรับใช้สังคม
- 4.2 แนวคิดพื้นฐานการเขียนแบบรับใช้สังคม
- 4.3 องค์ประกอบของการเรียนแบบรับใช้สังคม
- 4.4 การจัดกิจกรรมการเรียนแบบรับใช้สังคม

#### 5. ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม

- 5.1 ความหมายของพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม
- 5.2 องค์ประกอบพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม
- 5.3 ความสำคัญของพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม
- 5.4 เนื้อหาตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

#### 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 6.1 งานวิจัยในประเทศ
- 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

#### 7. กรอบแนวคิดการวิจัย

##### 1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)

###### 1.1 ความสำคัญของการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระบุว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคมการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นมีความอดทนอดกลั้นยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1)



## 1.2 สารและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อมเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ทักษะคุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

### สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส1.2 เข้าใจตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

### สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

### สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

### สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส4.1 เข้าใจความหมายความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยมีความรักความภาคภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส5.1 เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

**1.3 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

**ตาราง 1 แสดงมาตรฐานการเรียนรู้ ส2.1 และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส2.1	1. ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น - กฎหมายจราจร - กฎหมายทะเบียนราษฎร - กฎหมายยาเสพติดให้โทษ - เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ อบต. อบจ.

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส2.1	1. ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน	ประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว
	2. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาและธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม	ความหมายและประเภทของวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาที่มีผลต่อตนเองและสังคมไทย แนวทางการธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย
	3. แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ	ความหมายและสำคัญของมารยาทไทย มารยาทไทยและมารยาทสังคม เช่น การแสดงความเคารพ การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การรับของส่งของ การรับประทานอาหาร การแสดงกิริยาอาการ การทักทาย การสนทนา การใช้คำพูด
	4. อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย	ประโยชน์และคุณค่าทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนภาคต่างๆ ในสังคมไทย แนวทางการรักษาวัฒนธรรม
	5. ติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม	ข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แหล่งข่าวต่าง ๆ สถานการณ์จริง ประโยชน์จากการติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ หลักการเลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารจากสื่อต่างๆ รวมทั้งสื่อที่ไร้พรมแดน

มาตรฐาน ส2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตาราง 2 แสดงมาตรฐานการเรียนรู้ ส2.2 และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส2.2	1. เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล	บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล
	2. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ	กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ
	3. อภิปรายบทบาท ความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย	การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายระเบียบ กติกา การเลือกตั้ง สอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรมกระทำผิด การเลือกตั้งและแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบตรวจสอบคุณสมบัติ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

#### 1.4 การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตรผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้จัดการเรียนรู้ โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

1.4.1 หลักการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม

1.4.2 กระบวนการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนสื่อ/แหล่งเรียนรู้การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

#### 1.4.4 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

##### 1) บทบาทของผู้สอน

(1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน

(2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้และทักษะ กระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอดหลักการและความสัมพันธ์รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

(3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

(4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

(5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

(6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับ ธรรมชาติของวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและระดับพัฒนาการของผู้เรียน

(7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียนรวมทั้ง ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

## 2) บทบาทของผู้เรียน

(1) กำหนดเป้าหมายวางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

(2) เสาะแสวงหาความรู้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้วิเคราะห์สังเคราะห์ ข้อความรู้ตั้งคำถามคิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ

(3) ลงมือปฏิบัติจริงสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

(4) มีปฏิสัมพันธ์ทำงานทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู

(5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

## 2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

### 2.1 ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสังคมเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน

จากจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนเก่ง คนดี และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขบนพื้นฐาน

ความเป็นไทย นอกจากการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ซึ่งได้กำหนดไว้ในโครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัดของตนเอง เพื่อการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ เห็นคุณค่าในการประกอบสัมมาอาชีพ ให้เป็นผู้มีระเบียบ มีศีลธรรม จริยธรรม รู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ การบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนในสังคม ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริง โดยการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน การทำงานเป็นกลุ่มและประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามลักษณะความพร้อม ความต้องการ และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ตามคุณลักษณะของสถานศึกษาและมีการกำกับดูแลอย่างจริงจัง

## 2.2 ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 1-2) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม มุ่งส่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิตปลูกฝัง คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

## 2.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 , หน้า 2) ได้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1.3.1 พัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม

1.3.2 พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม

1.3.3 เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เลือกตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

จากความหมายและจุดมุ่งหมายสรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม รวมทั้งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนตามศักยภาพโดยการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่เลือกตามความสนใจและความถนัดของตนเอง

## 2.4 เป้าหมายของหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีความสุข มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

- 1.4.1 ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญทั้งวิชาการ และวิชาชีพอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น
- 1.4.2 ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษ เฉพาะตัว มองเห็นช่องทางในการสร้างงานอาชีพในอนาคต
- 1.4.3 ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่างๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และประกอบสัมมาอาชีพ
- 1.4.4 ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้าง ศีลธรรม จริยธรรม
- 1.4.5 ผู้เรียนมีจิตสำนึกและทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

## 2.5 หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 2-3) ได้มีหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

- 1.5.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
- 1.5.2 จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ของผู้เรียน
- 1.5.3 บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริงให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการ เรียนรู้ตลอดชีวิต
- 1.5.4 ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง
- 1.5.5 จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม
- 1.5.6 มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และ เป้าหมายของสถานศึกษา
- 1.5.7 ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา ถือเป็นหน้าที่และงานประจำโดย คำนึงถึงความปลอดภัย
- 1.5.8 ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาค รัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม



1.5.9 มีการประเมินผลปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ถือเป็นเกณฑ์ประเมินผล

## 2.6 แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยคำนึงถึงแนวการจัด ดังนี้

1.6.1 การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูล ส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการ องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

1.6.2 จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่างๆ เป็นต้น

1.6.3 จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

1.6.4 จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

## 2.7 ประเภทของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางฯ พุทธศักราช 2551, 2553, หน้า 19 - 58) ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

**1. กิจกรรมแนะแนว** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

1.1 หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว การจัดกิจกรรมแนะแนวต้องส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อันจะนำไปสู่สมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยนำไปบูรณาการในการจัดกิจกรรมตามลักษณะของกิจกรรมแนะแนวที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อีกทั้งยังต้องส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตโดยมุ่งจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียนและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ รวมทั้งด้านส่วนตัวและสังคม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการปฏิบัติจนกระทั่งเกิดทักษะชีวิต ตลอดจนครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยมีครูแนะแนวเป็นพี่เลี้ยงและประสานงาน

## 1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมแนะแนว

1.2.1 เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รัก และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

1.2.2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียน อาชีพ รวมทั้งการดำเนินชีวิตและ  
สังคม

1.2.3 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง  
มีความสุข

1.3 ขอบข่ายในการจัดกิจกรรมแนะแนว การจัดกิจกรรมแนะแนว มีองค์ประกอบ  
3 ด้าน ดังนี้

1.3.1 ด้านการศึกษา

1.3.2 ด้านอาชีพ

1.3.3 ด้านส่วนตัวและสังคม

## 1.4 แนวการจัดกิจกรรมแนะแนว

1.4.1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน

1.4.2 วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ วิสัยทัศน์ของ  
สถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

1.4.3 กำหนดสัดส่วนของกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษา ด้านอาชีพ  
ด้านส่วนตัวและสังคม โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนธรรมชาติของผู้เรียน  
และเป้าหมายของสถานศึกษา โดยครู ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีส่วนร่วม

1.4.4 กำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา เป็นระดับ  
การศึกษาและชั้นปี

1.4.5 ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การจัด  
กิจกรรมเวลาจัดกิจกรรม หลักฐานการทำกิจกรรม และการประเมินผล

1.4.6 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวรายชั่วโมง ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม  
จุดประสงค์ เวลา เนื้อหา/สาระ วิธีดำเนินกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล

1.4.7 จัดกิจกรรมแนะแนวตามแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวและประเมินผลการจัด  
กิจกรรม

1.4.8 ประเมินเพื่อตัดสินผล และสรุปรายงาน

1.5 การประเมินกิจกรรมแนะแนว การประเมินกิจกรรมแนะแนว ครูผู้จัดกิจกรรม  
แนะแนว ผู้เรียน และผู้ปกครอง มีภารกิจที่รับผิดชอบดังนี้

1.5.1 ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยครูผู้จัดกิจกรรมมีภารกิจในการวางแผนการประเมิน ดำเนินการประเมิน นำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

1.5.2 ผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมิน ประเมินตนเองและเพื่อน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการประเมิน ประเมินผลการพัฒนาผู้เรียนโดยประสานร่วมมือกับครูผู้จัดกิจกรรม ประเมิน บันทึก สรุปผลการพัฒนาและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

1.5.3 การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ครูผู้จัดกิจกรรมตรวจสอบเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม และประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตัดสินผลการประเมินเป็น "ผ่าน" และ "ไม่ผ่าน" ดังนี้

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงานชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. **กิจกรรมนักเรียน** เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัยความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผนปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

หลักการจัดกิจกรรมนักเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียนควรดำเนินการ ดังนี้

1. จัดให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
2. เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน
3. เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียน

ตลอดจนบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมนักเรียน

1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีระเบียบวินัย มีความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี และมีความรับผิดชอบ
2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการทำงานร่วมกัน รู้จักการแก้ปัญหา มีเหตุผล มีการตัดสินใจที่เหมาะสม ช่วยเหลือแบ่งปัน และเอื้ออาทรและสมานฉันท์

3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ  
 ขอบข่ายในการจัดกิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย

1. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร  
 สถานศึกษาให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้  
 สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และครบตามหลักสูตรของแต่ละกิจกรรม

1.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี กระบวนการลูกเสือ คือกระบวนการพัฒนาเยาวชน  
 มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรม ให้การศึกษาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ  
 ศาสนา ทั้งนี้เป็นไปตามความมุ่งประสงค์หลักการ และวิธีการ ซึ่งลูกเสือโลกได้กำหนดไว้ปัจจุบัน  
 กระบวนการลูกเสือถือเป็นกระบวนการทางการศึกษาส่วนหนึ่ง ซึ่งมุ่งพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล  
 ทั้งทางสมอง ร่างกาย จิตใจ และศีลธรรม เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีงาม ไม่กระทำความ  
 ให้เป็นปัญหาต่อสังคม และดำรงชีวิตอย่างมีความหมายและสุขสบาย

1.1.1 หลักการของกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี กระบวนการลูกเสือมีหลักการสำคัญ  
 ดังนี้

- 1) มีศาสนาเป็นหลักยึดทางจิตใจ จงรักภักดีต่อศาสนาที่ตนเคารพนับถือ  
 และพึงปฏิบัติศาสนกิจด้วยความจริงใจ
- 2) จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และประเทศชาติของตน พร้อมด้วยการ  
 ส่งเสริมและสนับสนุนสันติสุขและสันติภาพ ความเข้าใจที่ตีซึ่งกันและกัน และความร่วมมือซึ่งกัน  
 และกัน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ
- 3) เข้าร่วมพัฒนาสังคมยอมรับและให้ความเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรี  
 ของผู้อื่นและเพื่อนมนุษย์ทุกคน รวมทั้งธรรมชาติและสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก
- 4) มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 5) ลูกเสือทุกคนต้องยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

1.1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของ  
 การฝึกอบรมลูกเสือเพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี  
 มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้  
 เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติตามแนวทาง ดังต่อไปนี้

- 1) ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และฟังตนเอง
- 2) ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- 3) ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์

4) ให้รู้จักทำการฝีมือและฝึกฝนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม  
ของประเทศชาติ

5) ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคง

#### 1.1.3 ขอบข่ายในการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์  
เพื่อการอยู่ร่วมกัน ให้รู้จักการเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบ  
ประชาธิปไตยซึ่งการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสำนักงานลูกเสือ  
แห่งชาติ รวมทั้งให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551  
โดยกำหนดหลักสูตรเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) ลูกเสือสำรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
- 2) ลูกเสือสามัญ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
- 3) ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
- 4) ลูกเสือวิสามัญ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

#### 1.1.4 แนวการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี มีแนวทางการจัดกิจกรรมตามวิธีการลูกเสือ  
(Scout Method) ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ

- 1) กฎและคำปฏิญาณ
- 2) เรียนรู้จากการกระทำ
- 3) ระบบหมู่
- 4) การใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน
- 5) การศึกษาธรรมชาติ
- 6) ความก้าวหน้าในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 7) การสนับสนุนโดยผู้ใหญ่

#### 1.1.5 เงื่อนไขในการเข้าร่วมกิจกรรม

1) เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี  
ตามหลักสูตรในแต่ละระดับชั้นสถานศึกษาอาจจัดเวลาได้ตามความเหมาะสม ส่วนการจัดกิจกรรม  
เพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษของลูกเสือ เนตรนารี แต่ละประเภท อาจใช้ในเวลาเรียนปกติหรือนอก  
เวลาเรียนก็ได้

## 2) การจัดกิจกรรม

2.1 การจัดกิจกรรมลูกเสือ

2.2 กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม

2.3 กิจกรรมพิธีการ

2.4 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

### 1.1.6 การประเมินกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

การประเมินกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีเป็นกระบวนการทดสอบความสามารถ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนลูกเสือ เนตรนารี ซึ่งนอกจากพิจารณาความรู้ตามทฤษฎีแล้ว ต้องพิจารณาด้านความประพฤติ พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นทักษะและการปฏิบัติต่าง ๆ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งแบ่งการประเมินผลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) กิจกรรมบังคับ โดยกำหนดผลการประเมินเป็น "ผ่าน" และ "ไม่ผ่าน"

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และมี ผลงานชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ไม่ผ่าน การปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะ ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. วิชาพิเศษ การประเมินผลวิชาพิเศษในแต่ละวิชา ใช้วิธีการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ในข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ

### 2.1 กิจกรรมยุวกาชาด

กิจกรรมยุวกาชาดเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบ วินัยมีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ให้แก่สังคมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมไทย โดยให้ ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร เน้นทักษะ กระบวนการตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน ปรับปรุงการทำงาน และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

#### 2.1.1 หลักการจัดกิจกรรมยุวกาชาด

1) เป็นกิจกรรมที่สร้างพื้นฐานในการคิดและปฏิบัติตามหลักการกาชาดและ ยุวกาชาด กฎหมายมนุษยชน และสิทธิมนุษยชน รวมทั้งทักษะในการจัดการ ทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้

2) มีความเป็นเอกภาพและมีความหลากหลายในกิจกรรมกล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อความจำเป็นและความสอดคล้องสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย และความเป็นพลเมืองดีของชาติ

3) สามารถสนองตอบต่อสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น

### 2.1.2 วัตถุประสงค์ในจัดกิจกรรมยุวกาชาด

กิจกรรมยุวกาชาด เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระบบหน่วย กลุ่ม หมู่ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการกาชาดและยุวกาชาด การคุ้มครอง กฎหมายมนุษยธรรม สิทธิมนุษยธรรม การช่วยเหลือ การรักษาสุขภาพ และสมรรถภาพที่ดี บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีจะนำไปสู่สันติภาพ ก่อให้เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกันทุกแห่งหน (ข้อบังคับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 60 พุทธศักราช 2550 หมวดที่ 9 ว่าด้วยยุวกาชาด) จึงกำหนดจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

- 1) มีอุดมคติในศานติสุขมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2) มีความรู้ความชำนาญในเรื่องการรักษาอนามัยของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนพัฒนาตนเองทางร่างกาย จิตใจ คุณธรรม และธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ
- 3) มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและอุดมการณ์กาชาด มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์
- 4) บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
- 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 6) มีสัมพันธภาพและมิตรภาพที่ดีต่อบุคคลทั่วไป

### 2.1.3 ขอบข่ายในการจัดกิจกรรมยุวกาชาด

การจัดกิจกรรมยุวกาชาด กำหนดโครงสร้างหลักสูตรยุวกาชาดในสถานศึกษา เป็น 4 ระดับ ดังนี้

- ยุวกาชาดระดับ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
- ยุวกาชาดระดับ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
- ยุวกาชาดระดับ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
- ยุวกาชาดระดับ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

#### 2.1.4 แนวการจัดกิจกรรมยูวกาชาด

1. กิจกรรมหลัก หมายถึง กิจกรรมซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่สมาชิก ยูวกาชาดทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมหลักประกอบด้วย 4 กลุ่มกิจกรรม คือ

1.1 กลุ่มกิจกรรมกาชาดและยูวกาชาด เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ให้สมาชิกยูวกาชาดมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและอุดมการณ์ของกาชาดมีศรัทธาในการเข้าร่วม กิจกรรมด้วยความเสียสละ เป็นคนดี มีคุณธรรม ช่วยสร้างสรรค์สังคม เป็นผู้นำในการเผยแพร่ กิจกรรมกาชาดและยูวกาชาด กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ส่งเสริมศักยภาพ คุณค่าของ ความเป็นมนุษย์ บทบาทชาย-หญิง เป็นผู้มีส่วนร่วมชีวิตในการจัดการกับปัญหาอุปสรรค ใดๆ มีความพร้อม เพื่อการปรับตัวเรื่องต่าง ๆ ในอนาคต ประกอบด้วยสาระที่เกี่ยวกับเรื่อง

- 1) กาชาดสากล
- 2) สภากาชาดไทย
- 3) ยูวกาชาด

1.2 กลุ่มกิจกรรมสุขภาพ ประกอบด้วยสาระเกี่ยวกับเรื่อง

- 1) สุขภาพ
- 2) การป้องกันชีวิตและสุขภาพ

1.3 กลุ่มกิจกรรมสัมพันธ์ภาพและความเข้าใจอันดี ประกอบด้วย

- 1) ความสามัคคีและความพร้อมเพรียง
- 2) ความมีระเบียบวินัย
- 3) สัมพันธภาพและความเข้าใจอันดี

1.4 กลุ่มกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ประกอบด้วยสาระ

- 1) การบำเพ็ญประโยชน์
- 2) การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในแต่ละสาระของกิจกรรมหลัก ทั้ง 4 กลุ่มกิจกรรม สถานศึกษาสามารถปรับแต่ละสาระ มากน้อยแตกต่างกันได้ตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สภาพการณ์ปัจจุบันความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งความพร้อมของสถานศึกษา ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

2. กิจกรรมพิเศษ เป็นกิจกรรมที่จัดเสริมกิจกรรมหลัก โดยผู้สอนเป็นผู้ กำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมตามความเหมาะสมกับวัยและความต้องการของท้องถิ่น โดยผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดหรือความสนใจ และมีเกณฑ์การประเมิน ตามที่กำหนดแต่ละกิจกรรม เมื่อผ่านเกณฑ์ผู้เรียนจึงจะมีสิทธิประดับเครื่องหมายกิจกรรมพิเศษนั้น ๆ มีจำนวน 54 กิจกรรม เงื่อนไขในการจัดกิจกรรม



1) เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกิจกรรมยูวกาชาดตามหลักสูตรในแต่ละระดับชั้นสถานศึกษาอาจจัดเวลาได้ตามความเหมาะสมส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อรับเครื่องหมายกิจกรรมพิเศษของยูวกาชาดแต่ละประเภทอาจใช้ในเวลาเรียนปกติหรือนอกเวลาเรียนก็ได้

2) การจัดกิจกรรม ควรจัดให้มีพิธีเปิดและพิธีปิดกิจกรรมยูวกาชาดทุกครั้งก่อนที่จะมีการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 พิธีเปิดกิจกรรมยูวกาชาด

2.2 พิธีปิดกิจกรรมยูวกาชาด

2.3 กิจกรรมพิธีการ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพิธีการยูวกาชาด เช่น พิธีเข้าประจำหมู่ พิธีทบทวนคำปฏิญาณตนยูวกาชาดและสวนสนาม พิธีประดับเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นต้น

2.4 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ยูวกาชาดได้บำเพ็ญประโยชน์ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

3) ผู้นำยูวกาชาดควรผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่และผู้บังคับบัญชา ยูวกาชาดหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง เช่น หลักสูตรครูผู้สอน หลักสูตรผู้นำยูวกาชาด เป็นต้น

4) สถานศึกษาควรให้มีการจัดตั้งหมู่ยูวกาชาดตามข้อบังคับ

การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมยูวกาชาด เป็นกระบวนการทดสอบความสามารถและพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งนอกจากพิจารณาความรู้ตามทฤษฎีแล้ว ยังต้องพิจารณาด้านความประพฤติและพฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นทักษะและการปฏิบัติต่าง ๆ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งแบ่งการประเมินผลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. กิจกรรมหลัก เป็นการประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนผ่านเกณฑ์การตัดสิน เลื่อนชั้นหรือจบหลักสูตร โดยการเข้าร่วมกิจกรรมและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด มีการประเมินผลตลอดภาคเรียน/ปี โดยวิธีการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม การซักถาม และการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยกำหนดผลการประเมินเป็น "ผ่าน" และ "ไม่ผ่าน"

1) กิจกรรมบังคับ โดยกำหนดผลการประเมินเป็น "ผ่าน" และ "ไม่ผ่าน"

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงานชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. กิจกรรมพิเศษ เป็นการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนมีสิทธิ์ประดับเครื่องหมายกิจกรรมพิเศษได้ เมื่อผู้เรียนสามารถสอบผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

### กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์

กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์เป็นกิจกรรมอาสาสมัครนานาชาติสำหรับเด็กผู้หญิงและสตรีที่สนใจ โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ วรรณะ และศาสนา มีเป้าหมายเพื่อฝึกเด็กผู้หญิงให้เป็นพลเมืองดี มีประโยชน์ต่อสังคม ตามหลักการที่ Lord Baden Powell ผู้ก่อตั้งกิจกรรมลูกเสือและผู้บำเพ็ญประโยชน์ได้กำหนดไว้ โดยการฝึกทักษะต่าง ๆ ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรม มีคำปฏิญาณและกฎ 10 ข้อ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี โดยมีการจัดองค์กร การบริหารตามข้อบังคับ และนโยบายขององค์การผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งโลก (The World Association of Guides and Girl Scouts)

1. หลักการจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกระบวนการในการทำงานเพื่อให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีมีโอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ โดยในการฝึกจะต้องให้สมาชิกได้รับการพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพและครบถ้วนทั้ง 6 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา จิตใจ และคุณธรรม

2. วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์

2.1 เพื่อให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีมีอุปนิสัยที่ดีตามแนวทางของคำปฏิญาณและกฎ

2.2 เพื่อเตรียมเด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีให้มีทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน

3. เพื่อสร้างโอกาสให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้ฝึกทักษะการ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เพื่อสร้างโอกาสให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและผู้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

#### แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์มีขอบข่ายที่ประกอบด้วย ข้อกำหนด จุดประสงค์ สาระ กิจกรรม กระบวนการฝึก หลักสูตรพื้นฐาน พิธีการ และรูปแบบ โดยจำแนกตามประเภทของสมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ที่เรียกว่า เยาวสมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีทั้งหมด 4 รุ่น คือ

รุ่นที่ 1 นกน้อย ได้แก่ เด็กหญิงอายุประมาณ 4-6 ปี เรียนอยู่ในชั้นอนุบาล 1-3

รุ่นที่ 2 นกสีฟ้า ได้แก่ เด็กหญิงอายุประมาณ 7-11 ปี เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6)

รุ่นที่ 3 ผู้บำเพ็ญประโยชน์รุ่นกลาง ได้แก่ เยาวสตรี อายุประมาณ 12-15 ปี เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)

รุ่นที่ 4 ผู้บำเพ็ญประโยชน์รุ่นใหญ่ ได้แก่ เยาวสตรีอายุประมาณ 16-20 ปี เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) หรือสูงกว่านั้น

กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีแนวการจัดกิจกรรมเฉพาะ 9 ข้อ ดังนี้

1. ให้ยึดมั่นและปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ (Promise and Laws)

2. ระบบหมู่ (Patrol System)

3. เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

4. ฝึกพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า (Progressive Development)

5. ให้มีความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ (Active Co-operation between Youths and Adults)

6. การใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน (Symbolism)

7. กิจกรรมกลางแจ้ง (Outdoor Activities)

8. ฝึกให้ผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน (Community Service)

9. เรียนรู้เกี่ยวกับนานาชาติ (International Experience)

กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีสาระของกิจกรรม 10 โปรแกรม ดังนี้

1. การบำเพ็ญประโยชน์ (Giving Service)

2. การเป็นพลเมืองดี (Citizenship)

3. วัฒนธรรมและมรดกของชาติ (Culture and Heritage)

4. สิ่งแวดล้อม (Environment)

5. การอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Relationships)

6. สุขภาพ (Health)

6. ประสบการณ์นานาชาติ (International Understanding)

8. เทคโนโลยี (Technology)

9. ครอบครัว (Family Life)

10. วิสัยทัศน์ (My Vision)

เงื่อนไข

1. เวลาในการร่วมกิจกรรม การจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ตามหลักสูตรในแต่ละรุ่นสถานศึกษาอาจจัดเวลาได้ตามความเหมาะสม

## 2. การจัดกิจกรรม

2.1 การจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ตามหลักสูตร ควรจัดให้มีการเปิดชุมนุมทุกครั้ง ก่อนที่จะมีการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 เปิดชุมนุม

2.1.2 จัดกิจกรรมตามโปรแกรมหรือตามเครื่องหมายแสดงความสามารถ

2.1.3 ใช้วิธีการ (Methods) 9 ข้อ

2.1.4 ใช้เพลงหรือเกมที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่จัดกิจกรรม

2.1.5 ปิดชุมนุม

2.2 กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม (Efficiency Badges)

2.3 กิจกรรมพิธีการ

2.4 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

3. หัวหน้าหมวดผู้บำเพ็ญประโยชน์ (Leaders)

4. สถานศึกษาที่ประสงค์จะจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ให้ขออนุญาตเปิดหมวดผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ การประเมินกิจกรรม

1. ประเมินจากพฤติกรรมการความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยประเมินจากจำนวนครั้งและเวลาในการจัดกิจกรรม

2. ประเมินจากการปฏิบัติกิจกรรมได้ตรงตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม โดยประเมินจากผลงานและการร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น

3. ประเมินพัฒนาการของเยาวชนสมาชิกด้านต่าง ๆ ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม โดยประเมินจากผลการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อได้รับเครื่องหมายแสดงความสามารถ โดยกำหนดผลการประเมินเป็น "ผ่าน" และ "ไม่ผ่าน"

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงานชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

## กิจกรรมนักศึกษาวิชาทหาร

กิจกรรมนักศึกษาวิชาทหาร เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของประเพณีและวัฒนธรรมที่ดี และมีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรง

### 1. หลักการในการจัดกิจกรรมนักศึกษาวิชาทหาร

กิจกรรมนักศึกษาวิชาทหารเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน มีหลักการสำคัญดังนี้

1.1 เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามความสมัครใจของผู้เรียน

1.2 เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชาติ จึงต้องมีความรักความหวงแหน สามารถที่จะเสียสละ และอุทิศชีวิตให้กับชาติ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนแต่อย่างใด

1.3 เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ในวิชาทหารที่เหมาะสม มีทัศนคติที่ดีเชื่อมั่น ศรัทธาในกองทัพ และมีความพร้อมที่จะเข้ารับใช้ชาติในฐานะกำลังพลสำรอง ที่มีคุณภาพของกองทัพ เมื่อสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรด้วยความเต็มใจ

1.4 เป็นกิจกรรมที่เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างทหารกับประชาชน รวมทั้งสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนในสังคม โดยเฉพาะในเรื่องการรณรงค์ เพื่อป้องกันและต่อต้านยาเสพติด

### 2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

2.2 เพื่อให้ให้นักเรียนทั้งชายและหญิงที่สมัครมีความรู้วิชาทหาร ทั้งในทางเทคนิคและทางยุทธศาสตร์

2.3 เพื่อปลูกฝังให้มีอุดมการณ์ เทิดทูน และยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีจิตสำนึกในเรื่องชาตินิยม

2.4 เพื่อเสริมสร้างให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีของชาติ มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความอดทน และอดกลั้น

2.5 เพื่อส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการรณรงค์และดำเนินกิจกรรม อันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวาง จริงจัง และต่อเนื่อง

2.6 เพื่อเสริมสร้างให้มีความรักและสามัคคีในหมู่คณะด้วยกัน รวมทั้งให้มีความสำนึกในภาระหน้าที่ของตนให้บังเกิดเป็นรูปธรรมและเป็นระบบโดยต่อเนื่อง

### 3. ขอบข่ายกิจกรรมนักศึกษาวิชาทหาร

3.1 นักศึกษาวิชาทหารชั้น ปีที่ 1 และ 2 ศึกษาวิชาทหารเบื้องต้น ในระดับลูกแถว บังเกิดความมีระเบียบวินัยเสริมสร้างบุคลิกลักษณะนิสัย สามารถใช้อาวุธประจำกาย และทำการยิงอย่างได้ผล

3.2 นักศึกษาวิชาทหารในระดับผู้บังคับหมู่ รองผู้บังคับ หมวด และผู้บังคับหมวด มีความพร้อมในการควบคุมบังคับบัญชาหน่วยในการปฏิบัติการรบทั้งในแบบและนอกแบบ

#### 4. แนวการจัดกิจกรรมนักศึกษาวิชาทหาร

การสมัครเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาวิชาทหาร ต้องมีคุณลักษณะและคุณสมบัติ

4.1 เป็นชายหรือหญิงที่มีสัญชาติไทย

4.2 ไม่พิการ ทุพพลภาพ หรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

4.3 มีขนาดรอบตัว น้ำหนัก และความสูงตามส่วนสัมพันธ์

4.4 มีความประพฤติเรียบร้อย

4.5 กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาที่หน่วยบัญชาการกำลังสำรองเปิดทำการฝึกวิชาทหาร

4.6 สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า ขึ้นไป และมีผลการศึกษาของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่าตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป หรือนักเรียนที่เคยเป็นลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และสอบได้วิชาพิเศษไม่น้อยกว่า 8 วิชา จะต้องมีผลการศึกษาของชั้นมัธยมศึกษา ดังนี้  
ปีที่ 3 หรือเทียบเท่า ไม่ต่ำกว่า 1.5 เว้นแต่ ผู้ซึ่งสำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่าขึ้นไป และกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนช่างฝีมือทหารของกระทรวงกลาโหม หรือกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ไม่ต้องมีผลการศึกษาของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่าตามที่กองทัพบกกำหนด

4.7 นักศึกษาวิชาทหารจะต้องผ่านการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกายตามที่กำหนด

4.8 นักศึกษาหญิงจะต้องผ่านการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกายตามที่

#### 5. เงื่อนไข

5.1 เป็นผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

5.2 สถานศึกษาที่เปิดรับนักศึกษาวิชาทหาร ต้องได้รับอนุมัติจากหน่วยบัญชาการกำลังสำรอง กองทัพบก กระทรวงกลาโหม

5.3 การจัดกิจกรรมนักศึกษาวิชาทหารในสถานศึกษาก่อนจะมีการปฏิบัติกิจกรรมควรปฏิบัติ ดังนี้

พิธีเปิด รวมพลเข้าแถวตอน ชักธงชาติขึ้น สวดมนต์ ปฏิญาณตน และแยกแถวทำกิจกรรม

พิธีปิด รวมพลเข้าแถวตอน นัดหมาย ชักธงชาติลง และเลิกแถว

5.4 เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม สถานศึกษาอาจจัดเวลาได้ตามความเหมาะสมสำหรับการฝึกภาคสนาม สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการฝึกโดยใช้เวลาเรียนปกติหรือนอกเวลาเรียนได้ตามความเหมาะสม

5.5 ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร ต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรของกองบัญชาการ  
สำรอง กองทัพบก กระทรวงกลาโหม

5.6 การขอเปิดสถานศึกษาวิชาทหาร การฝึก การสอบ และการปกครองให้เป็นไปตาม  
ระเบียบของหน่วยบัญชาการกำลังสำรอง กองทัพบก กระทรวงกลาโหม

## 6. การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรม เป็นกระบวนการทดสอบความสามารถและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของ  
นักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งนอกจากพิจารณาความรู้ตามทฤษฎีแล้วยังต้องพิจารณาด้านความประพฤติ  
พฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นทักษะและการปฏิบัติต่าง ๆ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลาย  
และการประเมินตามสภาพจริง โดยกำหนดผลการประเมินเป็น "ผ่าน" และ "ไม่ผ่าน"

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และมี  
ผลงานชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา  
กำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ไม่ผ่าน  
การปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะ  
ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

## กิจกรรมชุมนุมชมรม

กิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นกิจกรรมนักเรียนที่สถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกัน  
จัดขึ้นตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน เพื่อเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียนตาม  
เจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ชุมนุม หมายถึง การรวมกลุ่มของผู้เรียนที่มีความสนใจ ความถนัดในเรื่องเดียวกันและ  
ร่วมปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะประสบการณ์ของตนเองให้เต็ม  
ตามศักยภาพ ตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ชมรม หมายถึง การรวมกันของกลุ่มผู้เรียนที่มีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน  
การจัดตั้งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ สมาชิก โครงสร้างของชมรม และบทบาทของ  
ผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสถานศึกษา

### 1. หลักการ กิจกรรมชุมนุม ชมรม มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1.1 เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการสร้างสรรค์และออกแบบกิจกรรมของผู้เรียนตาม

1.2 เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นทีม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำและความสมัครใจ

ช่วยกันแก้ปัญหา

1.3 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

1.4 เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน รวมทั้งบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

## 2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจความถนัดและความต้องการของตน

2.2 เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เกิดประสบการณ์ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพตามศักยภาพ

2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

2.4 เพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย

## 3. ขอบข่ายในการจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรม

3.1 เป็นกิจกรรมที่เกื้อกูล ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กว้างขวาง

3.2 เป็นกิจกรรมจัดตามความสนใจของผู้เรียน

3.3 เป็นกิจกรรมที่สามารถจัดได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และทั้งในและนอกเวลาเรียน

## 4. แนวการจัดกิจกรรมชุมนุม

การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรมของสถานศึกษา สามารถปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทและสภาพของสถานศึกษา ดังนี้

4.1 สถานศึกษาบริหารการจัดการให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมได้หลากหลาย ทั้งรูปแบบลึกซึ้งยิ่งขึ้น ภายในหรือภายนอกห้องเรียน และระยะเวลาการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมระยะเวลา 1 ภาคเรียน กิจกรรมระยะเวลา 1 ปีการศึกษา และกิจกรรมระยะเวลามากกว่า 1 ปีการศึกษา

4.2 กรณีสถานศึกษามีการจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมอยู่แล้ว สถานศึกษาควรสำรวจความสนใจของผู้เรียนในการเลือกเข้าร่วมชุมนุม ชมรม

4.3 กรณีที่สถานศึกษายังไม่มี การจัดตั้งชุมนุม ชมรม ควรให้ผู้เรียนร่วมกันจัดตั้งชุมนุม ชมรม และเชิญครูเป็นที่ปรึกษา โดยร่วมกันดำเนินกิจกรรมชุมนุม ชมรม ตามระเบียบปฏิบัติที่สถานศึกษากำหนด

4.4 ครูที่ปรึกษากระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการถอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่กิจกรรม

## 5. เงื่อนไขในการจัดกิจกรรมชุมนุม

5.1 การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรมในแต่ละระดับชั้น สถานศึกษาจัดให้เป็นไปตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

5.2 สมาชิกของชุมนุม ชมรม ต้องเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตามระเบียบของชุมนุม ชมรม และมีผลงานชิ้นงานคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ของแต่ละกิจกรรม



5.3 สถานศึกษามีระบบกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของชุมนุมชมรมอย่างต่อเนื่อง

#### 6. การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นการตรวจสอบความ สามารถและพัฒนาการด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยวิธีการที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริงโดยกำหนดผลการประเมินเป็น "ผ่าน" และ "ไม่ผ่าน"

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงานชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

#### กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อช่วยขัดเกลาจิตใจของผู้เรียนให้มีความเมตตา กรุณา มีความเสียสละ และมีจิตสาธารณะ เพื่อช่วยสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

##### 1. หลักการในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรมจริยธรรม จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ออกแบบกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหลากหลายรูปแบบ เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในลักษณะจิตอาสา

##### 2. วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

2.1 เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้เรียนในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

2.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามความถนัดและความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร

2.3 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.4 เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3. ขอบข่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมในลักษณะกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมอาสาพัฒนาหรือกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม โดยผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเองในลักษณะอาสาสมัครเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และมีจิตสาธารณะ

#### 4. แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหา ร่วมกันออกแบบการจัดกิจกรรม วางแผนการจัดกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมตามแผน ร่วมสรุปและประเมินผลการจัดกิจกรรม ร่วมรายงานผล พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้เรียนสามารถเลือกจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมได้ ดังนี้

4.1 จัดกิจกรรมภายในโรงเรียน (กิจกรรมในวิถีชีวิตโรงเรียนเพื่อปลูกฝังจิตอาสา) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรมร่วมกันวางแผนปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาในวิถีชีวิตของชั้นเรียนและโรงเรียน จนเกิดเป็นนิสัยในการสมัครใจทำงานต่างๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม ซึ่งงานเหล่านี้จะขยายขอบเขตจากใกล้ตัวไปสู่สังคมที่อยู่ภายนอกได้

4.2 จัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน (กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคม) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนตามแผนการจัดกิจกรรมโดยให้ทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยรวม แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีแนวการจัด ดังนี้

4.2.1 จัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถจัดกิจกรรมตามองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

4.2.2 จัดกิจกรรมลักษณะโครงการโครงการกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนนำเสนอการจัดกิจกรรมต่อโรงเรียน เพื่อขอความเห็นชอบในการจัดทำโครงการหรือโครงการ หรือกิจกรรมซึ่งมีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่ชัดเจน

4.2.3 จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรอื่น หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่จัดกิจกรรมในลักษณะเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ ดังนี้

- 1) ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดกิจกรรมในโรงเรียน
- 2) ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่จัดกิจกรรมนอกโรงเรียน

#### 5. เงื่อนไขในการร่วมกิจกรรม

5.1 เวลาเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียนปี โดยขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของสถานศึกษา

5.2 เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้จัดกิจกรรมด้วยตนเองทุกขั้นตอนและต่อเนื่อง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษากิจกรรม

5.3 ผู้เรียนจะจัดกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ในเวลาสถานที่ หรือรูปแบบของกิจกรรมใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา และขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของสถานศึกษา

#### 6. การประเมินกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมให้ครบตามกรอบเวลาในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

6.1 ระดับประถมศึกษา (ป.1 - ป.6) มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม 60 ชั่วโมง

6.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม.3) เวลาเข้าร่วมกิจกรรม 45 ชั่วโมง

6.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม 60 ชั่วโมง

การประเมินในแต่ละกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์มีผลการประเมินเป็น "ผ่าน" และ "ไม่ผ่าน" ดังนี้

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงานชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

#### การประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

แนวดำเนินการในการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีดังนี้

1. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม
2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้น
3. การตัดสินการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สรุป กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจะต้องจัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองได้เต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสนใจ โดยมุ่งเน้นพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ครบถ้วนยิ่งขึ้นและเป็นกิจกรรมที่ผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของผู้เรียน การจัดกิจกรรมต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับความพร้อม ความสนใจและความต้องการของ

ผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดได้ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ใช่เป็นการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ พัฒนาตนเองของผู้เรียนร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขก่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำไปสู่การพัฒนาสังคมต่อไป

### 3. กิจกรรมการเรียนรู้

#### 3.1 ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, น. 26) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนเพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ เข้าใจ เกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายของหลักสูตร

สำลี รักร์สุทธิและคณะ (อ้างอิงใน พรประภา อันดอนกลอย 2556, หน้า 21 ) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ คือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดเวลาภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่ออุปกรณ์ การสอน และการวัดการประเมินผลสำหรับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ช่วยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพผู้เรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์และตรงกับชีวิตในท้องถิ่น ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนจัดการเรียนรู้ คือ การเตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือวางแผนการสอนของครูนั่นเอง

ชนาทิป พรกุล (2543, น. 7) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ คือ งานที่ผู้เรียนทำแล้วเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยแสดงเป็นพฤติกรรมที่ผู้สอนกำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 48) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้นจะเกิดขึ้นก่อนข้างถาวรหรือถาวร

จากความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เข้าใจและเกิดการเรียนรู้ โดยบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนก่อนข้างถาวร

### 3.2 องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

สิริวรรณ สุวรรณอาภา (2544, น. 166-170) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการกำหนดกิจกรรมที่มีเป้าหมายสำคัญ เพื่อช่วยกระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนนั้น ๆ อย่างแท้จริง หากกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนไม่ได้ช่วยกระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจก็จะขาดจากการรับรู้ที่ดี ไม่มีการจำและคิดเพื่อตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง ผลสุดท้ายก็จะไม่เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ต้องการ การจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนจำเป็นต้องช่วยกระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนและต้องให้สัมพันธ์สอดคล้องกับกิจกรรมในชั้นสอนด้วย ดังนี้

1.1 การจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อทบทวนพื้นฐานความรู้เพิ่มเติมให้สัมพันธ์กับการสอนเนื้อหาใหม่หรือแนวความคิดหรือหลักการใหม่ ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการระลึกได้และเกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนต่อไป

1.2 การจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อวางแผนการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดงานที่จะปฏิบัติว่าจะต้องทำอะไร อย่างไร เมื่อไหร่

1.3 การจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อแจ้งจุดประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบโดยตรงหรือโดยทางอ้อมก็ได้ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบว่าเมื่อเรียนจบบทเรียนแล้วจะเกิดการเรียนรู้อะไรต่อตนเองบ้าง ข้อควรคำนึงในการกำหนดกิจกรรม ในการพิจารณากำหนดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน ควรจะคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1.3.1 ต้องเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่การกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในชั้นสอนอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

1.3.2 ต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับลำดับขั้นการสอน ซึ่งโดยทั่วไปใช้เวลาไม่เกินร้อยละ 20 ของเวลาเรียนทั้งหมด ซึ่งอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

1.3.3 ต้องกำหนดสิ่งที่จะต้องช่วยกระตุ้น หรือเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจตื่นเต้น สนุกสนาน เพลิดเพลิน หรือสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

1.3.4 ต้องกำหนดกิจกรรมที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของผู้สอนเอง ก็จะช่วยให้ผู้สอนเกิดความสำเร็จได้มากขึ้น

2. ชั้นสอน เป็นการกำหนดกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ

2.1 กิจกรรมแกนหลัก เป็นการกำหนดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ปลายทางการสอนในครั้งนั้น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียน

เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง จึงมีความสำคัญมากที่สุดต่อการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของบทเรียน เรื่องนั้น ๆ ในการกำหนดกิจกรรมแกนหลักให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ปลายทางของการสอน แต่ละครั้ง มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

2.1.1 ต้องพิจารณาจุดประสงค์ปลายทางของการสอนในครั้งนั้นว่ามีพฤติกรรม ตรงกับการเรียนรู้ชนิดใด จะพิจารณาเฉพาะคำกริยาของจุดประสงค์ปลายทางของการสอนอย่างเดียว ไม่ได้ จำเป็นต้องพิจารณาข้อความที่เป็นพฤติกรรมของวัตถุประสงค์ปลายทางเป็นสำคัญ จึงตัดสินใจ ได้ว่าจุดประสงค์ปลายทางของการสอนครั้งนั้น ๆ ตรงกับการเรียนชนิดใด

2.1.2 ต้องเลือกหรือกำหนดกิจกรรมแกนหลักตามชนิดการเรียนรู้นั้นให้บรรลุผล ตรงตามจุดประสงค์ปลายทาง

2.2 กิจกรรมทดสอบ เป็นการกำหนดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความคิด การแก้ปัญหาและเจตคติในการตอบปัญหาหรือแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับกิจกรรมแกนหลักหรือไม่ หากผู้เรียนยังไม่เกิดการเรียนรู้ ก็ควรให้ แนะนำเพิ่มเติมหรือสอนใหม่โดยไม่ให้ผู้เรียนเสียกำลังใจจนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการ

3. ขั้นสรุป เป็นการกำหนดกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ

3.1 กิจกรรมสรุปบทเรียนเป็นการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียบเรียง ความรู้ ความคิดและทักษะทางการแล้วสรุปเป็นแนวความคิดหรือมโนภาพหรือหลักการหรือข้อความ สรุปบางอย่าง หรือลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ผู้สอนควรจะตระหนักถึงการกำหนดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้แสดงออกร่วมกันโดยการอภิปรายหรือเขียนตอบก็ได้ ตามความเหมาะสมแต่มิใช่ผู้สอน เป็นผู้สรุป เสียเอง ครูควรจะเป็นเพียงผู้ช่วยแนะแนวทางบางประการเท่านั้น หรืออาจช่วยรวบรวม ข้อสรุปไว้บนกระดานบ้างก็ได้ เพื่อเป็นการเน้นให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่งหลังจากผู้เรียนช่วยกันสรุป บทเรียนแล้วก็ต้องจดจำข้อสรุปนั้น ๆ ต่อไป แต่อาจจำได้ไม่นานหรือลืมได้ง่าย ดังนั้นผู้สอนควรหา วิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนจำได้นาน

3.2 กิจกรรมฝึกทักษะ เป็นการกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เพิ่มเติมทักษะทางสมองหรือ ทางกายให้มีความชำนาญเพิ่มสูงขึ้น เช่น ทำแบบฝึกหัด ศึกษาค้นคว้าทำรายงาน ทำกิจกรรมเสริม หลักสูตร ทำกิจกรรมจากใบงาน ปฏิบัติตามโครงการ เพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ เป็นต้น จากองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของกิจกรรมการ เรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การนำเข้าสู่บทเรียน 2. ขั้นสอน และ 3. ขั้นสรุป มีรายละเอียดดังนี้

การนำเข้าสู่บทเรียน

การนำเข้าสู่บทเรียนเป็นการเตรียมพร้อมนักเรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้หรือทำกิจกรรม ต่าง ๆ โดยจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนและต้องสอดคล้องกับกิจกรรม

ในชั้นสอน และมีการทบทวนความรู้เดิมให้สัมพันธ์กับเนื้อหาใหม่ เพื่อที่จะเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมไปยังความรู้ใหม่ที่กำลังจะเรียน นอกจากนี้ครูและนักเรียนจะต้องร่วมกันกำหนดงานที่จะต้องทำอะไร เมื่อไหร่และต้องแจ้งให้นักเรียนได้ทราบว่าหลังจากเรียนจบบทเรียนนักเรียนจะต้องเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง

#### ชั้นสอน

ชั้นสอนเป็นขั้นของการเรียนการสอน การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนนั้น ๆ โดยในขั้นนี้จะประกอบไปด้วยกิจกรรมแกนหลักและกิจกรรมทดสอบ สำหรับกิจกรรมแกนหลักเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และกิจกรรมทดสอบ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติและการแก้ปัญหาในการแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ หากยังไม่บรรลุจะต้องส่งเสริมหรือเพิ่มเติมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ของกิจกรรมนั้น ๆ

#### ชั้นสรุป

ในขั้นสุดท้ายเป็นการที่จะสรุปและตรวจสอบสิ่งที่ได้เรียนรู้มาจากการทำกิจกรรมแกนหลักและกิจกรรมทดสอบของนักเรียนโดยจะ แบ่งเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ กิจกรรมสรุปบทเรียนและ กิจกรรมฝึกทักษะ กิจกรรมสรุปบทเรียนเป็นการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะทำให้นักเรียนได้เรียบเรียงความรู้ความเข้าใจและทักษะหรือลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน แล้วสรุปเป็นแนวคิดของนักเรียน

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ (2545, หน้า 22) ได้สรุปองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ มี 7 องค์ประกอบหลัก ไว้ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
  - 2.1 จุดประสงค์ปลายทาง
  - 2.2 จุดประสงค์นำทาง
3. เนื้อหาสาระ
4. กิจกรรมการเรียนรู้
5. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้
6. การวัดและประเมินผล
  - 6.1 วิธีการวัดและประเมินผล
  - 6.2 เครื่องมือวัดและประเมินผล
  - 6.3 เกณฑ์การวัดและประเมินผล
7. กิจกรรมเสนอแนะ (ถ้ามี)

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2551, หน้า 114) ได้สรุปองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ หน่วยที่จัดการเรียนรู้ และสาระสำคัญของเรื่อง
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. สาระการเรียนรู้
4. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
5. สื่อการจัดการเรียนรู้
6. วัดผลประเมินผล

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักการศึกษากล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่เป้าหมายของกิจกรรมประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

### 3.3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 7) ได้สรุปถึงขั้นตอนการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. ทำความเข้าใจกับหลักสูตร ทั้งหลักการ จุดหมาย สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติ ในการวางแผนและการจัดการเรียนการสอน

2. เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเนื้อหาวิชานั้นๆ ในลักษณะจุดประสงค์ปลายทาง ที่ควรจะเกิดขึ้นกับนักเรียน เมื่อได้เรียนวิชานั้นจนครบถ้วนแล้ว

3. เขียนโครงสร้างของวิชาที่จะสอนทั้งวิชาโดยกำหนดส่วนประกอบ คือ

- 3.1 หัวข้อย่อย ๆ อาศัยจากเนื้อหาวิชาที่อ่านจากคำอธิบายรายวิชาและหนังสืออ้างอิงอื่นๆ

- 3.2 จำนวนคาบที่ควรใช้ในการสอนแต่ละหัวข้อเรื่องย่อยอาศัยการคำนวณจากจำนวนคาบที่มีจริงตลอดภาคเรียนตามกำหนดของหลักสูตร และพิจารณาน้ำหนักของปริมาณ เรื่องราวที่จะกล่าวถึงในข้อเรื่องนั้นๆ

- 3.3 สาระสำคัญที่เน้นถึงความคิดรวบยอดหรือหลักการ ทักษะ หรือลักษณะนิสัย ที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในการเรียนแต่ละหัวเรื่องนั้นๆ

- 3.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะจุดประสงค์นำทางประกอบหัวเรื่องย่อยๆ แต่ละข้อ

4. สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยหยิบหัวข้อเรื่อง จำนวนคาบ สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้มาทำแผนการสอน



หลักการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ดังนี้ (ทัศนีย์ มโนสมุทร, 2546, หน้า 243)

1. รูปแบบการเรียนการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีจิตวิทยา
2. เมื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแล้ว ก่อนนำไปใช้ได้ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพในลักษณะของการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบที่พัฒนาขึ้น
3. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอาจพัฒนาให้นำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางหรือใช้เฉพาะวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้
4. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้เป็นหลักจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ใช้เป็นหลักการพิจารณาเลือกใช้รูปแบบนั้นคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลักก็จะทำให้เกิดผลสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสมแต่อาจมีผลของรูปแบบน้อยลง

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ ( 2551, หน้า 121-122 ) ได้เสนอขั้นตอนในการเขียนกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่จะจัดการเรียนรู้ ดังนี้
  - 1.1 จุดประสงค์ประจำวิชา
  - 1.2 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
  - 1.3 คำอธิบายรายวิชา
  - 1.4 โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา
  - 1.5 การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้
  - 1.6 แผนการเรียนรู้
2. ศึกษาแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของกรมวิชาการ
  - 2.1 ศึกษารายละเอียดสาระการเรียนรู้กับผลการเรียนรู้ ในแต่ละช่วงชั้น และระดับชั้นว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพื่อเพิ่มเติมให้สมบูรณ์
  - 2.2 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้หรือไม่สอดคล้องต้องควรปรับ และนำไปเขียนการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจนต่อไป
  - 2.3 นำกิจกรรมในแนวการเรียนรู้มาพิจารณาประกอบการจัดกิจกรรมในกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป
3. ชั้นเขียนกิจกรรมการเรียนรู้
 

ชั้นเขียนกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นสำคัญ ซึ่งผู้เขียนต้องวางแผนอย่างรอบคอบโดยกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กำหนดเนื้อหาให้เหมาะกับเวลา กำหนดกิจกรรมการเรียน การจัดการ

เรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง กำหนดสื่อการจัดการเรียนรู้และการวัดผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ควรได้จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตร กล่าวคือ ควรได้จัดการเรียนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ และใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการ 9 ประการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากขั้นตอนการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ที่นักวิชาการกล่าวไว้ พอสรุปได้ว่า การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ทำความเข้าใจกับหลักสูตร ทั้งหลักการ จุดหมาย กิจกรรม การประเมิน 2) ศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร สถานศึกษา 3) วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ 4) ศึกษาแนวการจัดการเรียนรู้ของกรมวิชาการ 5) ศึกษารายละเอียดสาระการเรียนรู้กับผลการเรียนรู้ 6) วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และ 7) ขึ้นเขียนกิจกรรมการเรียนรู้

### 3.4 การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้

1) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2523, หน้า 494) ได้ให้ความหมาย เกณฑ์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ผลิตกิจกรรมการเรียนรู้จะพึงพอใจ หากแผนการจัดชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว กิจกรรมการเรียนรู้นั้นก็มีความคุ้มค่าต่อการลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก

2) การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ เกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์ โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น  $E_1$  (ประสิทธิภาพกระบวนการ)  $E_2$  (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์) ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง คือ ประเมินผลต่อเนื่องประกอบด้วยพฤติกรรมหลายพฤติกรรม (Process) ของผู้เรียนที่สังเกตได้จากการประกอบกิจกรรมกลุ่มและรายงานบุคคล ได้แก่ งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้ ประเมินพฤติกรรมผลลัพธ์ คือ ประเมินผลลัพธ์ (Products) ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอนหลังเรียน ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้จะกำหนดเป็นเกณฑ์ ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่น่าพอใจ โดยกำหนดให้เป็นร้อยละของผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมด ต่อร้อยละของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ  $E_1/E_2$  คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ปกติ เนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะจะตั้งไว้ 75/75 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2545, หน้า 494-495)

3) ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้การหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นเป็นต้นแบบ (Prototype) ไปทดลองใช้ (Try out) ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระบบเพื่อปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนที่จะผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2545, หน้า 496-497) ได้กำหนดเกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.5 จึงถือว่ากิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. แบบเดี่ยว (1:1) เป็นการทดลองกับนักเรียน 1 คน โดยใช้กับเด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นโดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวจะต่ำกว่าเกณฑ์ แต่เมื่อปรับปรุงแล้วคะแนนจะสูงขึ้นมาก ก่อนนำไปทดลองแบบกลุ่มในขั้นตอนนี้  $E_1/E_2$  ที่ได้จะมีค่าประมาณ 60/60

2. แบบกลุ่มย่อย (1 :10) เป็นการทดลองกับนักเรียนทั้งชั้น 40-100 คน ทำการหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ในคราวนี้คะแนนของนักเรียนจะเพิ่มขึ้นอีกโดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ 10 เปอร์เซ็นต์ นั่นคือ  $E_1/E_2$  ที่ได้จะมีค่าประมาณ 70/70

3. ภาคสนาม (1 :100) เป็นการทดลองกับนักเรียนทั้งชั้น 40-100 คน ทำการหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงแก้ไข ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้นั้นคือ  $E_1/E_2$  ที่ได้จะมีค่าประมาณ 80/80 หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.5 ก็ให้ยอมรับได้ หากแตกต่างกันมากผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ โดยยึดสภาพความเป็นจริงตามเกณฑ์

(ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ, 2537, หน้า 101-102) ได้กำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพ โดยเน้นกระบวนการและผลลัพธ์ และกำหนดตัวเลขเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยมีค่าเป็น  $E_1/E_2$  โดยมีการคำนวณค่าสถิติจากสูตร ดังนี้

75 ตัวแรก หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียน คิดเป็นร้อยละเฉลี่ยของคะแนนที่นักเรียนได้จากการทำแบบฝึกหัดและกิจกรรมระหว่างเรียน

75 ตัวหลัง หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียน คิดเป็นร้อยละเฉลี่ยของคะแนนที่นักเรียนได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

$$E_1 = \frac{\sum x}{N} \times 100 \qquad E_2 = \frac{\sum F}{N} \times 100$$

เมื่อ	$E_1$	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$E_2$	แทน	ประสิทธิภาพของของผลลัพธ์
	$\sum x$	แทน	คะแนนรวมของการทำแบบฝึกทักษะ
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผลลัพธ์หลังเรียน
	$N$	แทน	จำนวนผู้เรียน
	$A$	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกทักษะทุกกิจกรรมรวมกัน
	$B$	แทน	คะแนนเต็มของการทดสอบหลังเรียน

เกณฑ์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนั้น กำหนดไว้ 3 ระดับ คือ

1. สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่าเป็น 2.5% ขึ้นไป
2. เท่าเกณฑ์ เมื่อมีประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์แต่ไม่เกิน 2.5%
3. ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่ไม่ต่ำกว่า 2.5% ถือว่ายังมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ 75/75 ในการหาประสิทธิภาพ เนื่องจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีลักษณะเนื้อหาหรือความรู้ที่เป็นทักษะ โดยที่ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพดังนี้

1. ชั้นทดลองกลุ่มเดี่ยว นำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญและได้แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่แก้ไขปรับปรุงมาทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่เก่ง 2 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 2 คน
2. ชั้นทดลองกลุ่มย่อย นำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่แก้ไขปรับปรุงมาทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยนักเรียนที่เก่ง 4 คน ปานกลาง 4 คน และอ่อน 4 คน

3. ชั้นทดลองภาคสนาม นำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความ เป็นพลเมืองตื่นรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่แก้ไขปรับปรุงมาทดลองกับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน เหนือกว่าการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้น กระบวนการและผลลัพธ์และกำหนดตัวเลขร้อยละของคะแนนเฉลี่ยมีค่าเป็น  $E_1/E_2$  โดยมีการคำนวณ ค่าสถิติจาก สูตรดังนี้

75 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ หาได้จากคะแนนเฉลี่ยจากการทำ ใบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความ เป็นพลเมืองตื่นรู้ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นคะแนน เฉลี่ยร้อยละ 75

75 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หาได้จากคะแนนเฉลี่ยจากคะแนนการทำ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความ เป็นพลเมืองตื่นรู้ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75

#### 4. การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning)

##### 4.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

การเรียนรู้แบบรับใช้สังคมเป็นการสะท้อนความเชื่อที่ว่า การศึกษาต้องเชื่อมโยงกับสำนึก ทางสังคม และการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลมากที่สุด คือ การลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับ ประสบการณ์ที่มีจุดมุ่งหมาย (ชวลา เวชยันต์, 2554) เป็นการเรียนรู้จากบูรณาการไปสู่นามธรรม เน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้ทำกรรับใช้สังคมและผู้ได้รับผลของการรับใช้สังคม และผู้สอนมีการ บูรณาการกิจกรรมการรับใช้เข้าไปในหลักสูตร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทดลองใช้ความรู้ในสถานการณ์ ของชีวิตจริง (McElhaney, 1998, p. 24) อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดความรู้ใหม่ด้วยตนเองจึง ทำให้มีความหมายต่อตนเองและต้องการนำไปใช้ ประสบการณ์ในการรับใช้สังคมนับว่ามีคุณค่าต่อ การเรียนรู้และสังคม (Erickson and Anderson, 1997, p. 78 ; Erickson and Anderson, 1997 , P. 40) มีผู้ให้ความหมายและคำนิยามของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีความแตกต่างกันอยู่กับการ นำไปใช้ ดังนี้

คูเปอร์ (Cooper, 1996, p. 11) ให้นิยามคำว่า การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง วิธีการ ที่รวมการสอนเป็นพลเมืองดี ความรู้วิชาการ ทักษะและค่านิยมเข้าด้วยกัน เป็นการเรียนรู้อย่างมี ชีวิตชีวา โดยการนำบทเรียนจากประสบการณ์ในการทำงานรับใช้สังคม ทั้งอุดมศึกษา มัธยมศึกษา และประถมศึกษาเป็นกลวิธีสอนที่สำคัญและยังมีประโยชน์สำหรับโครงการนอกโรงเรียนด้วย

คินส์ลีย์ (Kinsley, 1997 , p. 9) ให้ความหมายการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ว่าเป็นกระบวนการ การเรียนการสอนที่นำนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามาอยู่ในกระบวนการ ระบุความต้องการของ โรงเรียนหรือชุมชนตั้งหัวข้อและสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนและกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้ด้วยกัน

รูท (Root, 1997 ; National and Community Service Act of 1990 ของสหรัฐอเมริกา) ให้คำนิยามของคำว่า การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม เป็นประสบการณ์ด้านการศึกษา โดยที่นักเรียน เรียนรู้และพัฒนาตนเอง อาศัยการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในประสบการณ์การรับใช้ที่มีการ จัดเตรียมอย่างดี เพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนรวมถึงการบูรณาการเข้าใน หลักสูตรวิชาการของผู้เรียน และมีการจัดเวลาที่แน่นอน เพื่อผู้เรียนสามารถคิด พุด และเขียน เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้กระทำและเห็นระหว่างที่ลงมือทำกิจกรรม นอกจากนี้ยังให้โอกาสผู้เรียนใน การประยุกต์ใช้ทักษะและความรู้ใหม่ๆ ที่ได้เรียนรู้แล้วในสถานการณ์จริงในชุมชนของเขาและส่งเสริม การเรียนรู้ในโรงเรียนโดยให้ผู้เรียนเรียนรู้นอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในห้องเรียนและช่วยให้มี พัฒนาการของความสำนึกในการสนใจผู้อื่น

สมาคมอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา (AAHE, 1998) ให้ความหมายของการเรียนรู้ แบบรับใช้ สังคมว่าเป็นวิธีการที่นักเรียนเรียนรู้และพัฒนาอาศัยการกระทำการรับใช้สังคมที่มีการวางแผนอย่างดี เป็นการจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยที่มีความสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษา ชั้นสูงและกับชุมชน การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบในการเป็น พลเมืองดี เป็นการบูรณาการและส่งเสริมหลักสูตรทางวิชาการที่นักเรียนเรียนและเวลาที่เตรียมไว้ สำหรับการพิจารณาไตร่ตรองเกี่ยวกับประสบการณ์การรับใช้สังคม

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1998, p.12) อธิบายถึงการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมว่าสามารถ อธิบายได้ทั้งในเชิงปรัชญาการศึกษาและวิธีสอน ในเชิงปรัชญาการศึกษา การเรียนรู้ด้วยการรับใช้ สังคมสะท้อนความเชื่อที่ว่า การศึกษาควรจะพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและเตรียมผู้เรียนให้เป็น พลเมืองในวิถีแบบประชาธิปไตย ในเชิงวิธีสอน การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นการผสมผสาน หลักสูตรทางวิชาการตามความต้องการของสังคม โดยที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมรับใช้ สังคม

สำนักงานสถิติการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (NCES, 1999) นิยามคำว่า การเรียนรู้แบบรับใช้ สังคม เป็นกิจกรรมการรับใช้ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและบูรณาการการเรียนการสอนใน ห้องเรียนกับกิจกรรมการรับใช้ และกิจกรรมการรับใช้ต้องมีการจัดการให้สัมพันธ์กับรายวิชาหรือ หลักสูตร มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ระบุความต้องการที่แท้จริงของชุมชนในเวลานั้นๆและ ช่วยเหลือให้นักเรียนค้นพบบทเรียนจากการทำกิจกรรมการรับใช้สังคม โดยมีเวลาที่แน่นอนในการ ไตร่ตรองหรือวิเคราะห์กิจกรรมที่ทำ

โคเวอร์เดล (Coverdell, 2002) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมว่า หมายถึง วิธีสอนที่รวมการให้ความรู้ทางวิชาการ การช่วยเหลือสังคมอย่างมีความหมาย และมีการคิดสะท้อนกลับในเชิงวิเคราะห์ อันจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดความรับผิดชอบในความเป็นพลเมือง

ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี และคณะ (2544, หน้า 3) อธิบายความหมายของการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยการประยุกต์หรือออกแบบ ให้นำเนื้อหาของบทเรียนมาจัดโครงการที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในชีวิตจริงของชุมชนหรือในทางกลับกัน เป็นการเชื่อมโยงปัญหาในชุมชนเข้ามาสู่บทเรียนและในบางโอกาสอาจเป็นการนำนักเรียนออกไปทำกิจกรรมในชุมชนโดยถือว่า กิจกรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนในหลักสูตร และการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมยังสามารถสร้างความเป็นคนดีหรือคนที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมแต่ละแห่ง กล่าวคือ ต้องมีความตระหนักสำนึกถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน การร่วมมือร่วมใจแก้ปัญหาสังคม การตระหนักถึงผลกระทบร่วมกัน การเคารพกติกาของสังคมและอื่นๆ ตามสถานะของพลเมืองคนหนึ่งที่มีพึงปฏิบัติ

นันทิยา ดันศรีเจริญ (2546, หน้า 98) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียน ได้ทำความรู้จักกับชุมชน วิเคราะห์ถึงความต้องการของชุมชนที่สามารถช่วยเหลือได้ โดยนำความรู้ในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้พร้อมทั้งได้เรียนรู้จากการลงมือช่วยเหลือชุมชนด้วยหัวใจสำคัญของ Service Learning คือ การที่นักเรียนและชุมชนต่างได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นๆ เท่ากันไม่ใช่เกิดเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ทิสนา แคมมณี (2552, หน้า 132 - 133) ได้นิยามไว้ว่า การเรียนรู้แบบการรับใช้สังคม หมายถึง การดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคม ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องมีการสำรวจความต้องการของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนและวางแผนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคมตามแผนและนำประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับมาคิดพิจารณาไตร่ตรองจนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอดหลักการหรือสมมติฐานต่างๆ ซึ่งสามารถนำไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ได้

สำนักราชบัณฑิตยสภา (2558, หน้า 450 - 451) ได้นิยามไว้ว่า การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม คือ การเรียนรู้แบบหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โดยการรับใช้และช่วยเหลือสังคมตามปัญหาความต้องการของชุมชนและสังคม ประสบการณ์ที่ได้จากการรับใช้ดังกล่าวสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีทั้งในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ เนื่องจากเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ความเป็นจริงและตามสภาพที่แท้จริง

สรุป การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง การดำเนินการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการรับใช้สังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์ในชีวิตจริง โดยการรับใช้ช่วยเหลือผู้อื่นตามปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องสำรวจปัญหา ความต้องการของชุมชน เพื่อวางแผนอย่างเป็นระบบสู่การลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคม นักเรียนสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม จนนักเรียนเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม

#### 4.2 แนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมพัฒนาจากแนวคิดด้านการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดด้านการศึกษาของ Dewey และปรัชญาพัฒนาการนิยมแนวคิดด้านการศึกษาของ Dewey เน้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) Dewey ให้แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนว่าการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียนในการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ต้องทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง "ระบบการศึกษาต้องเป็นกระบวนการเจริญเติบโต มีเป้าหมายในทุกขั้นตอนถึงความสามารถที่จะต้องส่งเสริมให้พัฒนาขึ้น" ในหนังสือเรื่องประชาธิปไตยและการศึกษา Dewey กล่าวว่า "เนื่องจากการศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องของการบอกเล่า แต่เป็นระบบการสร้างอย่างมีชีวิตชีวา" (Dewey, 1962) แนวคิดของ Dewey การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนลงมือกระทำเองและเชื่อว่าประสบการณ์มีความสำคัญ มากต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เขาเห็นว่า ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นเรื่องทางกายภาพ และสังคมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ ดังนั้นประสบการณ์จึงสามารถเรียนรู้และแบ่งปันกันได้

ในส่วนของพื้นฐานด้านปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) มีแนวคิดหลักและการจัดหลักสูตรและการสอน ดังนี้ (ชวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 35)

1.1 แนวความคิดหลัก เน้นการพัฒนาปัจเจกบุคคลเชื่อว่าคนมีความดี ความงามและความสามารถพร้อมที่จะพัฒนาตน คือ ยึดหลักสัจการแห่งตน (Self Actualization) มีความเชื่อว่าการศึกษาคือชีวิต (Education is Life) คือ คนต้องพัฒนา ตนตลอดชีวิต และเชื่อในหลักประชาธิปไตย และหลักการทางวิทยาศาสตร์

1.2 หลักสูตรยึดผู้เรียนและประสบการณ์เรียนรู้เป็นศูนย์กลาง หลักสูตร จึงมีลักษณะยืดหยุ่นเป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือหลักสูตรที่เน้นประสบการณ์ คือเปิดโอกาสให้ได้เลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการของตน เน้นกระบวนการเรียนเนื้อหาวิชา บทบาทผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาส่วนบทบาทผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

1.3 กิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยและวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์โดยเน้นกระบวนการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) และ



ลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการกระทำเป็นแนวคิดที่สำคัญของปรัชญาพัฒนาการนิยมนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมจึงแสดงให้เห็นว่า ปรัชญาพัฒนาการนิยม และแนวคิดด้านการศึกษาของ Dewey เป็นรากฐานและแนวคิดสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม รวมถึงบทบาทของครูและผู้เรียนด้วย

2. แนวคิดการสร้างจิตสำนึก (Consciousness) ของ Paulo Freie เปาโล เฟรี (Paulo Freie, 1998, P. 26) มีความคิดเห็น ว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับจิตสำนึก (Consciousness) และการกระทำของมนุษย์จะสัมพันธ์กับจิตสำนึกของเขาเสมอ เพราะมนุษย์รู้ว่าเขาสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของตนได้ มนุษย์เป็นผู้กระทำสามารถเข้ากับโลกสามารถปรับโลกให้เข้ากับชีวิตของตน มีสำนึกเรื่องเวลาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จึงมีประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการสืบทอดตลอดมาถึงกระนั้นมนุษย์ก็ถูกกำหนดโดยประวัติศาสตร์เช่นกัน แต่มนุษย์สามารถไตร่ตรอง พิจารณาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและดัดแปลงให้ดีขึ้น วิธีการที่จะนำไปสู่การมีจิตสำนึกของการวิพากษ์วิจารณ์ คือ การกระตุ้นด้วยเทคนิคเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่การตั้งคำถามและอภิปรายโต้แย้งความคิด ซึ่งวิพากษ์วิจารณ์ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้ความหมายที่สมบูรณ์และที่สุดจะทำให้เกิดความตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นเหตุสิ่งที่เป็นผลซึ่ง Paulo Freie เรียกว่า กระบวนการจิตสำนึก (Consciousness) กระบวนการจิตสำนึกนี้ ต้องอาศัยวิจยารณญาณอย่างลึกซึ้ง พิจารณาแนวคิดและเหตุผลที่มาของสิ่งต่างๆ จะใช้เพียงสติปัญญาอย่างเดียวไม่ได้ต้องเป็นการผสมผสานระหว่างการลงมือกระทำและความคิดใคร่ครวญ (Freie, 1998, p.65) วิธีการสอนแบบสร้างจิตสำนึกของ Paulo Freie มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ

1. การเข้ารหัส (Codification) เป็นขั้นที่ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นจริงแก่ผู้เรียน มีความสัมพันธ์ กับชีวิตและสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง โดยใช้วิธีเสนอสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง โดยใช้วิธีเสนอสถานการณ์ด้วยวาจา รูปภาพ และอื่นๆ

2. การถอดรหัส (Decoding) ได้แก่ การถอดความหมายจากสถานการณ์ ที่เสนอในขั้นแรก ด้วยการสนทนาระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ให้เห็นความหมายในแง่มุมต่างๆ

3. การวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องมีการคิดวิพากษ์วิจารณ์เป็นการสนทนาแบบภาษาต่างๆ สำหรับทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความตระหนักและมองเห็นปัญหาในสังคมที่เขาดำรงชีวิต ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดใคร่ครวญวิพากษ์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความคิดในสิ่งที่เป็นปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง ต้องมีการเตรียมขั้นพื้นฐาน 2 ประการ คือ การสำรวจคำที่ชาวบ้านใช้กันทั่วไปและการนำคำต่างๆ ที่ได้พบมาสร้างเป็นสื่อต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน (ศิริรัตน์ ปัญจศภวงศ์, 2551, หน้า 19) การนำหลักการกระบวนการสร้างสำนึกของ Paulo Freie มาใช้ในการเรียนการสอนด้วยการรับใช้สังคม โดยใช้การสนทนา

วิพากษ์วิจารณ์มาอยู่ในกระบวนการไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านการใช้ความคิด การปรับเปลี่ยนจิตสำนึกให้มีความตระหนักในการรับใช้สังคม เนื่องจากการใช้ประสบการณ์จริงเป็นการกระทำควบคู่ไปกับการไตร่ตรอง

### 3. แนวคิดปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ของ Brameld

เบรเมลด์ (Brameld, 1971, p.32) มีความคิดเห็นว่า การศึกษาเชิงปฏิรูปนิยมได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยม ซึ่งเห็นพ้องทุกอย่างในด้านการเรียนการสอน ยกเว้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม โดยมองเห็นว่า "การศึกษาเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของสังคม" ดังนั้น จึงมีทัศนะทางการศึกษาดังนี้

จุดหมายของการศึกษา 1) ใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารการศึกษา กระจายความรับผิดชอบไปสู่ท้องถิ่น ให้คนในท้องถิ่นได้แก้ปัญหของตน เพื่อให้มีความเสมอภาคและเป็นธรรม 2) ปรับปรุงและพัฒนาสังคม โดยให้การศึกษามีบทบาทในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม 3) มุ่งสร้างระเบียบสังคมใหม่บนรากฐานของประชาธิปไตย และ 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสังคมควบคู่กับตนเอง

หลักสูตร เน้นสังคมเป็นหลัก ให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพสังคมและวิธีการแก้ไขปัญหาสังคม สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างฉลาด รวมทั้งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งค่านิยม วัฒนธรรม ขนบประเพณี เพื่อเด็กจะได้อยู่ในสังคมที่เป็นสุข

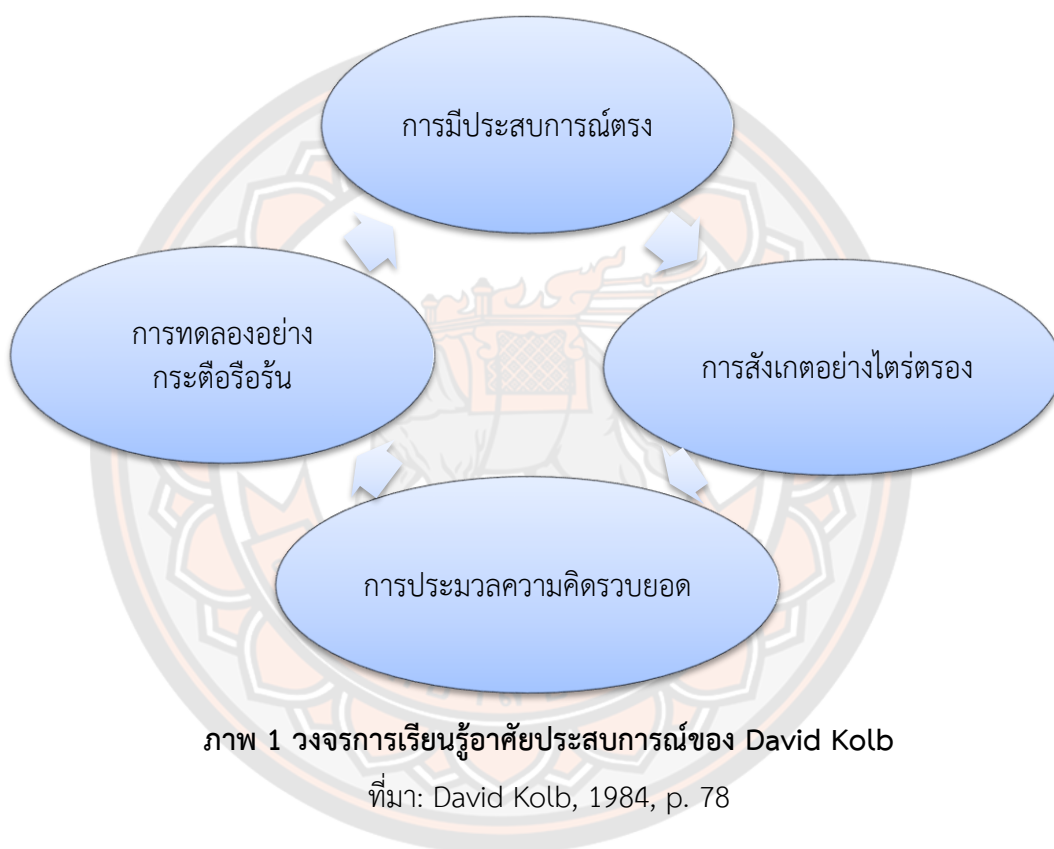
การเรียนการสอน มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการกระทำและรู้จักการแก้ปัญหาโดยครูจะเป็นผู้เสนอกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงหน้าที่ต่อสังคม ให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปราย ได้แย้งตามแนวทางประชาธิปไตย โดยที่ผู้สอนจะเป็นผู้ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตยเป็นนักแก้ปัญหา และสนใจในเรื่องของสังคม (Brameld as cited in Deighton, 1971)

เมื่อได้พิจารณาถึงการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพความต้องการและปัญหาของชุมชนที่เป็นเป้าหมาย แล้วจึงดำเนินการเพื่อบรรเทาหรือแก้ไขปัญหานั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมที่เน้นถึงบทบาทของการศึกษาต้องช่วยสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ดังนั้น ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมจึงเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม

### 4. แนวคิดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning) ของ David Kolb (1984 as cited in Brooks-Harris and Stock-ward, pp. 8-13) นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ในหนังสือชื่อ Experiential Learning : Experience as the Source of Learning and Development โดยนำแนวความคิดพื้นฐานมาจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Lawin

การฝึกอบรมและเชื่อมโยงกับงานของ Dewey and Piaget จุดเน้นที่สำคัญของรูปแบบการเรียนรู้ อาศัยประสบการณ์ คือ วงจรการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย

1. การมีประสบการณ์ตรง (Concrete Experience)
2. การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation)
3. การประมวลความคิดรวบยอด (Abstract Conceptualization)
4. การทดลองอย่างกระตือรือร้น (Active Experimentation)



ภาพ 1 วงจรการเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ของ David Kolb

ที่มา: David Kolb, 1984, p. 78

จากวงจรการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์นี้ ผู้เรียนก้าวเข้าสู่วงจรด้วยการทำงานในสังคมหรือการทำงานในที่ทำงานจริงๆ และใช้ประสบการณ์นั้นเป็นพื้นฐานในการไตร่ตรองด้วยการบันทึกหรือการอภิปราย หลังจากนั้นผู้สอนจะช่วยแนะนำให้ผู้เรียนวิเคราะห์การไตร่ตรองของตนและสังเคราะห์ออกมาเป็นความคิดรวบยอดและนำไปทดสอบใหม่ ซึ่งจะเกิดเป็นวงจรต่อเนื่องไปอีก สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้อาศัยประสบการณ์เกิดผลอย่างแท้จริง คือ การดำเนินการครบวงจรการเรียนรู้ ทุกองค์ประกอบจากการศึกษาแนวความคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำจริง เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหา และเชื่อว่าประสบการณ์สำคัญมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

### 4.3 องค์ประกอบของการเรียนแบบรับใช้สังคม

ไวเกอร์ท (Weigert, 1998, p. 211) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่สำคัญไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนเป็นผู้จัดการรับใช้สังคมอย่างมีความหมาย หมายถึง กิจกรรมรับใช้สังคมที่ทำนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคม กิจกรรมนั้นมีคุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชนกิจกรรมจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของชุมชนจึงไม่สามารถกำหนดเวลาที่แน่นอนได้

2. การรับใช้สังคมต้องเป็นความต้องการที่จำเป็นของชุมชนที่แท้จริงไม่ใช่เป็นสิ่งที่ผู้เรียนไปสร้างความต้องการขึ้นมาเอง

3. การรับใช้สังคมต้องเป็นความต้องการจากสมาชิกของชุมชน ชุมชนเป็นผู้แสดงความต้องการให้เกิดกิจกรรมรับใช้สังคมในรูปแบบที่ชุมชนต้องการ โดยคำนึงถึงความสามารถทักษะเจตคติ และการเตรียมการของผู้เรียน

4. กิจกรรมรับใช้สังคมมาจากจุดประสงค์ของรายวิชาที่เรียนของผู้เรียนผู้สอนจะต้องตั้งจุดประสงค์ของรายวิชาและบูรณาการกิจกรรมการรับใช้สังคมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสิ่งที่เรียน ในการตั้งจุดมุ่งหมายของรายวิชาจึงต้องสำรวจสภาพชุมชนก่อน เพื่อนำมาออกแบบหลักสูตรรายวิชาให้เหมาะสมกับชุมชน

5. กิจกรรมการรับใช้สังคมบูรณาการอยู่ในงานตามจุดประสงค์ของรายวิชา ต้องให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดจากกิจกรรมการรับใช้สังคม ว่าได้ผลตามจุดประสงค์หรือไม่ อย่างไร เช่น ให้เขียนรายงาน การอภิปราย การนำเสนอผลงาน การรับใช้สังคมจึงเป็นส่วนของงานในรายวิชา

6. การวัดผลในการรับใช้สังคมต้องวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์ของรายวิชา คือ ต้องวัดผลการเรียนรู้ไม่ใช่วัดการรับใช้สังคม วัดผลการแสดงออกถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลมาจากการทำกิจกรรมรับใช้สังคม การวัดผลและการประเมินผลผู้สอนกับชุมชนร่วมมือกัน

สุริน คล้ายรามัญ (2543, หน้า 42) กล่าวถึงหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ดังนี้

1. ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
2. เป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน
3. บูรณาการกับหลักสูตรทางสังคม
4. จัดเวลาให้ผู้เรียนได้คิด พูด และเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบเห็นระหว่างการทำกิจกรรมรับใช้สังคม
5. จัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ทักษะทางวิชาการและความรู้ในสถานการณ์จริงในชุมชน
6. ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งทีนอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน
7. ครูต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึกในการเอาใจใส่ผู้อื่น

ทศนา แคมมณี (2552, หน้า 133) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมไว้ ดังนี้

1. ผู้เรียนกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้ในเรื่องที่กำหนด
2. ผู้เรียนศึกษาความต้องการของชุมชนและเลือกกิจกรรมที่จะรับใช้สังคม
3. ผู้เรียนวางแผนการรับใช้สังคมในกิจกรรมที่เลือก
4. ผู้เรียนจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการรับใช้สังคม
5. ผู้เรียนวิเคราะห์เหตุการณ์และสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติการรับใช้สังคมและมีการ

คิดพัฒนาและสร้างข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐาน

6. ผู้เรียนนำเสนอความคิดรวบยอด/หลักฐาน/สมมติฐาน ที่ได้ไปทดลองใช้หรือนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ใหม่

7. ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วยและการวัดประเมินผลจะต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของเรื่องที่เรียนรู้มิใช่วัดผลการรับใช้สังคม

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมจากนักการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้เรียนจะเป็นผู้กระทำกิจกรรมและสะท้อนความคิดจากกิจกรรมการรับใช้สังคมตามความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และการเตรียมการของผู้เรียนเอง
2. กิจกรรมการรับใช้สังคมเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของผู้เรียน โดยที่ผู้สอนจะต้องสำรวจสภาพของชุมชนก่อน เพื่อตั้งจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสิ่งที่เรียนและเหมาะสมกับชุมชน
3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของเรื่องที่เรียน โดยใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนรูปแบบการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเรียนแบบรับใช้สังคม มีดังต่อไปนี้ 1. ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและผู้เรียนให้ความสนใจและเป็นผู้เลือกปัญหานั้น 2. ผู้เรียนสำรวจและวางแผนการรับใช้สังคมในกิจกรรมที่เลือก 3. กิจกรรมรับใช้สังคมเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของผู้เรียน 4. ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วยและการวัดประเมินผลจะต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของเรื่องที่เรียนรู้มิใช่วัดผลการรับใช้สังคม

#### 4.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

##### 1. รูปแบบการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม

เดล์ฟ มินต์ซ์ และ สจีวิต (Delve, Mintz and Stewart, 1990, p. 98) นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อพัฒนาจริยธรรม มีขั้นตอน 5 ขั้น ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) หมายถึงการที่ผู้เรียน มีโอกาสครั้งแรกที่ประสบกับเหตุการณ์หรือโอกาสต่างๆ ด้วยความรู้สึกตื่นเต้นเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้อื่นประสบและผู้เรียนพยายามมองหาโอกาสที่จะให้ความช่วยเหลือหรือเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องซึ่งจะมีอารมณ์เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือปัญหาของชุมชน

1.2 การแจ่มแจ้ง (Clarification) หมายถึง การที่ผู้เรียนเริ่มศึกษาโอกาสต่างๆ และตัดสินใจว่า จะสามารถทำสิ่งใดได้บ้าง ในกิจกรรมที่รับใช้สังคม หลังจากที่เขามีประสบการณ์พร้อมกับเพื่อนๆ ผู้เรียนจะสามารถแจ่มแจ้งและแยกแยะสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับตนเองได้

1.3 การตระหนัก (Realization) หมายถึง ในขั้นนี้ ผู้เรียนจะเริ่มตระหนักว่า ประสบการณ์การรับใช้สังคมมีความหมายอย่างไรสำหรับตนเอง และสามารถมุ่งความสนใจไปยังบุคคลหรือปัญหาที่ประสบอย่างชัดเจนและมีความมั่นใจมากขึ้นในความเชื่อของตน

1.4 การกระตุ้น (Activation) หมายถึง การที่ผู้เรียนจะพัฒนาจากการมีความรู้ ความเข้าใจเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอภิปราย ในปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นในสังคมเพราะมีความรู้เป็นหนึ่งเดียวกับประชาชนที่เขาไปร่วมงานด้วย และเรียนรู้จากกิจกรรมการรับใช้สังคมมากขึ้น

1.5 การซึมซับหรือการทำให้เป็นของตนเอง (Internalization) หมายถึง ผู้เรียนที่สามารถบูรณาการประสบการณ์การรับใช้สังคมของตนเข้าไปในชีวิต และทำให้วิถีชีวิตและการตัดสินใจในชีวิตมุ่งไปที่คุณค่าที่ได้รับมาจากประสบการณ์นั้นๆ

2. รูปแบบการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี Close up Foundation and Constitutional Rights Foundation Chicago ในเมืองลอสแอนเจลิส (CRFC, 1997) ได้พัฒนาโครงการสอนสังคมศึกษากับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Active Citizenship Today : ACT) โดยมีขั้นตอนนำเสนอ ดังต่อไปนี้

##### 2.1 การเตรียมการ

###### 2.1.1 การระดมชุมชนของผู้เรียน

###### 2.1.2 การสำรวจชุมชน สภาพและปัญหา

##### 2.2 การเลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

###### 2.2.1 การสำรวจปัญหาที่เลือกในรายละเอียด

###### 2.2.2 การเตรียมทักษะที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการดำเนินการ

## 2.3 การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ

### 2.3.1 ศึกษาต้นนโยบายหรือกฎหมาย

### 2.3.2 ผลกระทบจากนโยบาย หรือกฎหมายนั้น

### 2.3.3 นำเสนอนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

## 2.4 การปฏิบัติกิจกรรม

### 2.4.1 วางแผนปฏิบัติการ

### 2.4.2 ลงมือกระทำกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้

## 2.5 การไต่ตรอง ประเมินและกิจกรรมแสดงผลงาน

### 2.5.1 กำหนดกิจกรรมและเวลาในการไต่ตรอง

### 2.5.2 ทำการพิจารณาไต่ตรองในแต่ละขั้นตอน ด้วยการเขียนบันทึกรายงาน

ปากเปล่า สนทนา อภิปราย การเขียนรายงานสรุป

2.5.3 ประเมินผลในแต่ละขั้นตอน สรุปและนำเสนอกิจกรรมการรับใช้สังคมและ  
บทเรียนที่เรียนรู้และประชาสัมพันธ์นำผลงานออกแสดง

3. รูปแบบการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงการ วิธีการสอนแบบโครงการ หมายถึง การศึกษาหาความรู้ โดยการทำให้โครงการเพื่อทำการศึกษาให้เกิดความเข้าใจในปัญหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยที่ผู้เรียนจะพัฒนาการตั้งคำถามแสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ปัญหา เสนอกระบวนการแก้ปัญหาและทดลองแก้ปัญหาเสนอโครงการบางโครงการใช้เวลาประมาณโครงการละ 3 - 4 สัปดาห์ แต่บางโครงการเพียงสัปดาห์เดียว โดยมีขั้นตอนหลักๆ ของวิธีการสอน (Booth 1987, p. 29) ดังนี้

3.1 ขั้นกระตุ้นความสนใจ เป็นการอภิปรายเบื้องต้นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการที่จะทำรายละเอียดเป็นอย่างไรบ้าง

3.2 ขั้นเตรียมโครงการ เป็นการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับโครงการว่าจะใช้เวลาเท่าไร รายละเอียดของการทำงานมีอะไรบ้าง

3.3 ขั้นฝึกทักษะที่จำเป็นในบางโครงการ ต้องการทักษะที่จำเป็นจึงต้องมีการฝึกทักษะเหล่านั้นก่อน เช่น การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

3.4 ขั้นเตรียมอุปกรณ์ เป็นการเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำกิจกรรมขั้นกิจกรรมกลุ่มเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้

3.5 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการลงมือทำกิจกรรมตามโครงการที่ได้วางแผนไว้

3.6 ขั้นสรุปผลการดำเนินการ เป็นการจัดการข้อมูลต่างๆ และสรุปผลของการดำเนินการและเตรียมการที่จะนำเสนอเป็นรายงานขั้นสุดท้าย

3.7 ชั้นเสนอผลโครงการ เป็นการนำเสนอผลงานของโครงการที่ทำสำเร็จแล้ว สำคัญของการสอนแบบโครงการ ตามที่ Katz and Chard (1994 อ้างอิงใน ชวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 42) นำเสนอมี่ดังนี้

3.7.1 หัวข้อของโครงการและการเลือกหัวข้อของโครงการ ซึ่งต้องมาจากความสนใจ และความต้องการของเด็ก ครูควรมีเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อโครงการดังนี้

- 1) เป็นหัวข้อที่เด็กทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ
- 2) มีแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมในหัวข้อโครงการนี้
- 3) เป็นหัวข้อที่นักเรียนมีประสบการณ์เดิมอยู่บ้าง
- 4) เป็นหัวข้อที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูล
- 5) เป็นเรื่องจริง สามารถให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้นได้
- 6) เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสในการทำงานเป็นกลุ่ม
- 7) ให้โอกาสผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือสร้างสิ่งของข้อเท็จจริงได้
- 8) เป็นหัวข้อที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการเรียน
- 9) ผู้เรียนมีโอกาสใช้ทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้
- 10) ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการ

3.7.2 กิจกรรมหลักในการสอนแบบโครงการ ประกอบด้วยกิจกรรมการศึกษาค้นคว้า กิจกรรมการสร้างความรู้ และการแสดงบทบาทสมมติ

3.7.3 โอกาสเรียนรู้หลากหลาย ในการเรียนการสอนแบบโครงการเปิดโอกาสเรียน ได้เรียนรู้ในหลายวิธีการ เช่นสามารถแสดงออกด้วยทักษะทางภาษา การเล่น การอ่าน การเขียน ด้านทักษะคณิตศาสตร์ เช่น การเปรียบเทียบ หรือด้านวิทยาศาสตร์ เช่น การทดลอง ซึ่งสิ่งที่ผู้เรียนได้ เรียนรู้และเกิดการพัฒนาในการสอนแบบโครงการ คือ 1) ความรู้ 2) ทักษะ 3) คุณลักษณะในการใฝ่รู้ และ 4) ความรู้สึก

3.7.4 ผู้เรียนเป็นผู้เลือกกิจกรรม การสอนแบบโครงการ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการ เลือก ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ในการพัฒนาด้านสติปัญญาพัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการทางอารมณ์ และพัฒนาการด้านจริยธรรม ผู้เรียนมีโอกาสในการเลือกหลายประการ กล่าวคือ

- 1) การเลือกงานที่จะกระทำ
- 2) การเลือกเวลาที่จะปฏิบัติกิจกรรม
- 3) การเลือกสถานที่ที่จะปฏิบัติกิจกรรม
- 4) การเลือกเพื่อนที่จะร่วมงานด้วย

3.7.5 บทบาทของครู ครูจะเป็นผู้ติดตามความสนใจของผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรม ตามความต้องการของผู้เรียนเอง



3.7.6 เมื่อผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบแล้ว ให้ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ที่ได้นั้นมานำเสนอในรูปแบบต่างๆ กัน ตามความต้องการของผู้เรียนเอง

3.7.7 มีการนำเสนอผลงานต่อเพื่อนๆ เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จของกระบวนการศึกษาของตนและมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น ดังนั้น วิธีการสอนด้วยโครงการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ไม่ว่าจะเป็นโครงการส่วนบุคคลหรือโครงการระดับกลุ่ม โดยต้องใช้หลักการเรียนรู้ด้วยโครงการเป็นแนวทางในการปฏิบัติการ ซึ่งครูจะเป็นผู้ช่วยเหลือให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการ เพื่อผู้เรียนจะได้สามารถปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้และประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

เคนเดล (Kendell, et al.. 1990 as cited in Campus Compact) เสนอแนวทางที่ทำให้โครงการการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมให้มีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบและมีกิจกรรมที่ทำหาคือความดีส่วนร่วม
2. ให้โอกาสที่จะสะท้อนการวิพากษ์วิจารณ์บนประสบการณ์การรับใช้
3. ชี้แจงอย่างชัดเจนถึงเป้าหมายของการเรียนรู้และการรับใช้สำหรับทุกคน
4. ช่วยคนที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยระบุความต้องการอย่างชัดเจน
5. ชี้แจงความรับผิดชอบส่วนบุคคล และองค์กรที่เกี่ยวข้อง
6. เชื่อมโยงการให้ความช่วยเหลือกับความต้องการความช่วยเหลือ
7. เป็นองค์กรที่อุทิศมีความกระตือรือร้นและมั่นคงในหลักการ
8. มีการฝึกฝน การนิเทศ การแนะนำ การส่งเสริม การระลึกได้ และการประเมิน เพื่อจะแสวงหาเป้าหมายของการเรียนรู้ และการรับใช้
9. สามารถยืดหยุ่นเวลาในการอุทิศโดยการรับใช้สังคมและการเรียนรู้มีความเหมาะสมและเป็นเรื่องที่น่าสนใจต่อทุกคนที่เกี่ยวข้อง
10. มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้มีส่วนร่วมในโครงการและประชากรที่ต่างกัน

คูเปอร์ (Cooper, 1996, P. 71) นำเสนอแนวทางการจัดโครงการการเรียนรู้ เพื่อการรับใช้สังคมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด โดยดำเนินการมีรายละเอียด ดังนี้

1. เริ่มด้วยสิ่งเล็กๆ ในสถาบัน อาจเริ่มที่รายวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเป็นเหมือนโครงการนำร่องที่จะระบุในอนาคตว่า ต่อไปอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้
2. หาบุคคลที่เป็นแกนสำคัญ โดยการเลือกผู้ที่มีความสนใจในเรื่องการบูรณาการการรับใช้สังคมเข้าในรายวิชาที่มีอยู่แล้ว เป็นต้น ผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่แล้วในกิจกรรมการรับใช้สังคม โดยพยายามบูรณาการการรับใช้สังคมเข้าไปในหลักสูตรวิชา

### 3. หาความช่วยเหลือประกอบด้วย

3.1 กลุ่มครูที่มีความสนใจในเรื่องการรับใช้สังคม เพื่อให้กลุ่มนี้เป็นหลักในการผลิตเครื่องมือสำหรับสอน อาจเป็นแหล่งอ้างอิง คู่มือ ข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมสำหรับรายวิชาใช้การรับใช้สังคมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

3.2 ผู้บริหาร ในการทำกิจกรรมการรับใช้สังคม ผู้บริหารเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนและให้คำแนะนำ ในการติดต่อประสานงานกับชุมชน

3.3 กลุ่มปฏิบัติการที่มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมการรับใช้สังคม

3.4 สถานที่ที่ทำการอาจอยู่ในหน่วยของงานกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนหรือความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียน

3.5 อาสาสมัคร ซึ่งสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้ก่อนที่จะได้รับงบประมาณ เป็นต้นจากนักเรียนอาสาสมัคร ที่เป็นเจ้าหน้าที่ในบางเวลา

4. พิจารณาชุมชนที่จะทำกิจกรรมก่อนที่จะกำหนดชุมชนใดชุมชนหนึ่งให้นักเรียนปฏิบัติการ ต้องมีการเตรียมความพร้อมและแหล่งข้อมูลให้ชัดเจนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติการ อาจจะใช้วิธีติดต่อเป็นรายบุคคลหรือการติดต่อทางโทรศัพท์ เพื่อรับรู้ความต้องการของชุมชนและจัดกิจกรรมให้ตรงกับความ ต้องการ ของชุมชนอย่างแท้จริง การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมจึงมีความหมาย

### 5. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน

ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรับใช้สังคม ผ่านทางสื่อต่างๆ ผู้ที่เป็นประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุด คือ เพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง เป็นต้น ผู้ที่สนใจและเคยเข้าร่วมกิจกรรมมาก่อน โดยที่มีการจัดให้มีการพบกลุ่มในการบรรยาย 1-2 คาบ เช่นเดียวกับการที่ลงมือกระทำกิจกรรม โดยการเลือกสถานที่ทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับการเดินทางของนักเรียน

### 6. การดำเนินการที่ดี

ผู้ดำเนินโครงการต้องรอบคอบที่จะพิจารณาทุกสิ่งทุกอย่างรอบด้าน เพื่อให้ทุกสิ่งดำเนินการไปด้วยดี บางครั้งกิจกรรมสถาบันหนึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสภาพของอีกสถาบันหนึ่งก็เป็นได้ ผู้ดำเนินการต้องพิจารณาและให้ความช่วยเหลือเพื่อให้การดำเนินโครงการสำเร็จ

### 7. ฉลองความสำเร็จ

เมื่อการดำเนินโครงการเจริญเติบโตขึ้นการให้ความสำคัญต่อโครงการเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อให้ นักเรียนรับรู้ว่าการกระทำของเขามีความสำคัญโดยที่เปิดโอกาสให้มีการแสดงความชื่นชมต่อนักเรียน ครู และผู้สนับสนุนจากชุมชน หาโอกาสพิเศษขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการให้โอกาสต่างๆ เช่น วันสำคัญต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และให้การศึกษาแก่สมาชิกของชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมการรับใช้ เพื่อความเข้าใจอันดีและความร่วมมือต่อไป

## 8. สร้างเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานชุมชน

### 8.1 เมื่อมีการรู้ความต้องการของชุมชน พยายามหาหน่วยงานที่รับผิดชอบ

กิจกรรมนั้นๆ ในชุมชน โดยที่สามารถแยกแยะเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานกับอาสาสมัคร หรือนักเรียนที่ไปฝึกหัดการรับใช้สังคมในชุมชนนั้นๆ การเชื่อมโยงการเรียนรู้กับกิจกรรมการรับใช้สังคม อาจเป็นเรื่องที่แปลก แต่เมื่อเกิดความเข้าใจจะทำให้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมการรับใช้สังคม หน่วยงานจะมีโอกาสในการประเมินนักเรียนระหว่างการปฏิบัติการและหลังจากการปฏิบัติการและให้ผลย้อนกลับไปยังผู้ประสานงานโครงการ

8.2 สถานที่ในการทำกิจกรรม รวมถึง โรงเรียนของรัฐบาล สถานสงเคราะห์คนชรา สถานสงเคราะห์คนพิการ สวนสาธารณะ สภากาชาด โรงพยาบาล ฯลฯ

## 9. การไตร่ตรอง

การไตร่ตรองอย่างแท้จริงเป็นการแยกกิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมให้เห็นอย่างเด่นชัดออกจากกิจกรรมการศึกษา โดยประสบการณ์ประเภทอื่นๆ เช่น การฝึกหัดงาน การเรียนด้วยความร่วมมือ ฯลฯ การไตร่ตรองเชื่อมโยงประสบการณ์การรับใช้กับเนื้อหาสาระรายวิชา เช่น การอ่านและการบรรยายเครื่องมือในการไตร่ตรองรวมถึงการเขียนบันทึก การอภิปรายกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ โครงการส่วนบุคคล หรือโครงการระดับกลุ่ม การสะสมงานเขียน การนำเสนอในชั้นเรียน ฯลฯ จากกิจกรรมนี้นักเรียนและครูจะได้รับประโยชน์เมื่อผู้เรียนแบ่งปันประสบการณ์กับเพื่อนในกิจกรรมทุกอย่างที่เชื่อมโยงการรับใช้กับการเรียนรู้

## 10. การประเมินผลและการวัดผล

การเรียนรู้จากประสบการณ์การรับใช้ไม่สามารถประเมินในแนวทางเดียวกับการทำข้อสอบหรือการทำรายงาน ครูบางท่านใช้วิธีการสำรวจเจตคติก่อนและหลังการปฏิบัติการของนักเรียนต่อกิจกรรมการรับใช้สังคมและความรับผิดชอบของพลเมืองจากการมีประสบการณ์การรับใช้สังคม

4. รูปแบบการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมในสวนสาธารณะ (Park Service Learning Model) มีกระบวนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้ (Coverdell, 2002, p. 78)

ขั้นที่ 1 เตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นตอนการวางแผนกิจกรรมการรับใช้สังคมและการให้ความรู้แก่นักเรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการทำกิจกรรมรับใช้สังคม ในขั้นแรกนักเรียนควรจะมีความรู้เกี่ยวกับการสำรวจและระบุความต้องการของชุมชน การเลือกและวางแผนกิจกรรมการรับใช้สังคมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ระบุชื่อองค์กรและการขอความช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ ในชุมชน และกำหนดขอบเขตพื้นที่และการฝึกทำกิจกรรมรับใช้สังคม

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ (Action) เป็นปฏิบัติการตามแผนการที่วางไว้ซึ่งจะต้องเป็นการปฏิบัติอย่างมีความหมาย มีการบูรณาการทางวิชาการ มีการพัฒนาอย่างเหมาะสม ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และมีการดูแลการปฏิบัติอย่างทั่วถึง

ขั้นที่ 3 การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการให้โอกาสนักเรียนในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประสบการณ์การรับใช้สังคมและการประยุกต์การเรียนรู้ของนักเรียนในเชิงวิชาการ บริบทส่วนตัวและบริบททางสังคม กิจกรรมที่สะท้อนออกมายังเป็นการเปิดโอกาสในการเชื่อมโยงการทำงานเชิงวิชาการกับการทำกิจกรรมรับใช้สังคมอีกด้วย กิจกรรมที่แสดงถึงการสะท้อนกลับนี้มีหลายประเภท ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การอ่าน การแสดงความคิดเห็นออกมาในเชิงศิลป์ โครงการงานนักเรียน และการนำเสนอรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

#### ขั้นที่ 4 เฉลิมฉลอง (Celebration)

เป็นการระลึกถึงสิ่งทีนักเรียนได้ช่วยเหลือชุมชนถือเป็นการปิดกิจกรรมการรับใช้สังคม การเฉลิมฉลองอาจประกอบด้วย การประชุม การใช้สื่อพิเศษ การร่วมฉลองกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการรับใช้สังคม การมอบใบประกาศนียบัตร การจัดงานเลี้ยง การฉลองในสถานที่ที่จัดการรับใช้สังคม เช่น จัดงานเลี้ยงในสวนสาธารณะที่นักเรียนไปช่วยทำความสะอาด

5. รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ, 2544, หน้า 9)

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นที่นักศึกษาต้องเลือกกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตนสนใจแล้วนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ความคิดทั่วไปและวิธีการที่คิดว่าจะทำต่อกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ ความปลอดภัยและข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็น

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Implementation) เป็นขั้นที่นักศึกษาลงมือทำกิจกรรมตามที่วางแผนไว้เป็นช่วงที่นักศึกษาต้องออกจากความเคยชินในสิ่งแวดล้อมเดิมสู่สถานการณ์ใหม่

ทำให้เขาได้มีโอกาสพบสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต ซึ่งหลายสิ่งเป็นเรื่องที่เขาไม่เคยพบเห็นมาก่อน

ขั้นที่ 3 ขั้นพินิจพิจารณา (Relection) ขั้นนี้เป็นขั้นของการคิดวิเคราะห์และสรุปทเรียนจากประสบการณ์จริงที่รับรู้ได้เห็นมา นักศึกษาสามารถจัดระบบเหตุผลที่ใช้อธิบายเหตุการณ์อันเกิดจากกิจกรรมในขั้นที่สองและเกิดจิตสำนึกทางจริยธรรม

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนแบบรับใช้สังคม ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม

Delve, Mintz and Stewart (1990, p.98)	CRFC (1997)	Booth (1987, p.29)	Cooper (1996, P.71)	Coverdell (2002, p.78)	Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980)	สรุป
1) การสำรวจ ประสบการณ์	1) การเตรียมการ 2) การเลือก ปัญหาที่สนใจ แลสอดคล้อง กจุดประสงค์ รายวิชา 3) การศึกษา นโยบายที่ เกี่ยวข้องกับ ประเด็นที่ สนใจ	1) ชั้นกระตุ้น ความสนใจ 2) ชั้นเตรียม โครงการ 3) ชั้นฝึก ทักษะที่จำเป็น ในบาง โครงการ 4) ชั้นเตรียม อุปกรณ์ 5) ชั้นเก็บ รวบรวมข้อมูล	1) การมีส่วนร่วม ร่วมในการ ค้นหาสาเหตุ และความ ต้องการ	1) เตรียมการ ร่วมในการ ตัดสินใจ	1) การมีส่วนร่วม ร่วมในการ ตัดสินใจ	1) การสำรวจ ประสบการณ์
2) การแจกแจง			2) มีส่วนร่วม ในการวางแผน			2) การวางแผน ปฏิบัติการ
3) การตระหนัก			3) มีส่วนร่วม ในการ ตัดสินใจ			
4) การกระตุ้น			4) มีส่วนร่วม ในการปฏิบัติการ	2) ปฏิบัติการ	2) การมีส่วนร่วม ร่วมในการ ดำเนินงาน	3) การปฏิบัติการ
5) การซึมซับ หรือการทำให้ เป็นของตนเอง	4) การปฏิบัติ กิจกรรม	5) การ ไตร่ตรอง ประเมิน และกิจกรรม แสดงผลงาน	5) มีส่วนร่วมใน การติดตาม ประเมินผล		3) การมีส่วนร่วม ร่วมในการ ประเมินผล	4) การประเมินผล การปฏิบัติการ
			6) มีส่วนร่วม ในการเผยแพร่ ประชา สัมพันธ์	3) การ สะท้อนกลับ 4) เฉลิมฉลอง	4) การมีส่วนร่วม ร่วมในการรับ ผลประโยชน์	5) การสะท้อนกลับ

จากตาราง 3 สามารถสรุปแนวทางในการเรียนแบบรับใช้สังคมเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัย ได้ศึกษาถึงขั้นตอนของการเรียนแบบการรับใช้สังคมข้างต้นและได้วิเคราะห์สังเคราะห์ขึ้นขั้นตอนการเรียนรู้อยู่โดยการรับใช้สังคมได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) หมายถึง นักเรียนสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน
2. การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) หมายถึง นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน
3. การปฏิบัติการ (Implementation) หมายถึง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม
4. การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
5. การสะท้อนกลับ (Reflection) การให้นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

## 5. ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม

### 5.1 ความหมายของพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม

#### ความหมายของพลเมืองตื่นรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้ให้ความหมายความเป็นพลเมืองตื่นรู้ว่าเป็นพลเมืองที่ตระหนักในศักยภาพของตนเอง ศรัทธาและเชื่อมั่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย มีความรู้ความสามารถเชิงการเมืองที่เอื้อให้สามารถอยู่ร่วมกันและปกครองกันเองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตระหนักในบทบาท หน้าที่ สิทธิ และเสรีภาพ ความเท่าเทียมและเป็นธรรม มีความเป็นเหตุเป็นผล

มีสำนึกการเป็นเจ้าของของประเทศ ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหา/ความขัดแย้ง ด้วยสันติวิธี หรือพัฒนาสร้างสรรค์สังคมโดยรวมร่วมกันในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ชุมชน ท้องถิ่น ประเทศชาติ อาเซียนและโลก เห็นความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงที่ส่งผลถึงกันและกันทั้งหมด

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2556) กล่าวว่า การพัฒนาสู่ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ นั้น กระบวนการทางการศึกษา และการทำกิจกรรมจิตอาสา เป็นแนวทางที่หลาย ๆ ประเทศกำลังดำเนินการขับเคลื่อน การบริการสังคม (Service – Learning) นับเป็นแนวทางการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติ ได้มีโอกาสลงมือทำกิจกรรมเพื่อสังคม โดยกิจกรรมนั้นจะสะท้อนความคิดและมองเห็นความสำคัญของการทำกิจกรรมจิตอาสา และทำให้เกิดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองตื่นรู้ กระบวนการจิตอาสา นอกจากเรื่องการทำความดีแล้ว สิ่งที่ตามมาจากการมีจิตอาสา คือ จิตสาธารณะที่เชื่อมโยงกับ คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองตื่นรู้

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2560) ได้กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้ คือ ฐานรากที่แท้จริงของระบอบ ประชาธิปไตย ประเทศไม่ได้อยู่ได้เพราะประชาธิปไตย ไม่ได้อยู่ได้เพราะรัฐธรรมนูญ ไม่ได้อยู่ได้ เพราะกฎหมาย แต่ประเทศจะยั่งยืนอยู่ได้ด้วยกำลังของพลเมืองดี หัวใจสำคัญของโมเดล "ประเทศไทย 4.0" คือ การสร้าง "คนไทย 4.0" และหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญของคนไทย 4.0 คือการเป็น "พลเมืองตื่นรู้" ในหน้าที่และสิทธิ์ของตนเอง มีความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง และยึดประโยชน์ ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การปรับเปลี่ยนจาก "พลเมืองที่เฉื่อยชา" (Passive Citizen) ไปสู่การเป็น "พลเมืองตื่นรู้" จึงเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญที่ต้องขับเคลื่อนใน "ประเทศไทย 4.0" ทั้งนี้เพราะ "พลเมืองตื่นรู้" ต่างหาก ไม่ใช่ "การเลือกตั้ง" ที่เป็นฐานรากของระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงพลเมืองดีจึงต้อง ยืนหยัดรักษาบ้านเมืองไว้ให้มั่นคงเพื่อลูกหลานรุ่นต่อไป การศึกษาสร้างคนแต่สร้างคนแบบไหน ที่สังคมต้องการ

#### ความหมายของการมีส่วนร่วม

สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ที่มีความรู้ ความสามารถ และทำวิจัย แต่งตำรา เกี่ยวกับเรื่องนี้มานาน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังรายละเอียด ดังนี้

Arnstien (1969) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลย ย่อมไม่ได้ผลการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรม นั้นได้จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

William Erwin (1976) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้พลเมืองเข้ามามีส่วน เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง

Cohen & Uphoff (1981) การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามี ส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมี

ส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

United Nations (1981) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของพลเมืองในด้านต่างๆ ได้แก่ ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ

Putti (1987) การมีส่วนร่วม หมายถึง พื้นฐานของกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการจัดการมีลักษณะกว้าง ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้การมีส่วนร่วมขยายไปสู่การปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ

นิคม ผัดแสน (2540) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ให้พลเมืองได้คิดค้นแนวทางขึ้นเองเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เช่น แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ

อุทัย บุญประเสริฐ (2542) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและพลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมใดๆ ให้ความช่วยเหลือและมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อพลเมือง

พีระ พรนวม (2544) การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการกระจายอำนาจให้พลเมืองได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกัน ในการตัดสินใจร่วมกัน วางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดี เสีย จนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน

จิราภรณ์ ศรีคำ (2547) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลที่มีความสนใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกันเข้ามาร่วมกัน เพื่อปฏิบัติภารกิจ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินงาน การรับทราบผลการดำเนินงาน การติดตามประเมินผล หรือร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตกลงกันไว้

จินตนา สุจจันท์ (2549) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน โดยให้สมาชิกเข้ามาร่วมวางแผน ปฏิบัติและประเมินงาน เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน

ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ (2550) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้พลเมืองทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น



สัญญา เคนาภูมิ (2551) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

สรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่ตระหนักในศักยภาพของตนเองโดยการเรียนรู้เชิงสำรวจประสบการณ์จริง จัดการวางแผนที่มีระบบ นำไปสู่การลงมือทำกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์แก้ปัญหาโรงเรียนและชุมชนของตนเอง ซึ่งนักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชนที่เหมาะสมตามวัย ประเมินผลการดำเนินการโดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น แล้วสะท้อนผลที่เกิดจากประสบการณ์การรับใช้สังคมที่มีประสิทธิภาพ

## 5.2 องค์ประกอบพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2557) ได้กำหนดคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) 8 ระดับ ได้แก่

1. เคารพกติกาสังคม ปฏิบัติตนตามที่กฎหมายกำหนด
2. ทำหน้าที่ทางสังคม รู้หน้าที่การใช้สิทธิเลือกตั้ง เสียภาษี เข้าร่วมการเกณฑ์ทหาร
3. ติดตามข่าวสารบ้านเมือง สนใจกับปัญหาสังคม สามารถวิเคราะห์ ประเมินตนเองในการช่วยเหลือต่อเหตุการณ์ต่างๆ
4. เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ช่วยเหลืองานพัฒนางานในชุมชน
5. กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย สามารถแสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานหลักการประชาธิปไตย ในการรับฟังซึ่งกันและกัน
6. ไม่เพิกเฉยต่อความยุติธรรมต่างๆ ในสังคม แสดงออกในสิ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อความยุติธรรมต่อผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่เสียเปรียบ
7. อาสาสมัครเข้าร่วมในสถานการณ์ หลากๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้ต้องการแค่เงินช่วยเหลือแต่ต้องการอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือในเหตุการณ์เหล่านั้น
8. มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ มีธรรมาภิบาล พร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม สิงหาคม 2563 โดยพัฒนากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยจัดอยู่ในระดับที่ 2 ระดับสมรรถนะของผู้เรียนวัยเด็กตอนปลาย อายุ 10 – 12 ปี (เทียบเท่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ตามหลักสูตรปัจจุบัน) สมรรถนะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล แยกออกเป็น 5 สมรรถนะ ดังตาราง 4

ตาราง 4 สมรรถนะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล

ระดับ	สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizenship with Global Mindedness)				
	สมรรถนะที่ 1 การเป็นพลเมือง รู้เคารพสิทธิ	สมรรถนะที่ 2 การเป็นพลเมือง รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่	สมรรถนะที่ 3 การเป็นพลเมืองที่มี วิจารณญาณ	สมรรถนะที่ 4 การเป็นพลเมืองมี ส่วนร่วม	สมรรถนะที่ 5 การเป็นพลเมือง ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง
<b>ระดับ 1</b>					
<b>คำอธิบาย</b>					
รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง	1. รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง	1. รับผิดชอบต่อตนเอง	1. ติดตามข้อมูลข่าวสารและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง	1. มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมต่างๆ ในระดับชั้นเรียน หรือ	1. หาทางออกร่วมกันกับเพื่อนและครูในการแก้ปัญหาหรือ
เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง	เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น	เคารพเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง	เคารพครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียน และ	โรงเรียนที่เหมาะสม	เพื่อนและครูในการ
เคารพต่อสถาบันหลักของชาติ ติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมต่างๆ ในระดับชั้นเรียนหรือโรงเรียน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล	เมื่อได้รับ การร้องขอ (พ่อแม่) ผู้ปกครอง และครู	หลักของชาติ สถานะของสมาชิกของครอบครัว	โรงเรียนอย่างเหมาะสม	ตามวัย	อย่างมีเหตุผล

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/คีนรูที่มีสำนึกสากล

(Active Citizenship with Global Mindedness)

ระดับ	สมรรถนะที่ 1 การเป็น พลเมือง รู้เคารพสิทธิ	สมรรถนะที่ 2 การเป็นพลเมือง รับผิดชอบต่อ บทบาทหน้าที่	สมรรถนะที่ 3 การเป็น พลเมืองที่มี วิจารณญาณ	สมรรถนะที่ 4 การเป็น พลเมืองมี ส่วนร่วม	สมรรถนะที่ 5 การเป็นพลเมือง ผู้สร้างการ เปลี่ยนแปลง
<b>ระดับ 2</b>					
<b>คำอธิบาย</b>					
รู้จักและปกป้องสิทธิ เสรีภาพของตนเอง และ ผู้อื่น ไม่ด่วนตัดสินผู้อื่น โดยใช้อคติช่วยเหลือ และแบ่งปันกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อและปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสมตาม บทบาทหน้าที่ในฐานะ พลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข เคารพต่อสถาบัน หลักของชาติ ติดตามและ ตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร เข้าร่วมกิจกรรมและร่วม เป็นอาสาสมัครใน กิจกรรมสาธารณะ ประโยชน์ หาทงออก ร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องใน การแก้ปัญหา โดยใช้ กระบวนการปรึกษา หารือตามวิถี ประชาธิปไตย	1. รู้จักและ ปกป้องสิทธิ เสรีภาพของ ตนเองและ ผู้อื่น ไม่กลั่น แกล้งเพื่อน ทางร่างกาย และวาจา ไม่ ด่วนตัดสิน ผู้อื่นโดยใช้ อคติช่วยเหลือ ผู้อื่นเมื่อได้รับ การร้องขอ หรือเมื่อเห็น ว่าต้องการ ความช่วยเหลือ แบ่งปัน สิ่งของต่าง ๆ ของตน ให้กับ ผู้อื่น ตาม ความ เหมาะสม	1. รับผิดชอบต่อ และปฏิบัติตน อย่างเหมาะสม ตามบทบาท หน้าที่ ระเบียบ กฏกติกา ตลอด จนแนวปฏิบัติ ตามวิถี วัฒนธรรมของ ชุมชน และ ท้องถิ่นด้วย ความเข้าใจ เคารพ ต่อ สถาบันหลัก ของชาติใน ฐานะพลเมือง ในระบอบ ประชาธิปไตย	1. ติดตาม ข่าวสาร และ ตรวจสอบ ข้อมูลเกี่ยวกับ เหตุการณ์ สถานการณ์ ปัญหาที่ เกี่ยวข้องกับ ตัวเอง โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ	1. เข้าร่วม กิจกรรม และ ร่วมเป็น อาสาสมัคร ในกิจกรรม สาธารณะ ประโยชน์ ระดับโรงเรียน หรือชุมชนที่ เหมาะสม ตามวัย โดย คำนึง ถึง ผลดีและ ผลเสียที่จะ เกิดขึ้น	1. หาทงออก ร่วมกันกับผู้ เกี่ยวข้อง ใน การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง หรือทบทวน กฎ ระเบียบ กติกาในชั้น เรียน อย่างมี เหตุผลโดยใช้ กระบวนการ ปรึกษาหารือ ตามวิถี ประชาธิปไตย

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล

(Active Citizenship with Global Mindedness)

ระดับ	สมรรถนะที่ 1	สมรรถนะที่ 2	สมรรถนะที่ 3	สมรรถนะที่ 4	สมรรถนะที่ 5
	การเป็นพลเมือง	การเป็นพลเมือง	การเป็นพลเมืองที่มี	การเป็นพลเมืองที่มี	การเป็นพลเมือง
	ผู้เคารพสิทธิ	รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่	พลเมืองที่มี	พลเมืองที่มี	ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง
<b>ระดับ 3</b>					
<b>คำอธิบาย</b>					
รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น ให้เกียรติพยายามเข้าอกเข้าใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เลือกปฏิบัติ เคารพและปฏิบัติตามตามกฎกติกาทางสังคม มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่พลเมือง ประชาธิปไตย ติดตามและประเมินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคม ประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ กระตือรือร้นในการหาทางออก ร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็น	1. รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ไม่กลั่นแกล้งผู้อื่น ทั้งทางร่างกาย วาจาและ ความสัมพันธ์ ให้เกียรติ (พยายาม) เข้าอกเข้าใจ (Empathy) ช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข	1. เคารพและปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อตกลง และ กฎหมาย อย่างเหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่และ ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นประมุข ความแตกต่าง	1. ติดตามและประเมินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และประเด็นปัญหาของท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาค และประชาคมโลก ประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ กระตือรือร้นในการหาทางออก ร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็น	1. ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ (Public Mind) โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และประชาคมโลก	1. กระตือรือร้นในการหาทางออก ร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของท้องถิ่น ภูมิภาคและประชาคมโลก โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็น

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizenship with Global Mindedness)					
ระดับ	สมรรถนะที่ 1	สมรรถนะที่ 2	สมรรถนะที่ 3	สมรรถนะที่ 4	สมรรถนะที่ 5
	การเป็น พลเมือง รู้เคารพสิทธิ	การเป็นพลเมือง รับผิดชอบต่อ บทบาทหน้าที่	การเป็น พลเมืองที่มี วิจาร์ณญาณ	การเป็น พลเมืองมี ส่วนร่วม	การเป็นพลเมือง ผู้สร้างการ เปลี่ยนแปลง
ธรรมด้วยสันติวิธีและ วิถีประชาธิปไตย สังคม ที่เท่าเทียม เป็นธรรม ค่านิยม ประชาธิปไตย และ แนวทางสันติวิธี		หลากหลาย ของสังคมไทย และประชาคม โลก	และประชาคม โลก		
<b>ระดับ 4</b> <b>คำอธิบาย</b>					
ยึดมั่นในหลักสิทธิ เสรีภาพและความ เสมอภาค เคารพและ ปฏิบัติตามกฎ กติกา ทางสังคม มีความ รับผิดชอบต่อบทบาท หน้าที่พลเมือง ประชาธิปไตย ยอมรับความแตกต่าง หลากหลาย ใช้ วิจาร์ณญาณในการ ติดตามสถานการณ์ และประเด็นปัญหา ริเริ่มและมีส่วนร่วม	1. เคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพของ ตนเองช่วยเหลือ ให้เกียรติและ เข้าอกเข้าใจผู้อื่น (Empathy) บน พื้นฐานของการ พึ่งพาอาศัยกัน โดยปราศจาก อคติ ไม่เลือก ปฏิบัติ (Non- Discrimination)	1. เคารพและ ปฏิบัติตาม กฎ กติกา และ กฎหมาย ตาม บทบาทหน้าที่ และความ รับผิดชอบต่อ พลเมืองใน ระบอบประชา ธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ด้วยความเข้าใจ และยอมรับใน ความแตกต่าง	1. ใช้วิจาร์ณ ญาณในการ ติดตาม สถานการณ์ บ้านเมือง นโยบาย ภาครัฐ การ เคลื่อนไหว ทางการเมือง ของพลเมือง และกลุ่ม ผลประโยชน์ การเปลี่ยน แปลงทาง สังคม วัฒนธรรม	1. ริเริ่มและมี ส่วนร่วมทาง สังคมในประเด็น ที่หลากหลาย ด้วยจิต สาธารณะ (Public Mind) และสำนึกสากล (Global Mindedness) โดยคำนึงถึง ประโยชน์ที่ จะเกิดขึ้นทั้งใน ระดับชุมชน ภูมิภาค และ ประชาคมโลก	1. กระตือรือร้น ในการร่วมสร้าง การเปลี่ยน แปลงเชิงบวก เกี่ยวกับ ประเด็นปัญหา ของท้องถิ่น ภูมิภาค และ ประชาคมโลก ด้วยความ เชื่อมั่นในสังคม ที่เท่าเทียมเป็น ธรรม ค่านิยม ประชาธิปไตย

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizenship with Global Mindedness)					
ระดับ	สมรรถนะที่ 1 การเป็นพลเมือง รู้เคารพสิทธิ	สมรรถนะที่ 2 การเป็นพลเมือง รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่	สมรรถนะที่ 3 การเป็น พลเมืองที่มี วิจารณญาณ	สมรรถนะที่ 4 การเป็น พลเมืองมี ส่วนร่วม	สมรรถนะที่ 5 การเป็นพลเมือง ผู้สร้างการ เปลี่ยนแปลง
สังคมในประเด็นที่ หลากหลายด้วยจิต สาธารณะและสำนึก สากล กระตือรือร้น ในการร่วมสร้างการ เปลี่ยนแปลงเชิง บวก เกี่ยวกับ ประเด็นปัญหาของ ท้องถิ่น ด้วยความ เชื่อมั่นใน				สังคม และ ประชาคมโลก	

สำนักงานทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ได้กำหนดพฤติกรรมย่อยของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ในช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป.6) เพื่อประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะประกอบไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ
2. ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่
3. ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ
4. ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

#### องค์ประกอบการมีส่วนร่วม

เมื่อก้าวถึงองค์ประกอบของพลเมืองมีส่วนร่วมแล้ว จะต้องนึกถึงองค์ประกอบที่จะให้นักเรียนได้เข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการที่ได้ทำการวิจัย ได้กล่าวถึงองค์ประกอบมีส่วนร่วมตามประเด็นสำคัญต่างๆ เช่น

อภิญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอองค์ประกอบมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของ

ปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้

ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การค้นหาปัญหา และสาเหตุ 2) การวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) การลงทุนและการปฏิบัติงาน 4) การติดตามและประเมินผล ในขณะเดียวกัน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2548) ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญขององค์ประกอบมีส่วนร่วมที่มีความลึกลงไปอีก ได้แก่ 1) การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ 2) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น 3) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม 4) การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว 5) ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ ส่วนอคิน รพีพัฒน์ (2547) ได้แบ่งองค์ประกอบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข 2) การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

งานวิจัยของทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้ใช้หลักการที่อิงไปในแนวทางของนโยบาย และได้พบว่า แท้จริงแล้วองค์ประกอบการมีส่วนร่วมมีลักษณะที่คล้ายกับการกำหนดนโยบาย เพราะท้ายที่สุดของการกำหนดนโยบาย คือ การตัดสินใจและการตัดสินใจนี้เอง จึงเป็นเหตุเบื้องต้นของการกำหนดนโยบาย และเป็นการเปิดโอกาสให้พลเมืองได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นเสมือนหนึ่งเป็นการขัดเกลานโยบายให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของพลเมือง ตามแนวคิดของทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์แล้ว องค์ประกอบการมีส่วนร่วมน่าจะเริ่มจาก 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการประเมินผล ในขณะที่เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของพลเมือง โดยที่มีความสอดคล้องกับ ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ แต่ได้เพิ่มบางประเด็นที่เห็นว่ายังมีข้อบกพร่องและอาจจะเสริมประเด็นดังกล่าวให้มีความชัดเจนขึ้น โดยเริ่มจาก 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ 2) มีส่วนร่วมในการวางแผน 3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 5) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล 6) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดของ ทรวงุฒิ เรื่องวาทศิลป์ และเมตต์ เมตต์การุญจิต ยังคงมีลักษณะในเชิงแคบ หากแต่ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (อ้างใน จิราภรณ์ ศรีคำ, 2547) ได้ให้ความเห็นในองค์ประกอบมีส่วนร่วมที่ลึก หรือเป็นการต่อเติมประเด็นสำคัญในองค์ประกอบการมีส่วนร่วมมากกว่า ซึ่งยุวัฒน์ วุฒิเมธีนี้ได้เน้นองค์ประกอบการมีส่วนร่วมไปในทางของการพัฒนาชุมชน โดยการบูรณาการแนวทางที่เป็นนโยบายเข้ากับการพัฒนา จึงสะท้อนแนวคิดในเชิงสังคมมากกว่า ตามแนวคิดของเขาแล้ว องค์ประกอบการมีส่วนร่วมจะต้องเริ่มจาก 1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 2) การมีส่วนร่วมในการคิด 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 6) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ วรณศิลป์ พีระพันธุ์ (2553) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการวางแผนของประชาชนประกอบไปด้วย 1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 2) การให้ความเห็น 3) การประชุมรับฟังความเห็น 4) การร่วมตัดสินใจ และ 5) การทำงานร่วมกัน

จากแนวคิดองค์ประกอบการมีส่วนร่วมที่นักวิชาการทั้งหลายได้ให้ทรรศนะไว้ในเบื้องต้นที่กล่าวมา มีความหลากหลายในประเด็นมากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม หากนำมาประมวลให้เป็นลักษณะที่เป็นระบบตามแนวคิดของ Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980) จะเห็นว่า มีความเป็นระบบในเรื่องของประเด็นสำคัญ โดยเขาได้มีการนำเอาองค์ประกอบการมีส่วนร่วมจากนักวิชาการทั้งหลายมาประมวลเป็นแนวคิดหลัก และได้จำแนกองค์ประกอบการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารการงาน การประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมิน จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม ดังตาราง 5



ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม

อภิถุญญา กั๊งสนารักข์ (2544)	อคิน รพีพัฒน์ (2547)	ทรงวุฒิ เรื่งวาทศิลป์ (2550)	เมตต์ การุณจิต (2553)	เมต (2553)	ยุวัฒน์ วุฒิเมธิ (2547)	Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980)	สรูป
1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน	1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข	1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุและความต้องการ	1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	1) การมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา
2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน	2) การตัดสินใจเลือกแนวทางและพัฒนาแก้ไขปัญหา	2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน	2) มีส่วนร่วมในการวางแผน	3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ	2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	2) การมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติกิจกรรม
3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการโครงการ	3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน	2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน	4) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	5) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่อส่วนรวม
4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ	4) การประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา	3) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการประเมินผล	5) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	6) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	6) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4) การมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม

จากตาราง 5 สรุปลั้ได้ว่า องค์ประกอบความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดการประเมิน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมสำรวจประสบการณ์จริง 2) การ

มีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสถานที่จริง และ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติการ ซึ่งสามารถวัดและประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมเป็นแบบประเมินพฤติกรรม ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป.6) โดยพิจารณาว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ เป็นพฤติกรรมย่อย 13 พฤติกรรม และวัดผลออกมาเป็นระดับความสามารถของผู้เรียน 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด ตามแนวของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ

### 5.3 ความสำคัญของพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม

ญาตินี เกิดผลเสรีรัฐ (2558) ในบทความวิชาการ เรื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว (Active Citizenship) กล่าวว่า การเป็นพลเมืองตื่นรู้มีความสำคัญยิ่งในระบอบประชาธิปไตยในการปฏิรูปภาครัฐ พัฒนาประเทศด้วยการการเสริมสร้างบทบาทของการเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ พลเมืองเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศจึงควรให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อการเสริมสร้างบทบาทของความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวในระบอบประชาธิปไตย

พลเมืองตื่นรู้หรือพลเมืองใส่ใจสังคม คือบุคคลที่เข้าใจถึงหน้าที่และกระทำการด้วยความรับผิดชอบในการช่วยพัฒนาชุมชนและสังคม มีความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นผู้ที่มีความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตย ประกอบด้วย 3 แนวคิด คือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาของสังคมและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้น การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนค่อนข้างมีบทบาทสำคัญทางสังคมเป็นอย่างมาก ส่วนการเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาของสังคมและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นเป็นพลเมืองตื่นรู้ในอุดมคติ การเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) คือ บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตอาสา จิตสาธารณะที่ไม่หวังผลตอบแทน มีความตระหนักรู้ในสิ่งที่ตนทำ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ คำว่า Citizen แปลว่า “พลเมือง” ซึ่งหมายถึง “กำลังของเมือง” (พล + เมือง) เมื่อทุกคนคือพลเมืองของประเทศนั้นๆ การเป็นพลเมืองตื่นรู้ ที่รู้หน้าที่ สิทธิ ความรับผิดชอบต่อตัวเอง จึงเป็นสิ่งที่ทุกประเทศพึงปรารถนา การเป็นพลเมืองตื่นรู้จึงมิได้เกิดขึ้นเพียงเพราะได้เรียนวิชานี้หรือท่องคำ จำกัดความได้ หากเกิดจากการบ่มเพาะโดยพ่อแม่ ครู และสังคมทุกคนที่เกิดในแผ่นดินไทยล้วนมีฐานะเป็นพลเมืองไทย (Thai Citizen) แต่ถ้าจะเป็น Active Citizen แล้วจะต้องเป็นคนมีความรับผิดชอบต่อ

ในปี พ.ศ.2555 บริษัทนานมีบุ๊คส์ เชิญ Dr. Peter Fauser มาแลกเปลี่ยนในประเด็นโรงเรียนที่ดีควรเป็นอย่างไร ท่านบอกว่าโรงเรียนที่ดีควรสามารถสร้างนักเรียนให้เป็นคนเก่ง มีความรับผิดชอบต่อ

และอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตย การสร้างพลเมืองตื่นรู้ในสถาบันการศึกษา มีเป้าหมายส่งเสริมให้จัดการตัวเอง เรียนรู้อย่างเต็มที่ อย่างเข้าใจ มีความรับผิดชอบ และใฝ่ ความสำเร็จ ต้องใส่ใจเรื่อง การพัฒนาศักยภาพเป็นรายบุคคล กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนเสมือนกำลังเป็น Active Citizen ในชีวิตจริง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกติกการอยู่ร่วมกันการยอมรับและชื่นชมในความแตกต่างระหว่าง คนในโรงเรียน สิทธิซึ่งมาพร้อมหน้าที่และความรับผิดชอบ

สรุปได้ว่าความสำคัญของพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม การพัฒนานักเรียนให้มีความ เป็นพลเมืองที่ตื่นตัว (Active Citizenship) พลเมืองใส่ใจสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาของสังคมและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนค่อนข้างมีบทบาทสำคัญทางสังคมเป็นอย่างมาก ส่วนการเป็น ผู้ที่เข้าใจปัญหาของสังคมและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วม ในอุดมคติ

#### 5.4 เนื้อหาตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดกรอบสมรรถนะหลักของ ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม สิงหาคม 2563 โดยพัฒนากรอบสมรรถนะหลัก ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยจัดอยู่ในระดับที่ 2 ระดับสมรรถนะของผู้เรียนวัยเด็ก ตอนปลาย อายุ 10 – 12 ปี (เทียบเท่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ตามหลักสูตรปัจจุบัน) สมรรถนะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนักสากล แยกออกเป็น 5 สมรรถนะ ดังตาราง 3

สำนักงานทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ได้กำหนดพฤติกรรมย่อยของสมรรถนะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ในช่วงชั้น ที่ 2 (ป.4 – ป.6) เพื่อประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะประกอบไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ
2. ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่
3. ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ
4. ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นนี้ ประกอบด้วย สมรรถนะสำคัญ 10 สมรรถนะ ดังนี้

1. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (Thai Language for Communication)
2. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (Mathematics in Everyday Life)
3. การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind)

4. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication)
5. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)
6. ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship)
7. ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม (Higher - Order Thinking Skills and Innovation)

HOTS: Critical Thinking, Problem Solving, Creative Thinking

8. การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (Media, Information and Digital Literacy : MIDL)
9. การทำงานแบบรวมพลัง เป็นทีม และมีภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership)
10. การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizen with Global Mindedness)

## 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 6.1 งานวิจัยในประเทศ

ชวาลา เวชยันต์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า กรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักในการรับใช้สังคมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งรายวิชาสังคมศึกษา และรายวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่ากรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกรณีศึกษาที่ทำการสังเกตพฤติกรรมมีพัฒนาการรับใช้สังคมสูงขึ้นตามลำดับ

กรรยา พรรณา (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตสำนึกของผู้เรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมและการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมและการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมและการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ มีจิตสำนึกแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วัฒนา ไตต่อผล (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการดูแลรักษา ด้านการบริการและด้านการพัฒนา 2) หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีองค์ประกอบ คือ 2.1) หลักการของหลักสูตร 2.2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2.3) โครงสร้างหลักสูตร 2.4) คำอธิบายรายวิชา 2.5) สารการเรียนรู้ 2.6) คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ 2.7) จุดประสงค์การเรียนรู้ 2.8) กระบวนการเรียน 2.9) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 2.10) การวัดและประเมินผล โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการนำหลักสูตรไปทดลองนำร่อง พบว่ามีความเหมาะสม 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า 3.1) นักเรียนมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะหลังการใช้หลักสูตร สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.2) นักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังการใช้หลักสูตร สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมปอง ช่วยพรม (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการใช้ด้านถือเป็นหน้าที่ ด้านการเคารพสิทธิ์ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 2) นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะทุกด้านและโดยรวมหลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีเยี่ยม

สุพรรณิการ์ พงศ์ผาสุก (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลประกอบไปด้วย 1) มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน 2) มีความเข้าใจต่อสังคมต่างวัฒนธรรม 3) มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบ 4) มีใจเป็นธรรม 5) มีทัศนคติในเชิงบวก 6) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 7) มีจิตสาธารณะ ซึ่งเห็นได้ว่า แต่ละปัจจัยล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และพบว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการปัจจัยการสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

ของผู้เรียน ครูผู้สอนคือกลไกสำคัญในการสร้างให้เยาวชนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เนื่องจากครูคือผู้ที่ต้องอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนอยู่ตลอดเวลาของการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

วันชนะ วุฒิวิทย์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสระประทุม จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเลือกศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประจำปีการศึกษา 2556 – 2557 จำนวน 48 คน ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก คือ การตรงต่อเวลา การมีวินัย จรรยา การรักษาความสะอาดร่างกาย บ้านเรือนและชุมชน การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสังคม และอันดับสุดท้ายคือ มีวิถีประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง

รสสุคนธ์ มกรณี (2556) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองปรากฏเป็นบางครั้ง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เคารพความแตกต่าง เคารพกฎกติกา เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม เคารพหลักความเสมอภาค มีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ เยาวชนหญิงกับเยาวชนชายมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เยาวชนหญิงมีพฤติกรรมเคารพกฎกติกา เคารพกฎหมายมากกว่าเยาวชนชายอย่างมีนัยสำคัญ เยาวชนนักเรียนกับเยาวชนนักศึกษา มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยมีปรากฏเป็นบางครั้งเช่นเดียวกัน นักเรียนปรากฏพฤติกรรมที่แสดงว่ามีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ เคารพกติกา เคารพกฎหมาย และรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่านักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2556) ศึกษาการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการสร้างความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม พลเมืองใส่ใจสังคม หรือพลเมืองตื่นรู้ หมายถึง ประชาชนที่มีคุณลักษณะเข้าใจถึงหน้าที่และกระทำด้วยความรับผิดชอบต่อในการช่วยพัฒนาชุมชนและสังคม ตระหนักในปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น สำหรับกรณีศึกษาวิชาและหลักสูตรที่สอนให้นักศึกษาพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ใส่ใจสังคมที่ใช้แนวการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่ให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมอาสาสมัครจากกรณีตัวอย่าง การศึกษาที่เป็นตัวแบบ 3 รายวิชา และ 1 หลักสูตร โดยทั้ง 3 กรณีรายวิชา และ 1 หลักสูตร มีแนวโน้มการสร้างให้ผู้เรียนเกิดสำนึกของความเป็นพลเมืองที่ใส่ใจสังคม จากผลการศึกษาได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรมีวิชาที่สอนเรื่อง การศึกษาสู่ความเป็นพลเมือง (Civic Education) เป็นวิชาพื้นฐานเพื่อปูพื้นฐานของการเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยมี การเตรียมความพร้อมของผู้สอนด้วยการจัดอบรมทักษะผู้สอนในกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active Learning) และใช้แนวทางการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากสถานการณ์ปัญหาทางสังคมโดยการคิดจัดทำ โครงการพัฒนาต่างๆ ซึ่งสัดส่วนเวลาที่เหมาะสม ระหว่างการเรียนในห้องเรียน : การฝึกปฏิบัติ/การให้บริการ คือ 30 : 70 ซึ่งจะช่วยให้เกิดประสิทธิผลการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพฤติกรรมอย่างแท้จริง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ สรุปได้คือ นักเรียนที่รับการจัดการเรียนด้วยการเรียนแบบรับใช้สังคมหลังการเรียนจะมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ ตระหนักในการรับใช้สังคม การทำกิจกรรมเพื่อสังคม การอาสาช่วยเหลือสังคม ทำให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองต้นรู้ มีความตระหนักในการรับใช้สังคม การแก้ไขปัญหาเพื่อช่วยเหลือชุมชน สังคม และประเทศชาติ

## 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ซาวัคคิ (Zawacki, 1997) ทำการศึกษา องค์ประกอบด้านบุคคล และครอบครัว ที่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม พบว่า องค์ประกอบด้านบุคคลและครอบครัว มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และนักเรียนที่เรียนรู้จากรายวิชาที่มีการทำกิจกรรมการรับใช้สังคม มีความแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนจากรายวิชาที่ไม่มีกิจกรรมการรับใช้สังคมโดยที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการรับใช้สังคม มีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม และการรับรู้ว่าเขาเรียนรู้ที่จะมีความเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่น (Care for others)

วิลเลียมส์ (Williams, 1997) ทำการวิจัยเกี่ยวกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อประเมินประสบการณ์ของนักเรียนในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อระบุผลของการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเพื่อทำความเข้าใจต่อผลกระทบที่การเรียนรู้มีต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากนักเรียนจำนวน 150 คน ที่เข้าร่วมในโครงการ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เข้าโครงการทดลองการเรียนรู้ด้วยการรับใช้ชุมชน มีผลทางด้านบวกในเรื่องทัศนคติการยอมรับผู้อื่น ความสามารถที่จะลงมือกระทำเมื่อมีความรู้สึกเห็นใจผู้อื่น มีความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าและความสามารถของตนในสถานการณ์สังคม และมีพฤติกรรมการเข้าเรียนและพฤติกรรมที่ดีในโรงเรียน

มัวริซิโอ (Mauricio, 1997) ทำการศึกษานักเรียนตั้งแต่เกรด 9 ถึงเกรด 12 ในโรงเรียนเอกชนหญิง โดยทำการวิจัยเชิงคุณลักษณะ ผลการวิจัย ปรากฏว่า นักเรียนมีความเห็นว่า กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีผลต่อการเรียนรู้ และความเข้าใจต่อความรับผิดชอบต่อสังคม นอกนั้นยังทำให้นักเรียนรู้ว่า ตนมีทักษะอะไร ได้มีโอกาสพิจารณาคำนึง และมีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นในชุมชน

ทาน (Tan, 2017) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ถูกกำหนดไว้ในตารางเรียนของประเทศมาเลเซีย ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า คุณลักษณะหลักของความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในตารางเรียน คือ “ความรับผิดชอบต่อสังคม” ที่ผู้เรียนต้องมีต่อครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ในการยอมรับและปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อตกลงร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และระบบโรงเรียนถูกรัฐบาลใช้เป็นกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและกำหนดเป็นวาระทางสังคมและการเมือง และหนึ่งในเป้าหมายหลักของการศึกษาในโรงเรียน และคอยสนับสนุนผู้เรียนให้กลายเป็นพลเมืองดี สามารถมีส่วนร่วมและวางตนให้เหมาะสมกับบทบาททางสังคมต่อประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม

ก็ตาม การให้ความหมายของ “พลเมืองดี” ในแต่ละประเทศมักมีขอบเขตกว้าง ทั้งนี้ค่านิยมของการเป็นพลเมืองดี คือปัจจัยหลักสำคัญในการทำความเข้าใจต่อการกำหนดความหมายของคำว่าพลเมืองดีที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ค่านิยม ถือเป็นทั้งหลักการและการโน้มน้าวขั้นพื้นฐาน ซึ่งนำมาปฏิบัติจนเป็นพื้นฐานจนกลายเป็นพฤติกรรมซึ่งเป็นมาตรฐานผ่านการปฏิบัติร่วมกันและถูกกำหนดคุณค่าจากผู้ปฏิบัติว่าเป็นสิ่งที่ดีและพึงกระทำตาม ผู้เรียนถือเป็นบุคคลหนึ่งที่เชื่อว่าต้องปลูกฝังค่านิยมของการรับผิดชอบที่จะนำไปสู่การเป็นพลเมืองดี เพราะต้องเชื่อฟังและเคารพกฎหมาย รวมถึงต้องยอมรับนโยบายที่รัฐกำหนดขึ้น หรืออาจปลูกฝังค่านิยมให้นักเรียนตั้งข้อสงสัยต่อความยุติธรรม และตรวจสอบสถานภาพของตนในสังคม ซึ่งทั้ง 2 อย่างอาจถูกนำมากำหนดเป็นความหมายของพลเมืองดี จะเห็นได้ว่าการกำหนดคุณลักษณะของทั้ง 2 อย่างมีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามในทุกประเทศมักใช้อุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจนหรือคูลุมเครือของตนถ่ายทอดผ่านการให้การศึกษาสู่ประชาชนเพื่อให้เป็นพลเมืองดี ดังนั้นการศึกษานับเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ความเป็นชาติ ที่ถือเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลกำหนด จะเห็นได้ว่าเป้าหมายเหล่านี้ถูกบรรจุลงในหลักสูตรการศึกษาที่โรงเรียนต้องพัฒนาและเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้เรียนแสดงบทบาทหน้าที่ของตนต่อชาติได้อย่างถูกต้องตามนิยามของพลเมืองดี

โรบินสัน (Robinson, 2015) ได้ศึกษาเรื่อง การให้ความหมายความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาภูมิศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ โดยกำหนดความหมายความเป็นพลเมืองดีผ่านคำว่า เยาวชนสิ่งแวดล้อม (Environmental Citizenship) ที่หมายถึง นักศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติตนที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อและคำนึงถึงการกระทำที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมรอบมหาวิทยาลัยเพื่อให้นำไปสู่สังคมที่ยั่งยืน การให้ความหมายพลเมืองดีผ่านแนวคิดทางสิ่งแวดล้อมในระดับอุดมศึกษา เพราะการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีบทบาทต่อการผลิตความรู้เพื่อยกระดับสังคมแบบยั่งยืนผ่านการฝึกทักษะแก่นักศึกษา ทั้งนี้เพราะในช่วงวัยของนักศึกษาจะมีความซาบซึ้งและต้องการค้นหารูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีผลต่อการก้าวผ่านไปสู่สังคมที่ยั่งยืนให้ประสบผลมากที่สุด ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังประสบการณ์เพื่อสร้างคุณลักษณะที่ดีและยั่งยืนให้แก่ นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

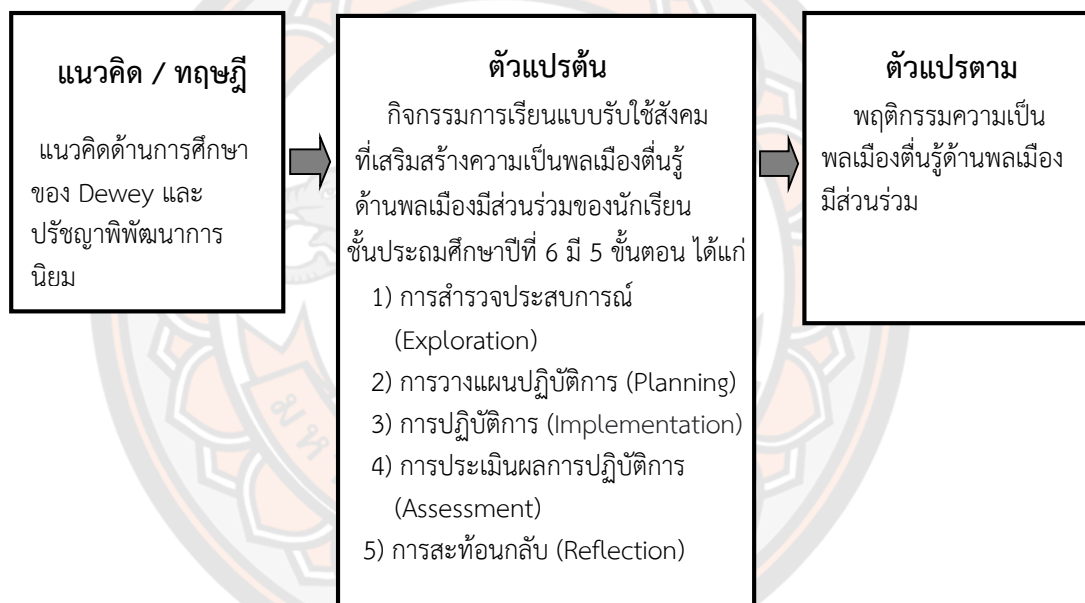
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ สรุปได้ว่านักเรียนที่เรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมจากรายวิชาที่มีการทำกิจกรรมการรับใช้สังคม มีความแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนจากรายวิชาที่ไม่มีกิจกรรมการรับใช้สังคม โดยที่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการรับใช้สังคมมีความเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่น มีผลทางด้านบวกในเรื่องทัศนคติการยอมรับผู้อื่น ความสามารถที่จะลงมือกระทำเมื่อมีความรู้สึกเห็นใจผู้อื่น มีความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าและความสามารถของตนในสถานการณ์สังคมและความเข้าใจต่อความรับผิดชอบต่อสังคม นอกนั้น ยังทำให้นักเรียนรู้ว่า ตนมีทักษะอะไรได้มีโอกาสพิจารณาค่านิยมและมีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นในชุมชน



จากการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า วิธีการจัดการเรียนด้วยการเรียนแบบรับใช้สังคมมีขั้นตอนในการดำเนินการที่นำมาซึ่งผลลัพธ์ในทางบวก คือ นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบรับใช้สังคม การทำกิจกรรมเพื่อสังคม การอาสาช่วยสังคม ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเป็นพลเมืองต้นรู้ มีความตระหนักในการรับใช้สังคม การแก้ไขปัญหาและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

## 7. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมการเรียนแบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6



ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

**ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75**

#### วัตถุประสงค์

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 ให้มีคุณภาพก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

#### แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีคุณสมบัติสำคัญของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1.1 อาจารย์ที่สอนในสถานบันอุดมศึกษา ในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และมีประสบการณ์ด้านการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการจัดการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษา จำนวน 1 คน

1.3 ครูชำนาญการพิเศษที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษา จำนวน 1 คน

2. นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย

2.1 นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 คน ที่คละความสามารถ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแนวคิดพื้นฐาน วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม เวลา การวัดและประเมินผลที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 75/75

2.3 นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 75/75

### **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. คู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

### **การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ**

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบการรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และเนื้อหาของกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2 ศึกษาเอกสารในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 กำหนด วิเคราะห์ วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์โดยยึดตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 ศึกษาหลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.5 กำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้แบบการรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสามารถกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรม การเรียนรู้ได้ดังนี้ คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

1.6 กำหนดขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความ เป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.6.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) หมายถึง นักเรียนสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

1.6.2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) หมายถึง นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน

1.6.3 การปฏิบัติการ (Implementation) หมายถึง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

1.6.4 การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.6.5 การสะท้อนกลับ (Reflection) การให้นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึก จากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน

และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

1.7 ออกแบบโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองตื่นรู้ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหา จำนวน 5 แผน จำนวน 15 ชั่วโมง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำในส่วนที่ยังบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไข ดังตาราง 6



ตาราง 6 โครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่	เรื่อง	ความเป็นพลเมือง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและประเมินผล (ช.ม.)	เวลา (ช.ม.)
1	หนูน้อยน่ารัก	องค์ประกอบกรมีหน้าที่	1. สสำรวจปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้อย่างน้อย 3 ปัญหา	1. ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.1 ความหมายของปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.2 การกำหนดปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.3 ความหมายของอาสาสมัคร 1.4 คุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัคร	- ดูวิดีโอ เรื่อง การมีส่วนร่วมกิจกรรม - ส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน - ลงพื้นที่จริงสำรวจและเก็บข้อมูลปัญหาและความต้องการ - วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ	- ประเมินในใบกิจกรรมที่ 1 - ประเมินพฤติกรรมกรมี - ประเมินส่วนร่วมสำรวจ - ประเมินการมีส่วนร่วมจริง	3
	สำรวจถึงสาเหตุปัญหา		2. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนได้ถูกต้อง	2.1 กระบวนการสำรวจประเด็น 2.2 ความสำคัญของการสำรวจประเด็น 2.3 กระบวนการของการสำรวจประเด็น	- สสรุปปัญหาและความต้องการ - สสรุปปัญหาและความต้องการ - สสรุปปัญหาและความต้องการ		
	หนูน้อยน่ารัก		3. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
	สำรวจถึงสาเหตุปัญหา		4. เลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนได้				

หน่วย การเรียนรู้ที่	เรื่อง ที่	ความเป็นพลเมือง ต้นผู้ดำเนินการเป็น พลเมืองมีส่วนร่วม	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและ ประเมินผล	เวลา (ช.ม.)
2	แผนที่ หน้าทำ ได้	องค์ประกอบอารม มีส่วนร่วมวางแผน ปฏิบัติกิจกรรม	1. กำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติ กิจกรรมการใช้สังคมจากปัญหา ภายในโรงเรียนและชุมชน 2. แจกจ่ายละเอียดของงาน สำหรับแก้ปัญหา ภายในโรงเรียน และชุมชนได้ 3. แง่หน้าที่ความรับผิดชอบ สำหรับการแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชนได้ 4. กำหนดระยะเวลาในการ ดำเนินการสำหรับการแก้ปัญหา ภายในโรงเรียนและชุมชนได้ 5. นำเสนอแผนการปฏิบัติการ สำหรับการแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชนได้	1. การวางแผนแก้ไข้ปัญหาและความ ต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.1 ความหมายของการวางแผน ปฏิบัติการ 1.2 ความสำคัญของการวางแผน ปฏิบัติการ 1.3 กระบวนการของการวางแผน ปฏิบัติการ 1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ 1.3.2 แจกจ่ายละเอียดของงาน 1.3.3 แ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ 1.3.4 กำหนดระยะเวลาในการ ดำเนินการ 1.3.5 นำเสนอแผนการปฏิบัติการ	- ดูวิดีโอ เรื่อง บิณฑ์ บรรลือฤทธิ์ ชีวิตที่อุทิศเพื่อคน เป็นและเรื่องการ วางแผนขั้นตอน การแก้ปัญหา - วางแผน ปฏิบัติการ	- ประเมินใบ กิจกรรมที่ 2 - ประเมิน พฤติกรรมกรณี ส่วนร่วมวางแผน ปฏิบัติการ	2

หน่วยการเรียนรู้ที่	เรื่อง	ความเป็นพลเมือง ต้นรู้ด้านการเป็น พลเมืองมีส่วนร่วม	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและ ประเมินผล	เวลา (ช.ม.)
3	หนู น้อย จอม อาสา	องค์ประกอบการมี ส่วนร่วมในการ ปฏิบัติต่อส่วนรวม	1. สามารถถลงมือปฏิบัติกิจกรรมการ การปฏิบัติกร รับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้อย่าง ถูกต้อง 2. สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติกิจกรรมการรับ ใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม	เนื้อหา การปฏิบัติกร	- การลงพื้นที่ แก้ปัญหาโดยลงมือ ปฏิบัติ - นำเสนอ ผลการดำเนินงาน	- ประเมินใบ กิจกรรมที่ 3 - ประเมิน พฤติกรรมกรมี ส่วนร่วมการ ปฏิบัติกร	6
4	ประเมิน ตน ผลของ งาน	องค์ประกอบการมี ส่วนรวม ประเมินผลการ ปฏิบัติกิจกรรม	1. สามารถประเมินผลความ สำเร็จ การประเมินผลการปฏิบัติกร ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรม การรับใช้สังคมตามแผนที่วางไว้ ได้อย่างถูกต้อง	การประเมินผลการปฏิบัติกร	- ดูวิดีโอ เรื่องการ ทดสอบ ประเมินผล ปรับปรุงแก้ไข -ร่วมกันประ เเมินผล การดำเนินงาน	- ประเมินใบ กิจกรรมที่ 4 - ประเมิน พฤติกรรมกรมี ส่วนร่วมประ เมินผลการ ปฏิบัติกร	2



หน่วย การเรียนรู้ที่	เรื่อง ที่	ความรู้ที่ ผู้เรียนต้อง มี	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและ ประเมินผล	เวลา (ชม.)
5	สะท้อน คิดพลัง อาสา	ทั้ง 4 องค์ประกอบ พลังเมืองมีส่วนร่วม	1. สามารถบรรยายความรู้สึก จากประสบการณ์การใช้สังคมที่ ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชนได้อย่างเหมาะสม 2. สามารถวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจาก กิจกรรมการใช้สังคมได้อย่าง ถูกต้อง 3. สามารถสรุปผลงานในเชิงวิชา การด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติ กิจกรรมการใช้ สังคมได้อย่างเหมาะสม	การสะท้อนกลับ 1. ความหมายของการสะท้อนกลับ 2. กิจกรรมที่สะท้อนกลับ 2.1 การอภิปราย 2.2 การเขียนบรรยาย 2.3 การจัดป้ายนิเทศ	- บรรยายความรู้สึก จากประสบการณ์ การใช้สังคมที่ได้ ปฏิบัติ - วิเคราะห์การ ดำเนินการและ ผลการปฏิบัติ กิจกรรมที่ใช้สังคม - การสะท้อนผลการ ปฏิบัติกิจกรรม	- ประเมินใบ กิจกรรมที่ 5 - ประเมิน พฤติกรรม การมีส่วนร่วม	2
<b>รวม</b>							<b>15 ชม.</b>

2. คู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองตื่นรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเป็นพลเมืองตื่นรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน รวม 15 ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หนูน้อยนักสำรวจ	จำนวน 3 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 แผนดีหนูทำได้	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หนูน้อยจอมอาสา	จำนวน 6 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ประเมินตนผลของงาน	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 สะท้อนคิดพลังอาสา	จำนวน 2 ชั่วโมง

ซึ่งกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

- 1) หัวเรื่อง
- 2) สาระการเรียนรู้
- 3) ตัวชี้วัด
- 4) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 5) สาระการเรียนรู้
- 6) เนื้อหา
- 7) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปรับใช้สังคม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) นักเรียนสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

2. การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ การปฏิบัติกิจกรรมการปรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการปรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน

3. การปฏิบัติการ (Implementation) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการปรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

4. การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการปรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผน

ที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5. การสะท้อนกลับ (Reflection) การให้นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียนและชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

8) สื่อและแหล่งเรียนรู้

9) การวัดและประเมินผล

2.2 นำร่างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน รวม 15 ชั่วโมง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไขส่วนที่บกพร่องแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

3. แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 17 ข้อ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแบบประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทำไว้ก่อนแล้ว มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินคุณภาพ

3.2 กำหนดจุดประสงค์ของแบบประเมิน คือ เพื่อประเมินความเหมาะสมในองค์ประกอบของแบบประเมินความเหมาะสม

3.3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมิน และกำหนดรูปแบบของการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 72) โดยส่วนที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่าจัดเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

3.4 นำแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ปรับปรุงเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ตั้งแต่ 3.51 จึงถือว่ามีความเหมาะสม ผลของการพิจารณานำเสนอใน บทที่ 4 โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมในแต่ละ องค์ประกอบ ดังรายชื่อต่อไปนี้

1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อารังโสติสกุล ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการศึกษา สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

1.2 นางวรรณทนี คุปศิริณย์ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตาคลี (ขุนตาคลีคณะกิจ) วุฒิการศึกษา ปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัด พิษณุโลก ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษา

1.3 นายอาทิตย์ ต้นเจริญ ตำแหน่งวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ วุฒิการศึกษา ปริญญาโท สาขาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับ ประถมศึกษาและด้านการวัดผลการศึกษา

3.5 นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมาวิเคราะห์ผล เพื่อหา ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และคู่มือการใช้กิจกรรม โดยนำผลการประเมินความเหมาะสม ของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์จากการคำนวณอันตรภาคชั้น ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 72)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ มีระดับความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ มีระดับความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ มีระดับความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง มีกิจกรรมการเรียนรู้ ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

3.6 นำร่างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็น พลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ปรับปรุงแก้ไขตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม โดยนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับ ใช้สังคมที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง อุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน และ 9 คน นำผลที่ได้ ไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยแล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วนำข้อบกพร่องที่พบมาปรับปรุงแก้ไข

และไปทดลองใช้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน 30 คน เพื่อพิจารณาหาประสิทธิภาพ กิจกรรมการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 75/75

3.7 นำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แก่ไขส่วนที่บกพร่อง

3.8 จัดทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการทดลองจริงต่อไป

4. แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างการเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 32 ข้อ มีกระบวนการสร้างเช่นเดียวกันกับแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างการเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

#### **การเก็บรวบรวมข้อมูล**

ส่วนที่ 1 การเก็บข้อมูลเพื่อหาความเหมาะสมของกิจกรรม ดังนี้

1. นำกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และคู่มือการใช้กิจกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมและคู่มือการใช้กิจกรรม ใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปจึงจะถือว่ามีความเหมาะสม

2. นำกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และคู่มือการใช้กิจกรรมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำและจัดพิมพ์เพื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

#### **การวิเคราะห์ข้อมูล**

1. วิเคราะห์ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1.1 นำแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มาตรวจให้คะแนนโดยกำหนดความหมายของระดับความเหมาะสม ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

1.2 หาค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) ในแต่ละรายการแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยให้เป็นระดับความเหมาะสม โดยใช้เกณฑ์จากการคำนวณอันตรภาคชั้น ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 72)

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับความเหมาะสมมาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับความเหมาะสมปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับความเหมาะสมน้อย
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 โดยใช้คำร้อยละ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากสูตร  $E_1/E_2$  ดังนี้

2.1 หาค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่นักเรียนได้จากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ( $E_1$ )

2.2 หาค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่นักเรียนได้จากแบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ( $E_2$ )

**ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**

#### วัตถุประสงค์

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 รวม 7 ห้องเรียน จำนวน 120 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดอมฤตวารี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนจำนวน 27 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ กิจกรรมและคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

### การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ กิจกรรมและคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ตามวิธีการสร้างเครื่องมือในขั้นตอนที่ 1
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้
  - 2.1 ศึกษาตำรา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมตามหลักสูตรฐานสมรรถนะของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมทั้งด้านจุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ วิธีการเขียน และวิธีการให้คะแนน

2.2 สร้างรายการที่จะวัดตามองค์ประกอบตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ของพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมย่อยที่ผู้วิจัยวิเคราะห์จาก ความหมายของความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมประกอบตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ให้ได้รายการประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม 4 องค์ประกอบ

จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา จำนวน 4 ข้อ การมีส่วนร่วมวางแผน  
ปฏิบัติกิจกรรม จำนวน 3 ข้อ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่อส่วนรวม จำนวน 3 ข้อ และการมี  
ส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม จำนวน 3 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรม  
ความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ดังตาราง 7





ตาราง 7 เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

รายการ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	<b>เกณฑ์การให้คะแนน</b>				
	<b>องค์ประกอบมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>				
1. นักเรียนรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในโรงเรียนและชุมชน	นักเรียนบอกปัญหาที่ เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและ ชุมชนได้มากกว่า 3 ข้อ	นักเรียนบอกปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในโรงเรียนและชุมชนได้ 3 ข้อ	นักเรียนบอกปัญหาที่ เกิดขึ้นภายในโรงเรียน และชุมชนได้ 2 ข้อ	นักเรียนบอกปัญหาที่ เกิดขึ้นภายในโรงเรียน และชุมชนได้ 1 ข้อ	นักเรียนบอกปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในโรงเรียนและชุมชนได้ 1 ข้อ โดยมีผู้แนะนำ
2. นักเรียนกำหนดปัญหาที่ ต้องการพัฒนาแก้ไข	นักเรียนกำหนดปัญหาได้ ตรงกับความต้องการของ โรงเรียนและชุมชนด้วย ตนเอง สามารถนำไป พัฒนาแก้ไขปัญหาได้จริง และเหมาะสม	นักเรียนกำหนดปัญหาได้ ตรงกับความต้องการของ โรงเรียนและชุมชนด้วย ตนเอง สามารถนำไป พัฒนาแก้ไขปัญหาได้โดยมี ครูให้คำแนะนำ	นักเรียนกำหนดปัญหา และการพัฒนาแก้ไข ปัญหาที่ตรงกับความต้องการ ของโรงเรียนและ ชุมชนโดยมีครูให้ คำแนะนำ	นักเรียนกำหนดปัญหา และครูช่วยการพัฒนา แก้ไขปัญหา ที่ตรงกับความต้องการ ของโรงเรียนและชุมชน แก่นักเรียน	ครูช่วยกำหนดปัญหาและการ พัฒนาแก้ไขปัญหา ที่ตรงกับความต้องการ ของโรงเรียนและชุมชน แก่นักเรียน

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<p>3. นักเรียนค้นหาสาเหตุของปัญหา โดย การปฏิบัติ ดังนี้</p> <p>3.1 กำหนดความต้องการ การค้นหาสาเหตุของปัญหาได้อย่างถูกต้อง</p> <p>3.2 เลือกแหล่งสาร นิเทศสำหรับค้นหาสาเหตุของปัญหาได้อย่างเหมาะสม</p> <p>3.3 ได้สาเหตุของปัญหาที่ต้องการแก้ไข มากกว่า 2 ข้อ</p> <p>3.4 วิเคราะห์ต้นตอของปัญหาได้ทุกข้อ</p>	<p>นักเรียนปฏิบัติได้ครบ ทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง ค่าแนะนำ</p>	<p>นักเรียนปฏิบัติได้ 4 ข้อ ด้วยตนเองและมีครูให้คำแนะนำ</p>	<p>นักเรียนปฏิบัติได้ 3 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือให้คำแนะนำ</p>	<p>นักเรียนปฏิบัติได้ 2 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือ มีครูให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ</p>	<p>นักเรียนปฏิบัติได้ 1 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ</p>
<p>4. นักเรียนหาแนวทางแก้ไขโดยการคิด และตัดสินใจร่วมกัน</p>	<p>นักเรียนร่วมกันคิด และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหาความต้องการ ของโรงเรียนและ ชุมชนด้วยตนเองและ สามารถนำไปใช้ได้จริง</p>	<p>นักเรียนร่วมกันคิดและ ตัดสินใจร่วมกันแนว ทางแก้ไขปัญหาคือ ต้องการโรงเรียน และชุมชนจากผู้อื่นและ สามารถนำไปใช้ได้จริง</p>	<p>นักเรียนร่วมกันคิดและ ตัดสินใจร่วมกันแนว ทางแก้ไขปัญหาคือ ต้องการโรงเรียนและ ชุมชนจากผู้อื่นและ ครูช่วยเหลือ</p>	<p>นักเรียนร่วมกันคิดและ ตัดสินใจร่วมกันแนว ทางแก้ไขปัญหาคือ ต้องการโรงเรียนและ ชุมชน และนำไปใช้แก้ไข ปัญหาโดยต้องได้รับความ ช่วยเหลือ</p>	<p>ครูช่วยนักเรียนหาแนว ทางแก้ไขปัญหาคือ ต้องการของโรงเรียนและ ชุมชน และนำไปใช้แก้ไข ปัญหาโดยต้องได้รับความ ช่วยเหลือ</p>

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน			
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)
	มากที่สุด (5)	มากที่สุด (5)	มากที่สุด (5)	มากที่สุด (5)
องค์ประกอบมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา	มากที่สุด (5)	มากที่สุด (5)	มากที่สุด (5)	มากที่สุด (5)
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด	นักเรียนปฏิบัติได้	นักเรียนปฏิบัติได้ครบทั้ง	นักเรียนปฏิบัติได้ 3 ข้อ	นักเรียนปฏิบัติได้ 2 ข้อ
วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ โดยการศึกษา	ครบ	4 ข้อ ด้วยตนเอง โดยมี	ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือ	ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือ
ปฏิบัติ ดังนี้	ทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง	ครูให้คำแนะนำ	มีครูให้คำแนะนำ	มีครูให้คำแนะนำและ
5.1 วัตถุประสงค์มีความเป็นไปได้				และช่วยเหลือ
สามารถปฏิบัติได้จริง				
5.2 วัตถุประสงค์มีความชัดเจน สามารถ				
เข้าใจได้ตรงกัน				
5.3 วัตถุประสงค์ที่สามารถศึกษา ได้				
กระทำได้ หรือเก็บข้อมูลได้				
5.4 วัตถุประสงค์มีลักษณะสั้น กะทัด				
รัด ใช้ภาษาที่ง่าย				
6. นักเรียนร่วมกันตัดสินใจเลือกวิธีการ	แสดงออกถึงการเลือก	แสดงออกถึงการเลือก	แสดงออกถึงการเลือก	ครูเลือกวิธีการแนว
แนวทางการดำเนินงานพัฒนา แก้ไขปัญหา	วิธีการแนวทางการ	วิธีการแนวทางการ	วิธีการแนวทางการ	ทางการดำเนินงาน
	ดำเนินงานพัฒนา	ดำเนินงานพัฒนาแก้ไข	งานพัฒนาแก้ไขปัญหา	พัฒนาแก้ไขปัญหาที่
	แก้ไขปัญหาด้วย	ปัญหาด้วยตนเองที่มี	ด้วยตนเองที่มีไม่คอยมี	สามารถนำไปปฏิบัติ
	ตนเองที่มีระบบและ	ระบบและสามารถนำไป	ระบบและสามารถนำไป	ได้แก่นักเรียน
	นำไปปฏิบัติให้	ปฏิบัติได้	ปฏิบัติได้	
	บรรลุผลได้จริง			

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	<b>องค์ประกอบมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>				
7. นักเรียนร่วมกันวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรที่จะใช้ในดำเนินการพัฒนา แก้ไขปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน	แสดงออกถึงการวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ที่คุ้มค่า และนำไปปฏิบัติได้	แสดงออกถึงการวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ที่บ้างก็จกกรมใช้เกินจริง แต่ก็นำไปปฏิบัติได้	แสดงออกถึงการวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเกือบทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ที่บ้างก็จกกรมใช้เกินจริง แต่ก็นำไปปฏิบัติได้	แสดงออกถึงการวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรทุกขั้นตอน	ครูช่วยวางแผนการใช้งานงบประมาณและทรัพยากรทุกขั้นตอน
8. นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมต่อส่วนรวมด้วยความจริงใจและเต็มใจ โดยการปฏิบัติดังนี้	นักเรียนปฏิบัติครบทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง โดยมีครูให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติครบทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 3 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 2 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำและตักเตือน	นักเรียนปฏิบัติได้ 1 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำและตักเตือน
8.1 ทำกิจกรรมต่อส่วนรวมด้วยความบริสุทธิ์ใจ					
8.2 ทำกิจกรรมต่อส่วนรวมด้วยความสุจริตใจ ไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน					
8.3 ทำกิจกรรมต่อส่วนรวมด้วยความยินดีและสมัครใจ					
8.4 มีน้ำใจทำกิจกรรมไม่เกะพรวง					

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	<b>องค์ประกอบมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>				
9. นักเรียนช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงาน เข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง	แสดงออกถึงการนำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง และใช้แรงงานของตน ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	แสดงออกถึงการนำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง และใช้แรงงานของตน ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	แสดงออกถึงการนำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง และใช้แรงงานของตน ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	แสดงออกถึงการนำทุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์ของตนมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่น	แสดงออกถึงการไม่นำทุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์ของตนมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่น
10. นักเรียนปฏิบัติตามแผนการที่กำหนดไว้สำหรับการทำงานกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน	แสดงออกถึงการนำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง และใช้แรงงานของตน ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	แสดงออกถึงการนำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง และใช้แรงงานของตน ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	แสดงออกถึงการนำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง และใช้แรงงานของตน ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	แสดงออกถึงการไม่นำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่น	แสดงออกถึงการไม่นำทุนทรัพย์หรือวัสดุ อุปกรณ์ของตนมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่น

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	<b>องค์ประกอบการมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>				
11. นักเรียนร่วมกันติดตามผลการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้	แสดงออกถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลของการดำเนินการด้วยตนเอง ดำเนินการด้วยตนเอง สามารถนำมาแก้ไข ปัญหาขณะดำเนินการได้ทั้งหมด	แสดงออกถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลของการดำเนินการด้วยตนเอง ดำเนินการด้วยตนเอง สามารถนำมาแก้ไข ปัญหาขณะดำเนินการได้	แสดงออกถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลของการดำเนินการด้วยตนเอง ดำเนินการโดยได้รับคำแนะนำ สามารถนำมาแก้ไข ปัญหาขณะดำเนินการได้ต่ำกว่า ร้อยละ 50	แสดงออกถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลของการดำเนินการด้วยตนเอง ดำเนินการโดยได้รับคำแนะนำ สามารถนำมาแก้ไข ปัญหาขณะดำเนินการได้ต่ำกว่า ร้อยละ 50 - 69	แสดงออกถึงการตั้งมีผู้อื่นช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลของการดำเนินการ สามารถนำมาแก้ไข ปัญหาขณะดำเนินการได้ต่ำกว่า ร้อยละ 50
12. นักเรียนร่วมกันตรวจสอบการดำเนินการของกิจกรรมตามแผนที่ได้กำหนดไว้	แสดงออกถึงการตรวจค้นหาข้อเท็จจริงของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามแผนที่ทั้งหมดด้วยตนเอง	แสดงออกถึงการตรวจค้นหาข้อเท็จจริงของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามแผนที่ตรวจพบได้	แสดงออกถึงการตรวจค้นหาข้อเท็จจริงของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามแผนที่ตรวจพบได้	แสดงออกถึงการตรวจค้นหาข้อเท็จจริงของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามแผนที่ตรวจพบได้	แสดงออกถึงการตรวจค้นหาข้อเท็จจริงของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามแผนที่ตรวจพบได้

รายการ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	<b>เกณฑ์การให้คะแนน</b>				
	<b>องค์ประกอบการมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>				
13. นักเรียนร่วมกันประเมินผล ความสำเร็จ ที่ได้ช่วยเหลือโรงเรียน และชุมชนจากการปฏิบัติกิจกรรม ตามที่ได้วางแผน โดยการปฏิบัติ ดังนี้	นักเรียนปฏิบัติได้ครบ ทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง ให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ครบทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง โดยมีครู ให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 3 ข้อ ด้วย ตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครู ให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 2 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่ เหลือมีครูให้คำแนะนำ และตั้งคำถาม	นักเรียนปฏิบัติได้ 1 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่ เหลือมีครูให้คำแนะนำ และตั้งคำถาม
13.1 การดำเนินการมีก้าวหน้า สังเกตได้ชัดเจน					
13.2 การดำเนินการ มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนด					
13.3 การดำเนินการเป็นไปตาม ระยะเวลาที่กำหนด					
13.4 เขียนรายงานสรุปที่สะท้อน ผลแท้จริง					

2.3 นำแบบประเมินความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2.4 นำแบบประเมินความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของพฤติกรรมที่ต้องการประเมิน ประกอบด้วย

2.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อารังโสติสกุล ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการศึกษา สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

2.4.2 นางวรรณทนี คุปทีรัมย์ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตาคลี (ขุนตาคลีคณะกิจ) วุฒิกการศึกษา ปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัด พิษณุโลก ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการจัดการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษา

2.4.3 นายอาทิตย์ ต้นเจริญ ตำแหน่งวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ วุฒิกการศึกษา ปริญญาโท สาขาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษาและด้านการวัดผลการศึกษา

ตรวจสอบแบบประเมินความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence : IOC) และพิจารณารายการที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 โดยพิจารณาดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่ารายการนั้นวัดได้ตรงกับนิยามศัพท์

0 เมื่อไม่แน่ใจหรือตัดสินใจไม่ได้ว่ารายการนั้นวัดได้ตรงกับนิยามศัพท์

-1 เมื่อแน่ใจว่ารายการนั้นวัดได้ไม่ตรงกับนิยามศัพท์

2.5 นำผลคะแนนมาหาค่าความสอดคล้องและนำค่าความสอดคล้องที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ โดยมีเกณฑ์พิจารณา โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 เป็นรายการที่สอดคล้องกับความ เป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 0.67 เป็นรายการที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่า แบบประเมินความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อและมีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ



2.6 นำแบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนวัดมณีสถิตกปิฎฐาราม สังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 30 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลอง เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก ( Discrimination) ของแบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม โดยใช้สถิติ Item Total Correlation (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 130) โดยพิจารณาค่า Item Total Correlation ที่มีค่าตั้งแต่ .40 ถึง 1.00 และคัดเลือกรายการประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมที่ประเมิน จำนวน 13 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.48 - 0.74

2.7 นำแบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมที่คัดเลือกไว้ จำนวน 13 ข้อ มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนวัดมณีสถิตกปิฎฐาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนจำนวน 30 คน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coeficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยรายการที่ใช้ได้ต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (รัตนะ บัวสนธ์, 2554, หน้า 93) พบว่า แบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

2.8 จัดพิมพ์แบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมฉบับสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัย ครูประจำชั้น/ที่ปรึกษา และผู้ปกครอง ทำการประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง (Pretest) ด้วยแบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ดำเนินการทดลองโดยจัดการเรียนรู้กับกลุ่มทดลอง โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมเสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงกำหนดทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมือง  
 ตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565

แผนการจัด การเรียนรู้ที่	เรื่อง	จำนวน ชั่วโมง	วันเดือนปี	เวลา
1	หนูน้อยนักสำรวจ	2	31 พ.ค. 2565	08.30 – 10.30 น.
		1	1 มิ.ย. 2565	08.30 – 09.30 น.
2	แผ่นดินไหวทำได้	2	2 มิ.ย. 2565	08.30 – 10.30 น.
3	หนูน้อยจอมอาสา	2	3 มิ.ย. 2565	08.30 – 10.30 น.
		2	4 มิ.ย. 2565	08.30 – 10.30 น.
		2	5 มิ.ย. 2565	08.30 – 10.30 น.
4	ประเมินตนผลของงาน	2	6 มิ.ย. 2565	08.30 – 10.30 น.
5	สะท้อนคิดพลังอาสา	2	7 มิ.ย. 2565	08.30 – 10.30 น.

3. หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัย ครูประจำชั้น/ที่ปรึกษา และผู้ปกครอง ทำการประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำผลการประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติมากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
ปฏิบัติมาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
ปฏิบัติมากน้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
ปฏิบัติน้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 72)

ผลเมือง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นมีส่วนร่วมมากที่สุด
ผลเมือง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นมีส่วนร่วมมาก
ผลเมือง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นมีส่วนร่วมปานกลาง
ผลเมือง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นมีส่วนร่วมน้อย
ผลเมือง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบคะแนนจากการประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent

3. นำคะแนนจากแบบประเมินหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 72)

ผลเมือง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นมีส่วนร่วมมากที่สุด
ผลเมือง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นมีส่วนร่วมมาก
ผลเมือง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นมีส่วนร่วมปานกลาง
ผลเมือง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นมีส่วนร่วมน้อย
ผลเมือง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

## สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

### 1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (อนวัตร คุณแก้ว, 2552, หน้า 200)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ  $\bar{x}$  แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต  
 $\sum x$  แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด  
 $N$  แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (อนวัตร คุณแก้ว, 2552, หน้า 201)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ  $S.D.$  แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน  
 $x$  แทน คะแนนแต่ละตัว  
 $n$  แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 75/75 คำนวณได้จากสูตร  $E_1/E_2$  (รัตนะ บัวสนธ์, 2552, หน้า 103)

$$E_1 = \frac{\sum X_1}{N} \times 100$$

เมื่อ  $E_1$  แทน ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมโดยคิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน

$\sum X_1$  แทน คะแนนรวมของนักเรียนทุกคนจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นการวัดผลเป็นระยะๆ แต่ละองค์ประกอบ

$N$  แทน จำนวนนักเรียน

$A$  แทน ผลรวมคะแนนเต็มของแต่ละองค์ประกอบย่อยๆ ทุกครั้ง

$$E_2 = \frac{\sum X_2}{B} \times 100$$

เมื่อ  $E_2$  แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์โดยคิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินหลังเรียน

$\sum X_2$  แทน คะแนนรวมของนักเรียนทุกคนจากการประเมินหลังเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นการวัดผลเป็นระยะๆ แต่ละองค์ประกอบ

$N$  แทน จำนวนนักเรียน

$B$  แทน ผลรวมคะแนนเต็มของแบบประเมิน

### 3. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การทดสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC (อนุวัตร คุณแก้ว, 2552, หน้า 233)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ  $IOC$  แทน ดัชนีความสอดคล้องของรายการประเมินกับนิยามศัพท์

$\sum R$  แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

$N$  แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) ของแบบทดสอบอิงเกณฑ์ โดยใช้สถิติ สหสัมพันธ์อย่างง่าย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 130) มีสูตร ดังนี้

$$r_{xy} = \frac{n \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ  $r_{xy}$  แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับ Y

$\sum X$  แทน ผลรวมของค่าตัวแปร X

$\sum Y$  แทน ผลรวมของค่าตัวแปร Y

$\sum XY$  แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างค่าตัวแปร X และ Y

$\sum X^2$  แทน ผลรวมของกำลังสองของค่าตัวแปร X

$\sum Y^2$  แทน ผลรวมของกำลังสองของค่าตัวแปร Y

$N$  แทน จำนวนคู่ของค่าตัวแปรหรือจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

2.3 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบตามวิธีของ Cronbach เรียกว่า สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) (จิตนะ บัวสนธ์, 2554, หน้า 93)

$$\alpha = \left( \frac{k}{k-1} \right) \left( 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ  $\alpha$  หมายถึง ค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์อัลฟา

$k$  หมายถึง จำนวนรายการประเมิน

$\sum s_i^2$  หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

$s_t^2$  หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวม

$\sum$  หมายถึง การรวมหรือผลรวม

#### 4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

4.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนจากการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้สถิติทดสอบที่แบบไม่อิสระต่อกัน (t - test for Dependent Samples) มีสูตร ดังนี้ (อนุวัติ คุณแก้ว, 2552, หน้า 260)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}, \quad df = n-1$$

เมื่อ  $t$  แทน ค่าสถิติ

$D$  แทน ผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่

$D^2$  แทน กำลังสองของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่

$n$  แทน จำนวนคู่ของข้อมูล (หรือจำนวนคน)

$df$  แทน องศาหรือชั้นความเป็นอิสระ

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

ตอนที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

**ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75**

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1. ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

3. ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการพัฒนาแต่ละส่วน มีดังนี้

**1. ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**

ผลการพัฒนากิจกรรม มีดังนี้

องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานของกิจกรรมวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหาของกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

### 1. แนวคิดพื้นฐานของกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวคิดพื้นฐาน ดังนี้

1.1 เป็นกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม จากการประยุกต์ใช้ความรู้หรือแนวคิดที่ได้จากการเรียนรู้นำไปใช้ในการแก้ปัญหา พัฒนาโรงเรียนและชุมชนโดยการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

1.2 เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมตามหลักการจัดกิจกรรมด้วยการรับใช้สังคมให้นักเรียน โดยการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้สู่โรงเรียนและชุมชนด้วยการสร้างประสบการณ์ ความรับผิดชอบ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนและชุมชน

1.3 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเชื่อมโยงสภาพปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์สำรวจและนำมาสู่การลงมือปฏิบัติด้วยการรับใช้สังคมหรือชุมชนในสถานการณ์จริง โดยกำหนดในชั่วโมงกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยสามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

### 2. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อพัฒนาให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

### 3. เนื้อหาของกิจกรรม

เนื้อหาของกิจกรรมคือสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)



สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม  
 มาตรฐาน ส2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาธำรงรักษา  
 ไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข  
 ตัวชี้วัด ส2.2 ป6/2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและ  
 ประเทศ

### 3.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หนูน้อยนักสำรวจ

หลักการที่ 1. การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)

### 3.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แผนดีหนูทำได้

หลักการที่ 2. การวางแผนปฏิบัติการ (Planning)

### 3.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง หนูน้อยจอมอาสา

หลักการที่ 3. การปฏิบัติการ (Implementation)

### 3.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ประเมินตนผลของงาน

หลักการที่ 4. การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment)

### 3.5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง สะท้อนคิดพลังอาสา

หลักการที่ 5. การสะท้อนกลับ (Reflection)

## 4. กิจกรรมการเรียนรู้

### 4.1 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง การดำเนินการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการ  
 รับใช้สังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์ในชีวิตจริง โดยการรับ  
 ใช้ช่วยเหลือผู้อื่นตามปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องสำรวจปัญหาความ  
 ต้องการของชุมชน เพื่อวางแผนอย่างเป็นระบบสู่การลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคม นักเรียนสามารถ  
 ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม  
 จนนักเรียนเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม

### 4.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม เพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะด้านความ  
 เป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) นักเรียนสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการ (Implementation) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหา โดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนกลับ (Reflection) นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

4.3 โครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วย การเรียนรู้ที่	เรื่อง	ความเป็นพลเมืองที่รู้ด้าน การเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและ ประเมินผล	เวลา (ชม.)
1	หนูน้อย นัก สำรวจ	องค์ประกอบการเรียนรู้ด้าน ตระหนักถึงสาเหตุปัญหา สำรวจ	1. สำรวจปัญหาภายใน โรงเรียน และชุมชนได้อย่างน้อย 3 ปัญหา 2. เก็บข้อมูลปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชนได้ ถูกต้อง 3. วิเคราะห์ปัญหาและ ความต้องการภายใน โรงเรียนและชุมชนได้ ถูกต้อง 4. สรุปปัญหาและความ ต้องการภายในโรงเรียนและ ชุมชนได้ 5. เติบโตปัญหาที่สอดคล้อง กับความต้องการของ โรงเรียนและชุมชนได้	1. ปัญหาและความต้องการภายใน โรงเรียนและชุมชน 1.1 ความหมายของปัญหาและความ ต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.2 การกำหนดปัญหาและความ ต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.3 ความหมายของอาสาสมัคร 1.4 คุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัคร 2. กระบวนการสำรวจประสิทธิภาพ 2.1 ความหมายของการสำรวจ ประสิทธิภาพ 2.2 ความสำคัญของการสำรวจ ประสิทธิภาพ 2.3 กระบวนการของการสำรวจ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ	- ดูวิดีโอ เรื่อง การมีส่วนร่วม กิจกรรมของ ชุมชน - ลงพื้นที่จริง สำรวจและเก็บ ข้อมูลปัญหาและ ความต้องการ - วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ - สรุปปัญหาและ ความต้องการ - เลือกปัญหาที่ สอดคล้องกับ ความต้องการ	- ประเมินใบ กิจกรรมที่ 1 - ประเมิน พฤติกรรมการ มีส่วนร่วม สำรวจ ประสิทธิภาพ จริง	3

หน่วย การเรียนรู้ที่	เรื่อง	ความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้าน การเรียนรู้ร่วมกัน	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและ ประเมินผล	เวลา (ช.ม.)
2	แผนที่ หมู่บ้าน	องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม วางแผนปฏิบัติกิจกรรม ได้	1. กำหนดวัตถุประสงค์การ ปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้ สังคมจากปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชน 2. แจกแจงรายละเอียดของ งานสำหรับแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชนได้ 3. แบ่งหน้าที่ความ รับผิดชอบสำหรับ การ แก้ปัญหาภายในโรงเรียน และชุมชนได้ 4. กำหนดระยะเวลาใน การดำเนินการสำหรับการ แก้ปัญหาภายในโรงเรียน และชุมชนได้ 5. นำเสนอแผนการ ปฏิบัติการสำหรับ การ แก้ปัญหาภายในโรงเรียน และชุมชนได้	1. การวางแผนแก้ไขปัญหาและความ ต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.1 ความหมายของการวางแผน ปฏิบัติการ 1.2 ความสำคัญของการทำงาน 1.3 กระบวนการของการวางแผน ปฏิบัติการ 1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ 1.3.2 แจกแจงรายละเอียดของ งาน 1.3.3 แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ 1.3.4 กำหนดระยะเวลาในการ ดำเนินการ 1.3.5 นำเสนอแผนการปฏิบัติการ	- ดูวิดีโอ เรื่อง บิณฑ์ บรรลือฤทธิ์ ชีวิตที่อุทิศเพื่อคน เป็นและเรื่อง การ วางแผนขั้นตอน การแก้ปัญหา - วางแผน ปฏิบัติการ	- ประเมินไป กิจกรรมที่ 2 - ประเมิน พฤติกรรม การมีส่วน ร่วมวางแผน ปฏิบัติการ	2
หน่วยการ	เรื่อง	ความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้าน การเรียนรู้ร่วมกัน	จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและ เวลา	

เรียนรู้ที่	การเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	การเรียนรู้	การปฏิบัติการ	ประเมินผล (ช.ม.)	
3	หมู่ น้อย จอม อาสา	1. สามารถถล่มมือปฏิบัติ กิจกรรมการรับใช้สังคม ตามที่ได้วางแผนไว้อย่าง ถูกต้อง 2. สามารถแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้น จากการปฏิบัติกิจกรรมการ รับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม	การปฏิบัติการ	- ประเมินไป กิจกรรมที่ 3 - ประเมิน พฤติกรรม - นำเสนอ ผลการดำเนินการ การมีส่วน ร่วมการ ปฏิบัติการ	
4	ประเมิ นตน ผลของ งาน	1. สามารถประเมินผลความ สำเร็จที่เกิดขึ้นจากการ ปฏิบัติกิจกรรม การรับใช้สังคมตามแผนที่ วางไว้ ได้อย่างถูกต้อง	การประเมินผลการปฏิบัติการ	- ทุจริตโอ เรื่องการ ทดสอบ ประเมินผล ปรับปรุงแก้ไข - ร่วมกัน ประเมินผล การดำเนินการ การ ปฏิบัติการ	
หน่วยการ	เรื่อง	จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและ เวลา

เรียนรู้ที่	การเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	การเรียนรู้	ประเมินผล (ช.ม.)
5	สะท้อน คิดพล่ง อาสา	ทั้ง 4 องค์ประกอบ	ประเมินในใบ
		1.สามารถบรรยายความรู้ศึก การสะท้อนกลับ	-บรรยายความรู้ศึก -ประเมินใบ
		จากประสบการณ์การรับใช้สังคม 1. ความหมายของ	จากประสบการณ์ กิจกรรมที่ 5
		ที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน การสะท้อนกลับ	การรับใช้สังคมที่ได้
		และชุมชนได้อย่างเหมาะสม 2. กิจกรรมที่สะท้อนกลับ	- ประเมิน
		2.สามารถวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น 2.1 การอภิปราย	พฤติกรรมการ
		จากกิจกรรมการรับใช้สังคมได้ 2.2 การเขียนบรรยาย	การมีส่วนร่วม
		อย่างถูกต้อง 2.3 การจัดป้ายนิเทศ	
		3.สามารถสรุปผลงานในเชิงวิชา	ดำเนินการและผล
		การช่วยการสะท้อนผลการปฏิบัติ	การปฏิบัติกิจกรรม
		กิจกรรมการรับใช้	รับใช้สังคม
		สังคมได้อย่างเหมาะสม	- การสะท้อนผล
			การปฏิบัติกิจกรรม
		<b>รวม</b>	
			<b>15 ช.ม.</b>

## 5. การวัดและประเมินผล

### 5.1 หลักการวัดและประเมินกิจกรรม

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ของพฤติกรรมความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert (Likert Scale) โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมย่อยที่ผู้วิจัยวิเคราะห์จากความหมายของความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมประกอบตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ได้รายการประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม 4 องค์ประกอบ

### 5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

แบบประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ออกแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert (Likert Scale) โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมย่อยที่ผู้วิจัยวิเคราะห์จากความหมายของความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมประกอบตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ได้รายการประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม 4 องค์ประกอบ จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา จำนวน 4 ข้อ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติการ จำนวน 3 ข้อ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่อส่วนรวม จำนวน 3 ข้อ และองค์ประกอบการมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติการ จำนวน 3 ข้อ ที่ประเมินโดยครูผู้สอน

### 5.3 เกณฑ์การประเมินผลกิจกรรม

แบบประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยมีการพิจารณารายการประเมินเป็นรายข้อ แต่ละข้อจะมีเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ดังตารางรายละเอียดเกณฑ์การประเมิน (Rubrics)

## 2. ผลการตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ

จากการตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และคู่มือการใช้กิจกรรม มีผลดังนี้

2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และคู่มือการใช้กิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ นำเสนอดังตาราง 9 - 10

ตาราง 9 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
<b>1.</b>	<b>แนวคิดพื้นฐานของกิจกรรม</b>			
1.1	เสนอแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรม อย่างถูกต้อง	4.33	0.58	มาก
1.2	เลือกทฤษฎีมาใช้ได้เหมาะสมกับประเด็น การพัฒนา	4.33	0.58	มาก
1.3	มีหลักการที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมได้	4.33	0.58	มาก
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.33</b>	<b>0.58</b>	<b>มาก</b>
<b>2.</b>	<b>วัตถุประสงค์ของกิจกรรม</b>			
2.1	แสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2	มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง	4.33	0.58	มาก
2.3	ครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.56</b>	<b>0.38</b>	<b>มากที่สุด</b>
<b>3.</b>	<b>เนื้อหาของกิจกรรม</b>			
3.1	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.67	0.58	มากที่สุด
3.2	จัดเรียงลำดับเนื้อหามีความต่อเนื่อง	4.00	0.00	มาก
3.3	เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.33</b>	<b>0.38</b>	<b>มาก</b>



ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
<b>4.</b>	<b>กิจกรรมการเรียนรู้</b>			
4.1	สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.67	0.58	มากที่สุด
4.2	ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมร้อยเรียงกัน	4.33	0.58	มาก
4.3	มีความเหมาะสมกับเวลา	4.00	0.00	มาก
4.4	จัดกิจกรรมได้ถูกต้องตามกิจกรรมการเรียนรู้ แบบปรับใช้สังคม	4.33	0.58	มาก
4.5	เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.22</b>	<b>0.38</b>	<b>มาก</b>
<b>5.</b>	<b>การวัดและประเมินผล</b>			
5.1	เครื่องมือวัดครอบคลุมกับสิ่งที่ต้องการวัด	4.33	0.58	มาก
5.2	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.67	0.58	มากที่สุด
5.3	สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.44</b>	<b>0.58</b>	<b>มาก</b>
	<b>สรุปผลรวม</b>	<b>4.39</b>	<b>0.48</b>	<b>มาก</b>

จากตาราง 9 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.39$ , S.D. = 0.48) โดยมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 1 รายการ คือ ด้านวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ( $\bar{x} = 4.56$ , S.D. = 0.38) และมีความเหมาะสมในระดับมาก 4 รายการ คือ ด้านการวัดและประเมินผล ( $\bar{x} = 4.44$ , S.D. = 0.58) รองลงมาคือ ด้านแนวคิดพื้นฐานของกิจกรรม ( $\bar{x} = 4.33$ , S.D. = 0.58) ด้านเนื้อหาของกิจกรรม ( $\bar{x} = 4.33$ , S.D. = 0.38) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ( $\bar{x} = 4.22$ , S.D. = 0.38) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดโดยมีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก คือ วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแสดงถึงสิ่ง

ที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ( $\bar{x} = 5.00$ , S.D. = 0.00) เนื้อหาของกิจกรรมสอดคล้องกับ  
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม ( $\bar{x} = 4.67$ , S.D. = 0.58) และกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับ  
จุดประสงค์การเรียนรู้ ( $\bar{x} = 4.67$ , S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม  
ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่  
ที่ 6

ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
<b>1.</b>	<b>องค์ประกอบของคู่มือ</b>			
1.1	มีองค์ประกอบครบถ้วนนำไปใช้ได้	4.67	0.58	มากที่สุด
1.2	เรียงลำดับองค์ประกอบของคู่มือเหมาะสม กับการใช้งาน	4.67	0.58	มากที่สุด
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.67</b>	<b>0.58</b>	<b>มากที่สุด</b>
<b>2.</b>	<b>วัตถุประสงค์ของคู่มือ</b>			
2.1	แสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังในการนำไปใช้	4.67	0.58	มากที่สุด
2.2	นำไปสู่การนำไปใช้ได้จริง	4.67	0.58	มากที่สุด
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.67</b>	<b>0.58</b>	<b>มากที่สุด</b>
<b>3.</b>	<b>แนวทางการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม</b>			
3.1	กำหนดกิจกรรมที่ใช้ได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคู่มือที่กำหนดไว้	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3	อธิบายรายละเอียดการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ แบบรับใช้สังคมที่นำไปปฏิบัติได้	4.67	0.58	มากที่สุด
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.89</b>	<b>0.19</b>	<b>มากที่สุด</b>

ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
<b>4.</b>	<b>โครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม</b>			
4.1	สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2	ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมร้อยเรียงกัน	4.33	0.58	มาก
4.3	มีความเหมาะสมกับเวลา	4.00	0.00	มาก
4.4	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการสำรวจ วางแผน ประเมินผล และสะท้อนความคิดจากการได้ ลงมือปฏิบัติสถานการณ์จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
4.5	เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.67	0.58	มากที่สุด
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.56</b>	<b>0.19</b>	<b>มากที่สุด</b>
<b>5.</b>	<b>แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</b>			
<b>5.1</b>	<b>สาระสำคัญ</b>			
5.1.1	ครบถ้วนและถูกต้อง	4.33	0.58	มาก
5.1.2	ครอบคลุมเรื่องที่จะนำไปจัดการเรียนรู้	4.33	0.58	มาก
<b>5.2</b>	<b>จุดประสงค์การเรียนรู้</b>			
5.2.1	มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ	4.33	0.58	มาก
5.2.2	สอดคล้องและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	4.67	0.58	มากที่สุด
5.2.3	มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	4.67	0.58	มากที่สุด
5.2.4	สอดคล้องกับการเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.67	0.58	มากที่สุด

ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
<b>5.3 เนื้อหา</b>				
5.3.1	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.33	0.58	มาก
5.3.2	จัดเรียงลำดับเนื้อหามีความต่อเนื่อง	4.00	0.00	มาก
5.3.3	เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
<b>5.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้</b>				
5.4.1	สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.67	0.58	มากที่สุด
5.4.2	ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมร้อยเรียงกัน	4.00	0.00	มาก
5.4.3	มีความเหมาะสมกับเวลา	4.00	0.00	มาก
5.4.4	จัดกิจกรรมได้ถูกต้องตามกิจกรรม การเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม	4.67	0.58	มากที่สุด
5.4.5	เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
<b>เฉลี่ย</b>		<b>4.33</b>	<b>0.38</b>	<b>มาก</b>
<b>6. เครื่องมือวัดและประเมินผล</b>				
<b>การเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม</b>				
6.1	เครื่องมือวัดครอบคลุมกับสิ่งที่ต้องการวัด	4.33	0.58	มาก
6.2	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.67	0.58	มากที่สุด
6.3	สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.67	0.58	มากที่สุด
<b>เฉลี่ย</b>		<b>4.50</b>	<b>0.58</b>	<b>มาก</b>

ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
<b>7. ภาคผนวก</b>				
7.1	ข้อมูลสอดคล้องและเหมาะสมกับคู่มือ	4.33	0.58	มาก
7.2	เรียงลำดับข้อมูลได้อย่างถูกต้อง	4.33	0.58	มาก
7.3	ข้อมูลมีความครบถ้วนสมบูรณ์	4.33	0.58	มาก
	ต่อการดำเนินกิจกรรม			
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.33</b>	<b>0.58</b>	<b>มาก</b>
	<b>สรุปผลรวม</b>	<b>4.51</b>	<b>0.43</b>	<b>มากที่สุด</b>

จากตาราง 10 พบว่า คู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.51$ , S.D. = 0.43) โดยหัวข้อที่มีความเหมาะสม 3 อันดับสูงสุด คือ ด้านแนวทางการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ( $\bar{x} = 4.89$ , S.D. = 0.19) รองลงมาคือ ด้านองค์ประกอบของคู่มือ ( $\bar{x} = 4.67$ , S.D. = 0.58) และด้านวัตถุประสงค์ของคู่มือ ( $\bar{x} = 4.67$ , S.D. = 0.58) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก คือ แนวทางการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมกำหนดกิจกรรมที่ใช้ได้จริง ( $\bar{x} = 5.00$ , S.D. = 0.00) แนวทางการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคู่มือที่กำหนดไว้ ( $\bar{x} = 5.00$ , S.D. = 0.00) และโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ( $\bar{x} = 5.00$ , S.D. = 0.00)

2.2 ผลการให้ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการปรับปรุงกิจกรรมและคู่มือการใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำเสนอดังตาราง 11

ตาราง 11 แสดงข้อเสนอแนะและการปรับปรุงกิจกรรมและคู่มือการใช้การเรียนแบบรับใช้สังคม  
ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่  
ที่ 6 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ที่	องค์ประกอบ	ข้อเสนอแนะ	การปรับปรุง
<b>ตอนที่ 1 องค์ประกอบของกิจกรรม</b>			
1.	แนวคิดพื้นฐานของกิจกรรม	-	-
2.	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	-	-
3.	เนื้อหาของกิจกรรม	-	-
4.	กิจกรรมการเรียนรู้	-	-
5.	การวัดและประเมินผล	-	-
<b>ตอนที่ 2 องค์ประกอบของคู่มือ</b>			
1.	องค์ประกอบของคู่มือ	-	-
2.	วัตถุประสงค์ของคู่มือ	-	-
3.	แนวทางการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ แบบรับใช้สังคม	-	-
4.	โครงสร้างของกิจกรรม การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม	โครงสร้างควรปรับเวลาให้ เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	ผู้วิจัยปรับเวลาใน โครงสร้างให้เหมาะสมกับ กิจกรรมการเรียนรู้
5.	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบรับใช้สังคม		
1.	สาระสำคัญ	-	-
2.	จุดประสงค์การเรียนรู้	-	-
3.	เนื้อหา	-	-
4.	กิจกรรมการเรียนรู้	ควรปรับเวลาให้เหมาะสมกับ กิจกรรมการเรียนรู้	ผู้วิจัยปรับเวลาให้ เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้
6.	เครื่องมือวัดและประเมินผลการ เรียนรู้แบบรับใช้สังคม	-	-
7.	ภาคผนวก	-	-

จากตาราง 11 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ โครงสร้างของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมควรปรับเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมควรปรับเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุง คือ ปรับเวลาในโครงสร้างของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมปรับเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้

### 3. ผลการทดลองใช้ (Try out) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพจากการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียน 9 คน ดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนแบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง 9 คน

กิจกรรมการเรียน	คะแนนระหว่างเรียน (E <sub>1</sub> )					คะแนนหลังเรียน (E <sub>2</sub> )				
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5	ได้	เต็ม	ร้อยละ		
เรื่องที่ 1 หนูน้อยนักสำรวจ	4	4	4	4	4	15.56	77.78	16	12.67	79.17
เรื่องที่ 2 แมงกิ้งก่าทำได้	4	4	4	4	4	15.44	77.22	12	9.22	76.85
เรื่องที่ 3 หนูน้อยจอมอาสา	4	4			8	6.33	79.17	12	9.44	78.70
เรื่องที่ 4 ประเมินตนเอง	4				4	3.11	77.78	12	9.22	76.85
เรื่องที่ 5 สะท้อนคิดพลังอาสา	4	4	4		12	9.22	77.78	12	9.67	80.56
						<b>E<sub>1</sub> =</b>	<b>77.78</b>		<b>E<sub>2</sub> =</b>	<b>78.47</b>

จากตาราง 12 พบว่า กิจกรรมการเรียนแบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนประถมศึกษา

ปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 77.78/78.47



3.2 ผลการทดลองใช้กิจกรรมกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ที่ลดความสามารถ ระหว่างทดลองผู้วิจัยได้สังเกต ตรวจสอบงาน และสัมภาษณ์นักเรียนทั้ง 3 คน และพบปัญหาการเรียนแบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และปรับปรุง ดังตาราง 13

ตาราง 13 ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนแบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียน 3 คน

ด้าน	ผลการสังเกต	การปรับปรุง
แนวคิดพื้นฐาน	-	-
วัตถุประสงค์เนื้อหา	-	-
เนื้อหา	1. เนื้อหาบางส่วนที่ใช้สอนควรมีการยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ชัดเจนมากกว่านี้ 2. วิธีการแก้ไขปัญหาในแต่ละขั้นตอน ควรได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาของแต่ละแนวทางก่อนที่นักเรียนจะลงมือเลือกแนวทาง	1. ปรับการยกตัวอย่างปัญหา สถานการณ์ให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่ายขึ้น 2. ปรับเนื้อหาให้สมกับวัยและความเข้าใจของนักเรียน
กิจกรรมการเรียนรู้	-	-
เวลา	1. เวลาที่ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมรับใช้สังคม บางกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติกิจกรรม มีน้อยเกินไป	1. ปรับเวลาในการดำเนินกิจกรรมรับใช้สังคม ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมย่อยใน แต่ละจุดประสงค์ให้มากขึ้น
การวัดและประเมินผล	1. ควรใช้วิธีการที่หลากหลายสำหรับการวัด และประเมินผลการเรียนรู้	1. ปรับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายมากขึ้น

จากตาราง 13 พบว่า ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนแบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียน 3 คน ด้านเนื้อหาที่มีผลการสังเกต คือ 1) เนื้อหาบางส่วนที่ใช้สอนควรมีการยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ชัดเจนมากกว่านี้ 2) วิธีการแก้ไขปัญหาในแต่ละขั้นตอน ควรได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไข

ปัญหาของแต่ละแนวทางก่อนที่นักเรียนจะลงมือเลือกแนวทาง ได้ทำการปรับปรุงโดยปรับการยกตัวอย่างปัญหาสถานการณ์ให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่ายขึ้น ปรับเนื้อหาให้เหมาะกับวัยและความเข้าใจของนักเรียน ด้านเวลามีผลการสังเกต คือ เวลาที่ให้ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมรับใช้สังคมบางกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติกิจกรรมมีน้อยเกินไป ได้ปรับเวลาในการดำเนินกิจกรรมรับใช้สังคมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมย่อยในแต่ละจุดประสงค์ให้มากขึ้น และด้านการวัดและประเมินผลมีผลการสังเกต คือ ควรใช้วิธีการที่หลากหลายสำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ได้ปรับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายมากขึ้น

## ตอนที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบรับใช้สังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

### ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การประเมิน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{D}$	S.D. <sub>D</sub>	t	p
ก่อนเรียน	27	65	42.63	4.01				
หลังเรียน	27	65	54.00	5.43	11.37	3.49	16.94 *	0.0000

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า นักเรียนมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม หลังเรียน ( $\bar{x} = 54.00$ ) สูงกว่าก่อนเรียน ( $\bar{x} = 42.63$ ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

ตาราง 15 ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม
	องค์ประกอบการมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา	4.32	0.59	มาก
1.	นักเรียนรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชน	4.63	0.49	มากที่สุด
2.	นักเรียนกำหนดปัญหาที่ต้องการพัฒนาแก้ไข	4.59	0.50	มากที่สุด
3.	นักเรียนค้นหาสาเหตุของปัญหา	4.04	0.65	มาก
4.	นักเรียนหาแนวทางแก้ไขโดยการคิดและตัดสินใจร่วมกัน	4.00	0.73	มาก
	องค์ประกอบการมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติการ	4.16	0.61	มาก
5.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ	4.52	0.51	มากที่สุด
6.	นักเรียนร่วมกันตัดสินใจเลือกวิธีการแนวทางการดำเนินงานพัฒนาแก้ไขปัญหา	4.19	0.62	มาก
7.	นักเรียนร่วมกันวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรที่จะใช้ในดำเนินการพัฒนาแก้ไขปัญหภายในโรงเรียนและชุมชน	3.78	0.70	มาก
	องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่อส่วนรวม	4.24	0.69	มาก
8.	นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมต่อส่วนรวมด้วยความจริงใจและเต็มใจ โดยการปฏิบัติ	4.56	0.51	มากที่สุด
9.	นักเรียนช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน เข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง	4.26	0.81	มาก

ชื่อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเป็น พลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็น พลเมืองมีส่วนร่วม
10.	นักเรียนปฏิบัติตามแผนการที่กำหนดไว้สำหรับ การทำกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน	3.89	0.75	มาก
<b>องค์ประกอบการมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติ กิจกรรม</b>		<b>3.85</b>	<b>0.58</b>	<b>มาก</b>
11.	นักเรียนร่วมกันติดตามผลการดำเนินการปฏิบัติ กิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้	4.11	0.58	มาก
12.	นักเรียนร่วมกันตรวจสอบการดำเนินการของ กิจกรรมตามแผนที่ได้กำหนดไว้	3.85	0.53	มาก
13.	นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่ได้ ช่วยเหลือโรงเรียนและชุมชนจากการปฏิบัติ กิจกรรมตามที่ได้วางแผน	3.59	0.64	มาก
<b>เฉลี่ยรวม</b>		<b>4.15</b>	<b>0.42</b>	<b>มาก</b>

จากตาราง 15 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้าง  
ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็น  
พลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมโดยรวม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.15$ , S.D. = 0.42)  
เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทั้ง 4 องค์ประกอบอยู่ในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วม  
ตระหนักถึงสาเหตุปัญหา ( $\bar{x} = 4.32$ , S.D. = 0.59) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่อส่วนรวม  
( $\bar{x} = 4.24$ , S.D. = 0.69) การมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติกิจกรรม ( $\bar{x} = 4.16$ , S.D. = 0.61) และการ  
มีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม ( $\bar{x} = 3.85$ , S.D. = 0.58) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็น  
รายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก คือ นักเรียนรับรู้  
ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชน ( $\bar{x} = 4.63$ , S.D. = 0.49) นักเรียนกำหนดปัญหาที่  
ต้องการพัฒนาแก้ไข ( $\bar{x} = 4.59$ , S.D. = 0.50) และนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมต่อส่วนรวมด้วยความ  
จริงใจและเต็มใจ โดยการปฏิบัติ ( $\bar{x} = 4.56$ , S.D. = 0.51) ตามลำดับ

## บทที่ 5

### บทสรุป

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 เพื่อทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และศึกษาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ตอน ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 ตอนที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 27 คน โรงเรียนเทศบาลวัดคอมฤตวารี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 15 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติ ทดสอบทีแบบกลุ่มเดียว (t-test one sample)

## สรุปผลการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปผลได้ดังนี้

**1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75**

กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหาของกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.39$ ) มีประสิทธิภาพ 77.78/78.47 และคู่มือการใช้กิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.51$ )

**2. ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**

2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียน อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.15$ )

## อภิปรายผล

จากผลการวิจัยและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหาของกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.39$ ) มีประสิทธิภาพ 77.78/78.47 และคู่มือการใช้กิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.51$ ) ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยสร้างกิจกรรมและคู่มือการใช้กิจกรรมขึ้นมาผ่านกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบ โดยศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการ

เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ศึกษาหลักการหาประสิทธิภาพของ รัตนะ บัวสนธ์ (2552) อีกทั้งศึกษาแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ได้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.39$ , S.D. = 0.48) และคู่มือการใช้กิจกรรมความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.51$ , S.D. = 0.43) นั้นหมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นตามลำดับอย่างมีขั้นตอนอย่างมีระบบมีคุณภาพ จากการประเมิน การเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และมีกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการ (Implementation) ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลปฏิบัติการ (Assessment) และขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนกลับ (Reflection) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2564) ที่เสนอแนะว่า เมล็ดพันธุ์แห่งความดีเป็นสิ่งที่มีความค่าอย่างยิ่ง ที่เราจะต้องมองให้เห็นและเอามาขยายผลด้วยพลังของพลเมืองที่ตื่นรู้แฝงด้วยกัมมันตะ หรือ Active Citizen ที่จะเป็นคำตอบของการก้าวข้ามวิกฤตทุกอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการรวมกลุ่ม ใช้ปัญญาสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ก็จะเป็นพลังมหาศาลที่จะฝ่าความยากทุกชนิดให้สำเร็จ และสอดคล้องสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2563) กำหนดกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมรรถนะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากลด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) เข้าร่วมกิจกรรมและร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ระดับโรงเรียนหรือชุมชนที่เหมาะสมตามวัย โดยคำนึง ถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น 2) ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่หลากหลาย ด้วยจิตสาธารณะ (Public Mind) และสำนึกสากล (Global Mindedness) โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นทั้งในระดับโรงเรียนหรือชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ที่คละความสามารถ ระหว่างทดลองผู้วิจัยได้สังเกต ตรวจสอบผลงาน และสัมภาษณ์นักเรียนทั้ง 3 คน และพบปัญหาการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และปรับปรุง จากนั้นจึงนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปหาประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำมาหาประสิทธิภาพ

ของนักเรียน 9 คน พบว่า ประสิทธิภาพกระบวนการมีค่าร้อยละ 77.78 และประสิทธิภาพผลลัพธ์มีค่าร้อยละ 78.47 นั่นคือ กิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.78/78.47 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 75/75 การที่ประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2557) ศึกษาการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการสร้างความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม ประสิทธิภาพของกิจกรรมมีค่า 76.73/77.32 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 น่าจะเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) นักเรียนได้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการ (Implementation) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนกลับ (Reflection) ให้นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น



ทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงทุกขั้นตอนด้วยตนเองอย่างมีระบบ มีลำดับขั้นตอน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดด้านการศึกษาของ Dewey (1962) ว่าการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียนในการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ต้องทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง และแนวคิดด้านปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) โดยกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) และสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2545) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นการดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรู้ในเนื้อหาวิชาและใช้ความคิดในการเชื่อมโยงประสบการณ์และการเรียนรู้ไว้ด้วยกันโดยการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นการให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริงในบริบทจริง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของชวลา เวชยันต์ (2544) ที่ได้วิจัยพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แล้วพบว่า กรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักในการรับใช้สังคมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียน อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.15$ ) ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนแบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม มีกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมรับใช้สังคม ทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) นักเรียนได้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการ (Implementation) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการปฏิบัติการ

(Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนกลับ (Reflection) ให้นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น ซึ่งมีความสามารถในการเสริมสร้างความ เป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของศุภรัตน์ รัตนมูขัย (2556) ที่สรุปว่า การพัฒนาสู่ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ นั้น กระบวนการทางการศึกษา และ การทำกิจกรรมจิตอาสา เป็นแนวทางที่หลากหลาย ประเทศกำลังดำเนินการขับเคลื่อน การบริการสังคม (Service – Learning) นับเป็นแนวทางการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติได้มีโอกาสลงมือ ทำกิจกรรมเพื่อสังคม โดยกิจกรรมนั้นจะสะท้อนความคิดและมองเห็นความสำคัญของการทำกิจกรรม จิตอาสา และทำให้เกิดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองตื่นรู้ กระบวนการจิตอาสานอกจากเรื่องการทำ ความดีแล้ว สิ่งก็ตามมาจากการมีจิตอาสา คือ จิตสาธารณะที่เชื่อมโยงกับคุณลักษณะของการเป็น พลเมืองตื่นรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวันชนะ วุฒิวิทย์ (2557) ที่วิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองดี ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสระประทุม จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองดีในด้าน การตรงต่อเวลา การมีวินัย จรรยา การรักษาความสะอาดร่างกาย บ้านเรือนและชุมชน การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของ สังคม และอันดับสุดท้ายคือ มีวิถีประชาธิปไตย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพรรณิการ์ พงศ์ผาสุก (2558) ที่วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ช่วยพัฒนาให้นักเรียน มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมที่พัฒนาขึ้น พบว่า ในภาพรวม นักเรียนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในระดับ มาก

## ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการวิจัย ดังนี้

### 1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกกระบวนการ เมื่อนักเรียนพบปัญหา ผู้สอนควรให้นักเรียนได้แก้ไขปัญหาตนเองก่อนและสามารถให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมของนักเรียน

1.2 ผู้สอนควรให้อิสระกับนักเรียนในการเลือกปัญหากิจกรรมปรับใช้สังคมตามความสนใจของนักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง เปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าคิดกล้าทำ แต่ยังคงอยู่ในกรอบของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปรับใช้สังคมมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

### 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมสูงกว่าก่อนเรียนที่กำหนด แต่ยังคงพบว่านักเรียนยังมีปัญหาด้านการมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถประเมินผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น และพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมได้ชัดเจนขึ้น เพื่อพัฒนาให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม



กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). **แนวปฏิบัติงานแนะแนว: ตามแผนพัฒนาการแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการระยะที่ 2 (พ.ศ. 2540 - 2544)**, กรุงเทพฯ: ศุภสภา.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546), **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 ) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ส.พ.)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรรยา พรรณนา. (2553). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตสำนึกของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้ สังคมและการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษากรณิตัวอย่าง ที่เน้นการเสนอตัวแบบ สัญลักษณ์**. กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

เวียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). **ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ สำนักพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

ชวาลา เวชยันต์. (2544). **การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการ รับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). **สอนเด็กให้มีจิตสำนึก**. กรุงเทพฯ: วี พรินท์ (1991).

- ทิตินา แชมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แชมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิยา ตันศรีเจริญ. (2546). **Service Learning: เรียนรู้จากการช่วยเหลือสังคม**. สานปฏิรูป, 6, 23 -26.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์. (2533). **เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.
- ปกรณ์ ประจันบาน. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภานุวัฒน์ ภัคดีวงศ์. (2552). **การสังเคราะห์รูปแบบ กระบวนการ และเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์กรณีประเทศไทยได้หวั่น**. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2554). **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ: रिमปีงการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส 2542.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). **สถิติวิทยาทางการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วาริรัตน์ แก้วอุไร และอมรรรัตน์ วัฒนารช. (2558). **หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 17(2), 1-12.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์ อินเตอร์เนชั่นเนล.
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวิ. (2544). **รายงานการวิจัย เรื่อง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2548). **สรุปสาระสำคัญการประชุมวิชาการ "กึ่งทศวรรษการประเมินคุณภาพภายนอก" เนื่องในโอกาสครบรอบ 5 ปี สมศ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2542). **ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่.** สยามจารย์, 13(27), 15-16.
- สมพร เทพสิทธิ์า.(2541). **ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน.** กรุงเทพฯ : สภาสังคม สงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องว่าณิช. (2544). **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.** กรุงเทพฯ: ศูนย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2552). **หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: บุคส์พอยต์.
- Abert, H.M. (1996). **A descriptive study of selected high school service – learning programs in California.** Malibu CA.: Pepperdine University.
- American Association of Higher Education (AAHE). (1998), **Series on service learning in the disciplines.** Washington D.C.: Pepperdine University.
- Anderson, J. R. (1998). **Social stimuli and social rewards in primate learning and cognition.** Behavioral Processes, 42, 159 -175.
- Anderson, K.B. and Pingry, R.E. (1998). **Problem-solving in mathematics; It's theory and practice.** Washington D.C.: The National Council of Teachers of Mathematics.
- Bandura, A. (1977). **Social learning theory.** Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

- Beard, Collin and Wilson John. (2002). **The power of experiential learning**.  
N.P. : A handbook for trainers and educators.
- Bernard, Harold W, (1971). **Psychology of Learning and teaching**. New York :  
McGraw – Hill.
- Best, John W. (1970). **Research in education**. New Jersey: Prentice Hall.
- Brameld, T.B.M. (1971). *Philosophy of education in cultural perspective*.  
New York : The Free Press.
- Campus Compact. (2000). **Introduction to service-learning toolkit**. RI: Campus  
Compact.
- Cooper, Mark. (1996). **What is service Learning?**. Retrieved June 5, 2015, from  
<http://www.csf.colorado.edu/si/what-is-st.html>.
- Coverdell, P. D. (2002). **What is service-learning?**. Retrieved August 7, 2015.  
from <http://www.peacecorps.gov/www/sevice/whatsevice.html>.  
(August 7, 2021)
- Delve, I. Cecilia, Suzanne, D. Mintz and Greig, M. Student. (1990), **Community  
service as values education. New direction for student services**.  
SanFrancisco: Jossey - Bass.
- Dewey, John. (1962). **Democracy and education**. Boston: Houghton Mifflin.
- Ebel, Robert L. (1986). **Essentials of educational measurement**. New Jersey:  
Prentice Hall.
- Erickson, Joseph A. and Anderson, Jeffrey B. (1997). **Learning with the  
community: Concepts and models for service-learning in teacher  
education**. Washington, DC: American Association for Higher Education.
- Fischer, J. and Gochros, H. (1975). **Planned behavior change: Behavior  
modification in socialwork**. New York: The Free Press.
- Joyce, B: R. and Weil, E.A. (2009). **Models of teaching (7<sup>th</sup> ed.)**. London:  
Allyn & Bacon.



- Julie Catherine Wojslawowicz. (2005). **Public and private self-consciousness during early adolescence**. Doctoral dissertation Ph.D., University of Maryland, Maryland.
- Kelly. (2007). **The theory of experiential Learning and ESL**. N.P: n. p.
- Kempt, J., Morrison, G. and Ross, S. (1998). **Designing effective Instruction**. New York: Macmillan College Publishing Company.
- Kinsley, C. W. (1997). **Service-learning: A process to connect learning and living**. NASSP Bulletin, 81(591), 1-7.
- Kolb, David A. (1984). **Experiential learning: Experience as the source of learning and development**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Kohlberg, Lawrence N. (1969). The child as a moral philosopher, in reading in education psychology today. California: CRM Book.
- McElhaney, Kellie Ann. (1998). **Student outcomes of community service learning : A Comparative analysis of curriculum - based and non curriculum – based alternative spring break programs**. N.P.: n.p.
- Moon, J. A. (2004). **Handbook of reflective and experiential learning: Theory and practice**. London: Routedge Falmer.
- National Center for Education Statistics (NCES). (1999). **Service - learning and community service in k-12 public schools**. U.S.: Department of Education, Olsen.
- Root, Susan C. (1997). **Learning with the community: Concepts and models for service-learning in teacher education**. Washington, DC: American Association for Higher Education.
- Wilson, P. John. (1999). **Human resource development: Learning and training for individuals and organization**. London: Kogan Page.



ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผศ.ดร.วิเชียร อ่างใสตติสกุล อาจารย์ภาควิชาการศึกษา สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. นางวรรณทนี คุปศิริณย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตาคลี (ขุนตาคลีคณะกิจ) จังหวัดนครสวรรค์
3. นายอาทิตย์ ต้นเจริญ ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนชุมชนวัดมณีสถิตกปิฎฐาราม จังหวัดอุทัยธานี



## ภาคผนวก ข กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

### 1. แนวคิดพื้นฐานของกิจกรรม

ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมจะเป็นผู้ที่ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมของสังคมและตระหนักในสิทธิของตนเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น ในภาวะวิกฤติสังคมไทยในปัจจุบันที่คนส่วนใหญ่มักตื่นตระหนกต่อสื่อเพื่อตนเอง ไม่สนใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับส่วนรวม ทุกคนรู้จักแต่ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองเท่านั้น ถ้าทุกคนยังนิ่งเฉยปล่อยให้คนในชาติขาดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมไปเรื่อย ๆ เช่นนี้ วันหนึ่งประเทศชาติคงไม่เหลืออะไร ดังนั้นจึงถึงเวลาแล้วที่ทุกคนจะต้องร่วมมือกันในการปลูกฝังความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมให้เกิดกับบุคคลในชาติ โดยเฉพาะในเด็ก เพราะเด็กเป็นวัยที่ผู้ใหญ่สามารถปลูกฝังลักษณะอันดีงามให้เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าทำในวัยผู้ใหญ่ และเพื่อให้เขาได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอเป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปพัฒนาตนเอง โดยในการปลูกฝังนั้นควรให้เด็กได้มีความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกรับผิดชอบและตระหนักถึงความสำคัญขอประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งมีการฝึกฝนและให้เด็กได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กเกิดการกระทำเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่ออย่างแท้จริง จนเกิดเป็นลักษณะนิสัยและควรทำให้เหมาะสมกับวัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัย และเกิดการพัฒนาตามลำดับ

การรับใช้สังคมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เชื่อมโยงกับสำนักทางสังคม เพราะมีการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่มีจุดมุ่งหมายเป็นกลยุทธ์ในการสอนและการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้สู่ชุมชนด้วยการสร้างประสบการณ์ ความรับผิดชอบ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยผู้เรียน การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมาจากปรัชญาหรือความเชื่อของปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ซึ่งให้ความสนใจอย่างมากต่อ “การปฏิบัติ หรือการลงมือกระทำ” การเรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ ผู้เรียนได้รับอิสระริเริ่มความคิดและลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์และใช้กระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเองคือ การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสืบค้นหาความรู้ เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนจากการปฏิบัติจริงเป็นจากประสบการณ์ตรง ผู้เรียนได้

ทดลองทำปฏิบัติ เสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล พิจารณาหาข้อสรุปค้นคว้า หาวิธีการ กระบวนการ ด้วยตนเอง หรือร่วมกันเป็นกลุ่ม เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ได้ค้นคว้าหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มิใช่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดนิสัยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ด้วยความมั่นใจ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมได้นั้น ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย โดยได้เรียนรู้จากการกระทำ และได้กระทำซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องโดยพัฒนาให้ครบทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัยผสมผสานกับการเชื่อมโยงวิธีการคิดการวางแผนการปฏิบัติสู่การลงมือปฏิบัติจริงในการรับใช้สังคมหรือชุมชน และให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนความคิดหลังจากเสร็จสิ้นการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนรับรู้ว่าการกระทำของเขามีความสำคัญ

กิจกรรมการเรียนแบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวคิดพื้นฐาน ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม จากการประยุกต์ใช้ความรู้ หรือแนวคิดที่ได้จากการเรียนนำไปใช้ในการแก้ปัญหา พัฒนาโรงเรียนและชุมชนโดยการปฏิบัติในสถานการณ์จริง
2. เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมตามหลักการจัดกิจกรรมด้วยการรับใช้สังคมให้แก่นักเรียน โดยการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้สู่โรงเรียนและชุมชนด้วยการสร้างประสบการณ์ ความสำเร็จ ผิดชอบ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนและชุมชน
3. เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเชื่อมโยงสภาพปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์สำรวจและนำมาสู่การลงมือปฏิบัติด้วยการรับใช้สังคมหรือชุมชนในสถานการณ์จริง โดยกำหนดในชั่วโมงกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยสามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

## 2. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อพัฒนาให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

## 3. เนื้อหาของกิจกรรม

เนื้อหาของกิจกรรมคือสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่นศรัทธาธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวชี้วัด ส2.2 ป6/2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ

### หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หนูน้อยนักสำรวจ

**หลักการที่ 1.** การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) นักเรียนสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

#### เรื่อง 1. ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน

- 1.1 ความหมายของปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน
- 1.2 การกำหนดปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน
- 1.3 ความหมายของอาสาสมัคร
- 1.4 คุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัคร

#### 2. กระบวนการสำรวจประสบการณ์

- 2.1 ความหมายของการสำรวจประสบการณ์
- 2.2 ความสำคัญของการสำรวจประสบการณ์
- 2.3 กระบวนการของการสำรวจประสบการณ์

## หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แผนดีหนูทำได้

**หลักการที่ 2.** การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน

### เรื่อง 1. การวางแผนแก้ไขปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน

- 1.1 ความหมายของการวางแผนปฏิบัติการ
- 1.2 ความสำคัญของการวางแผนปฏิบัติการ
- 1.3 กระบวนการของการวางแผนปฏิบัติการ
  - 1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์
  - 1.3.2 แจกแจงรายละเอียดของงาน
  - 1.3.3 แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
  - 1.3.4 กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ
  - 1.3.5 นำเสนอแผนการปฏิบัติการ

## หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง หนูน้อยจอมอาสา

**หลักการที่ 3.** การปฏิบัติการ (Implementation) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหาโดย ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

### เรื่อง การปฏิบัติการ

## หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ประเมินตนผลของงาน

**หลักการที่ 4.** การประเมินผลปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

### เรื่อง การประเมินผลปฏิบัติการ

## หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง สะท้อนคิดพลังอาสา

**หลักการที่ 5.** การสะท้อนกลับ (Reflection) การให้นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และ

ชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

#### เรื่อง 1. การสะท้อนกลับ

1.1 ความหมายของการสะท้อนกลับ

1.2 กิจกรรมที่สะท้อนกลับ

1.2.1 การอภิปราย

1.2.2 การเขียนบรรยาย

1.2.3 การจัดป้ายนิเทศ

#### 4. กิจกรรมการเรียนรู้

##### 4.1 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง การดำเนินการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการรับใช้สังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์ในชีวิตจริง โดยการใช้ช่วยเหลือผู้อื่นตามปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องสำรวจปัญหาความต้องการของชุมชน เพื่อวางแผนอย่างเป็นระบบสู่การลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคม นักเรียนสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมจนนักเรียนเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม

แนวคิดด้านการศึกษาของ Dewey และปรัชญาพัฒนาการนิยมแนวคิดด้านการศึกษาของ Dewey เน้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) Dewey ให้แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนว่าการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียนในการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ต้องทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง "ระบบการศึกษาต้องเป็นกระบวนการเจริญเติบโต มีเป้าหมายในทุกขั้นตอนถึงความสามารถที่จะต้องส่งเสริมให้พัฒนาขึ้น" ในหนังสือเรื่องประชาธิปไตยและการศึกษา Dewey กล่าวว่า "เนื่องจากการศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องของการบอกเล่า แต่เป็นระบบการสร้างอย่างมีชีวิตชีวา" (Dewey, 1962) แนวคิดของ Dewey การเรียนรู้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนลงมือกระทำเองและเชื่อว่าประสบการณ์มีความสำคัญ มากต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เขาเห็นว่า ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นเรื่องทางกายภาพและสังคมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ ดังนั้นประสบการณ์จึงสามารถเรียนรู้และแบ่งปันกันได้



ในส่วนของพื้นฐานด้านปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) มีแนวคิดหลักและการจัดหลักสูตรและการสอน ดังนี้ (ชวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 35)

1.1 แนวความคิดหลัก เน้นการพัฒนาปัจเจกบุคคลเชื่อว่าคนมีความดี ความงามและความสามารถพร้อมที่จะพัฒนาตน คือ ยึดหลักสัจการแห่งตน (Self Actualization) มีความเชื่อว่าการศึกษาคือชีวิต (Education is Life) คือ คนต้องพัฒนา ตนตลอดชีวิต และเชื่อในหลักประชาธิปไตย และหลักการทางวิทยาศาสตร์

1.2 หลักสูตรยึดผู้เรียนและประสบการณ์เรียนรู้เป็นศูนย์กลาง หลักสูตร จึงมีลักษณะยืดหยุ่นเป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือหลักสูตรที่เน้นประสบการณ์ คือเปิดโอกาสให้ได้เลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการของตน เน้นกระบวนการเรียนเนื้อหาวิชา บทบาทผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาส่วนบทบาทผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

1.3 กิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยและวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์โดยเน้นกระบวนการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) และลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการกระทำเป็นแนวคิดที่สำคัญของปรัชญาพัฒนาการนิยมนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมจึงแสดงให้เห็นว่า ปรัชญาพัฒนาการนิยม และแนวคิดด้านการศึกษาของ Dewey เป็นรากฐานและแนวคิดสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม รวมถึงบทบาทของครูและผู้เรียนด้วย

กิจกรรมการเรียนแบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำจริง เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหา และเชื่อว่าประสบการณ์สำคัญมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

องค์ประกอบของการเรียนแบบรับใช้สังคม มีดังต่อไปนี้ 1. ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและผู้เรียนให้ความสนใจและเป็นผู้เลือกปัญหานั้น 2. ผู้เรียนสำรวจและวางแผนการรับใช้สังคมในกิจกรรมที่เลือก 3. กิจกรรมรับใช้สังคมเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของผู้เรียน 4. ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วยและการวัดประเมินผลจะต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของเรื่องที่เรียนรู้มิใช่วัดผล

การรับใช้สังคมโดยเน้นให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม ร่วมกันสำรวจชุมชน และวิเคราะห์สภาพปัญหา ร่วมกันออกแบบกิจกรรมวางแผนการจัดกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมตามแผน สรุปและประเมินผลการจัดกิจกรรม รวบรวมงานผลการจัดกิจกรรม นักเรียนสามารถเลือกกิจกรรมหรือเข้า

ร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนนั้น ให้ผู้เรียนเป็นผู้จัดกิจกรรมด้วยตนเองทุกขั้นตอนและต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยใช้การแนะนำ การศึกษาจากกิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้จากลงมือปฏิบัติจริง โดยให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเองและปฏิบัติเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะด้านความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

#### 4.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม เพื่อให้ นักเรียนเกิดคุณลักษณะด้านความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) นักเรียนสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการ (Implementation) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหา โดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนกลับ (Reflection) นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

4.3 โครงสร้างกิจกรรมการเรียนแบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 16 แสดงโครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนแบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่	เรื่อง	ความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านที่เป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและประเมินผล (ช.ม.)	เวลา (ชม.)
1	หนูน้อย นักร้อง	องค์ประกอบกรณีศึกษาคู่หู	1. สำรองปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้อย่างน้อย 3 ปัญหา 2. เก็บข้อมูลปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้ถูกต้อง 3. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนได้ 4. สรุปปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนได้ 5. เลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนได้	1. ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.1 ความหมายของปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.2 การกำหนดปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.3 ความหมายของอาสาสมัคร 1.4 คุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัคร 2. กระบวนการสำรวจประเด็น 2.1 ความหมายของการสำรวจประเด็น 2.2 ความสำคัญของการสำรวจประเด็น 2.3 กระบวนการสำรวจประเด็น	- ดูวิดีโอ เรื่อง การมีส่วนร่วม กิจกรรมของชุมชน - ลงพื้นที่จริง สำรวจและเก็บข้อมูลปัญหาและความต้องการ วิเคราะห์ปัญหา - วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ - สรุปปัญหาและความต้องการ	- ประเมินใบกิจกรรมที่ 1 - ประเมินพฤติกรรม การมีส่วนร่วม สำรวจ ประสบการณ์จริง	3

หน่วย การเรียนรู้ที่	เรื่อง ที่	ความเป็นพลเมือง ที่	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและ ประเมินผล (ช.ม.)	เวลา
2	หน้าที่ ได้	องค์ประกอบกรณี มีส่วนร่วม	1. กำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติ กิจกรรมการรับใช้สังคมจากปัญหา ภายในโรงเรียนและชุมชน 2. แจกแจงรายละเอียดของงาน สำหรับแก้ปัญหา ภายในโรงเรียน และชุมชนได้ 3. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ สำหรับ การแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชนได้ 4. กำหนดระยะเวลาในการ ดำเนินการสำหรับการแก้ปัญหา ภายในโรงเรียนและชุมชนได้ 5. นำเสนอแผนการปฏิบัติการ สำหรับ การแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชนได้	1. การวางแผนแก้ไข้ปัญหาและความ ต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน 1.1 ความหมายของการวางแผน ปฏิบัติการ 1.2 ความสำคัญของการวางแผน ปฏิบัติการ 1.3 กระบวนการของการวางแผน ปฏิบัติการ 1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ 1.3.2 แจกแจงรายละเอียดของงาน 1.3.3 แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ 1.3.4 กำหนดระยะเวลาในการ ดำเนินการ 1.3.5 นำเสนอแผนการปฏิบัติการ	- ดูวิดีโอ เรื่องบินท์ บรรลือฤทธิ์ ชีวิตที่ อุทิศเพื่อคนเป็น และเรื่องการวางแผน ขั้นตอนการแก้ปัญหา - วางแผนปฏิบัติการ วางแผน ปฏิบัติการ	- ประเมินใบ กิจกรรมที่ 2 - ประเมิน พฤติกรรม การมีส่วนร่วม วางแผน ปฏิบัติการ	2
หน่วย การเรียนรู้ที่	เรื่อง	ความเป็นพลเมือง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและ ประเมินผล (ช.ม.)	เวลา

การเรียนรู้ที่	การเรียนรู้ด้านความเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	การปฏิบัติกิจกรรมการปฏิบัติ	การปฏิบัติ	ประเมินผล (ช.ม.)
3	หนู น้อย จอม อาสา องค์ประกอบการมีส่วนรวมในการปฏิบัติต่อส่วนรวม	1. สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมการปฏิบัติที่ได้รับสั่งตามที่ได้วางแผนไว้อย่างถูกต้อง 2. สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม	- การลงพื้นที่ แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติ - นำเสนอผลการดำเนินการ	- ประเมินใบกิจกรรมที่ 3 - ประเมินพฤติกรรมการณ์ส่วนร่วมการปฏิบัติการ - ประเมินใบกิจกรรมที่ 2
4	ประเมิน ตน ผลของ งาน องค์ประกอบการมีส่วนรวม ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม	1. สามารถประเมินผลความสำเร็จ การประเมินผลการปฏิบัติที่ เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรม การรับใช้สังคมตามแผนที่วางไว้ ได้อย่างถูกต้อง	- ดูวิดีโอ เรื่องการทดสอบ ประเมินผลปรับปรุงแก้ไข - ร่วมกันประเมินผล การดำเนินการ	- ประเมินใบกิจกรรมที่ 4 - ประเมินพฤติกรรมการณ์ส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติการ
หน่วย การ	ความเป็นพลเมือง มีส่วนร่วม	เนื้อหา	กิจกรรม	การวัดและ ประเมินผล (ช.ม.)
		จุดประสงค์การเรียนรู้		

เรียงรัฐที่		พลเมืองมีส่วนร่วม			
5	สะท้อน ทั้ง 4 องค์ประกอบ คิดพลัง อาสา	1. สามารถบรรยายความรู้สึก จากประสบการณ์การรับใช้สังคมที่ ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชนได้อย่างเหมาะสม 2. สามารถวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจาก กิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่าง ถูกต้อง 3. สามารถสรุปผลงานในเชิงวิชา การด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติ กิจกรรมการรับใช้ สังคมได้อย่างเหมาะสม	การสะท้อนกลับ 1. ความหมายของการสะท้อน กลับ 2. กิจกรรมที่สะท้อนกลับ 2.1 การอภิปราย 2.2 การเขียนบรรยาย 2.3 การจัดป้ายนิเทศ - บรรยายความรู้สึก จากประสบการณ์ การรับใช้สังคมที่ได้ ปฏิบัติ - วิเคราะห์การ ดำเนินการและ ผลการปฏิบัติ กิจกรรมรับใช้สังคม - การสะท้อนผลการ ปฏิบัติกิจกรรม	- ประเมินใบ กิจกรรมที่ 5 - ประเมิน พฤติกรรม การมีส่วนร่วม	2
<b>รวม</b>					
<b>15 ช.ม.</b>					

## 5. การวัดและการประเมินผล

### 5.1 หลักการวัดและประเมินกิจกรรม

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ของพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert (Likert Scale) โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมย่อยที่ผู้วิจัยวิเคราะห์จากความหมายของความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมประกอบตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ได้รายการประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม 4 องค์ประกอบ

### 5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

แบบประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ออกแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert (Likert Scale) โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมย่อยที่ผู้วิจัยวิเคราะห์จากความหมายของความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมประกอบตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ได้รายการประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม 4 องค์ประกอบ จำนวน 20 ข้อ ได้แก่ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา จำนวน 5 ข้อ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติกิจกรรม จำนวน 5 ข้อ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่อส่วนรวม จำนวน 5 ข้อ และองค์ประกอบการมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม จำนวน 5 ข้อ ที่ประเมินโดยครูประจำชั้น/ที่ปรึกษา ประเมินโดยครูผู้สอน และประเมินโดยผู้ปกครอง

### 5.3 เกณฑ์การประเมินผลกิจกรรม

แบบประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยมีการพิจารณารายการประเมินเป็นรายข้อ แต่ละข้อจะมีเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ดังตารางรายละเอียดเกณฑ์การประเมิน (Rubrics)

## ภาคผนวก ค คู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

### องค์ประกอบของคู่มือ

คู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมือง มีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

1. **วัตถุประสงค์ของคู่มือ** จัดทำขึ้นเพื่อนำไปพัฒนาให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม และเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมจากการลงมือปฏิบัติจริง โดยครูสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนได้โดยนำกิจกรรมไปบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นที่ตนเองต้องการ

2. **แนวทางการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม** เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมจากการลงมือปฏิบัติจริง โดยการสอนในชั่วโมงกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

3. **โครงสร้างของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม** กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียนของกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ รวม 15 ชั่วโมง

4. **แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม** เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตามการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ประกอบด้วย 5 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 15 ชั่วโมง

5. **เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6** เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6



### วัตถุประสงค์ของคู่มือ

คู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ของคู่มือ ดังนี้

1. เพื่อนำไปพัฒนาให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม
2. เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมจากการลงมือปฏิบัติจริง

### แนวทางการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม

คู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมจากการลงมือปฏิบัติจริง โดยการสอนในชั่วโมงกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ซึ่งการแบ่งหน่วยการเรียนรู้สำหรับจัดทำแผนการเรียนรู้ในคู่มือเล่มนี้ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

- |                       |                   |
|-----------------------|-------------------|
| หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 | หนูน้อยนักสำรวจ   |
| หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 | แผนที่หนูทำได้    |
| หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 | หนูน้อยจอมอาสา    |
| หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 | ประเมินตนผลของงาน |
| หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 | สะท้อนคิดพลังอาสา |

ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะจัดแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายหน่วย โดยมีจำนวนชั่วโมงมากน้อยไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระ และในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. **สาระสำคัญ** เป็นความคิดรวบยอดของเนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้
2. **ตัวชี้วัด** เป็นตัวชี้วัดที่ใช้ตรวจสอบนักเรียนหลังจากเรียนจบเนื้อหาที่นำเสนอในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร
3. **จุดประสงค์การเรียนรู้** เป็นส่วนที่บอกจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนภายหลังจากเรียนจบในแต่ละแผน ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับตัวชี้วัดชั้นปี และเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

4. **สาระการเรียนรู้** เป็นหัวข้อย่อยที่นำมาจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

5. **เนื้อหา** เป็นเนื้อหาสาระประกอบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย  
**หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หนูน้อยนักสำรวจ**

**หลักการที่ 1.** การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) นักเรียนสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

**เรื่อง 1.** ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน

- 1.1 ความหมายของปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน
- 1.2 การกำหนดปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน
- 1.3 ความหมายของอาสาสมัคร
- 1.4 คุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัคร

2. กระบวนการสำรวจประสบการณ์

- 2.1 ความหมายของการสำรวจประสบการณ์
- 2.2 ความสำคัญของการสำรวจประสบการณ์
- 2.3 กระบวนการของการสำรวจประสบการณ์

**หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แผนดีหนูทำได้**

**หลักการที่ 2.** การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน

**เรื่อง 1.** การวางแผนแก้ไขปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน

- 1.1 ความหมายของการวางแผนปฏิบัติการ
- 1.2 ความสำคัญของการวางแผนปฏิบัติการ
- 1.3 กระบวนการของการวางแผนปฏิบัติการ
  - 1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์
  - 1.3.2 แจกแจงรายละเอียดของงาน

1.3.3 แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

1.3.4 กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ

1.3.5 นำเสนอแผนการปฏิบัติการ

### หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง หนูน้อยจอมอาสา

**หลักการที่ 3.** การปฏิบัติการ (Implementation) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

เรื่อง การปฏิบัติการ

### หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ประเมินตนผลของงาน

**หลักการที่ 4.** การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติการ

### หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง สะท้อนคิดพลังอาสา

**หลักการที่ 5.** การสะท้อนกลับ (Reflection) การให้นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

เรื่อง 1. การสะท้อนกลับ

1.1 ความหมายของการสะท้อนกลับ

1.2 กิจกรรมที่สะท้อนกลับ

1.2.1 การอภิปราย

1.2.2 การเขียนบรรยาย

1.2.3 การจัดป้ายนิเทศ

**6. กระบวนการจัดการเรียนรู้** เป็นการเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาในแต่ละเรื่องโดยใช้การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ทั้งนี้เพื่อให้ครูนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ชั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 สรุป

โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม ร่วมกันสำรวจชุมชน และวิเคราะห์สภาพปัญหา ร่วมกันออกแบบกิจกรรมวางแผนการจัดกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมตามแผน สรุปและประเมินผลการจัดกิจกรรม ร่วมรายงานผลการจัดกิจกรรม นักเรียนสามารถเลือกกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนนั้นให้ผู้เรียนเป็นผู้จัดกิจกรรมด้วยตนเองทุกขั้นตอนและต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยใช้การบรรยาย การศึกษาจากตัวแบบกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้จากลงมือปฏิบัติจริง โดยให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเองและปฏิบัติเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะด้านความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) นักเรียนสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติการกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติการกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการ (Implementation) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหา โดยลงมือปฏิบัติการกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนกลับ (Reflection) นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุง

งานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดปಾಯินเทศ เป็นต้น

**7. สื่อและแหล่งเรียนรู้** เป็นรายชื่อสื่อการเรียนรู้อุ้ทุกประเภทที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่อบุคคล เช่น หนังสือ เอกสาร ความรู้รูปภาพ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิกิทัศน์ ปราชญ์ชาวบ้าน

**8. การวัดและประเมินผล** เป็นการใช่วิธีการวัดและประเมินผล เครื่องมือการวัดและประเมินผล และเกณฑ์การวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

ผู้สอนโปรดศึกษากิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งฉบับอย่างละเอียดโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยมีลำดับชั้นการสอนเป็นลำดับขั้นตอน ควรวางแผนจัดเตรียมห้องเรียนให้สอดคล้องกับลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ถ้ามีความจำเป็นครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนให้ตามความเหมาะสม แต่ถ้าโรงเรียนมีความพร้อมในด้านสถานที่ที่จะให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ก็ควรใช้สถานที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ครูควรคำนึงถึงข้อจำกัดต่างๆ และปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โปรดเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้ครบ และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งครูสามารถนำกิจกรรมนี้ไปใช้ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนได้โดยตรงในชั่วโมงกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ หรือนำส่วนหนึ่งของกิจกรรมไปบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นที่ตนเองต้องการ สำหรับบทบาทของครู ครูควรมีบทบาทในการสนับสนุน แนะนำ ให้กำลังใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างมีความสุข และบทบาทของนักเรียน นักเรียนควรตระหนักและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนแนวคิดในการเข้าร่วมกิจกรรมรวม ทั้งการปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่ครูเสนอแนะแนวทาง เพื่อให้เกิดคุณลักษณะด้านความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

\*\*\*\*\*

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

### แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หนูน้อยนักสำรวจ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

เวลา 3 ชั่วโมง

#### 1. สาระสำคัญ

ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน การกำหนดปัญหาและความต้องการสามารถใช้กระบวนการสำรวจประสบการณ์จากปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมสำรวจประสบการณ์จริง นำไปสู่ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

#### 2. ตัวชี้วัด

ส2.2 ป.6/2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ

#### 3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สำรวจปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้อย่างน้อย 3 ปัญหา
2. เก็บข้อมูลปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้ถูกต้อง
3. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนได้
4. สรุปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนได้
5. เลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนได้

#### 4. สาระการเรียนรู้

1. ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน
2. การเก็บข้อมูลปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน
3. การวิเคราะห์ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน
4. การสรุปปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน
5. การเลือกปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน

## 5. เนื้อหา

### 1. ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน

#### 1.1 ความหมายของปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า ปัญหา หมายถึง ข้อสงสัย, ข้อขัดข้อง, เช่น ทำได้โดยไม่มีปัญหา, คำถาม, ข้อที่ควรถาม, เช่น ตอบปัญหา, ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไข เช่น ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาทางการเมือง. (ป.; ส. ประศน). ส่วนคำว่า ความต้องการ หมายถึง อยากได้, ใคร่ได้, ประสงค์. ดังนั้น ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน หมายถึง ข้อสงสัยที่นำมาพิจารณาแก้ไขและความประสงค์ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชน

#### 1.2 การกำหนดปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน

เป็นการทำความเข้าใจปัญหาหรือความต้องการ วิเคราะห์เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของสถานการณ์ปัญหา เพื่อกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างชิ้นงานหรือวิธีการในการแก้ปัญหา

การกำหนดปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนด้วยกระบวนการสำรวจ ประสพการณ์ช่วยเพิ่มความรวดเร็ว ถูกต้อง และสามารถทำซ้ำได้ง่าย

#### 1.3 ความหมายของอาสาสมัคร

อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน หรือสิ่งอื่นใด บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

#### 1.4 คุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัคร มี 3 ประการ คือ

- 1.4.1 ทำงานด้วยความสมัครใจไม่ใช่ด้วยการถูกบังคับหรือเป็นเพราะหน้าที่
- 1.4.2 เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมหรือสาธารณประโยชน์
- 1.4.3 ทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน หรือสิ่งของมีมูลค่าแทนเงิน

### 2. กระบวนการสำรวจประสพการณ์

#### 2.1 ความหมายของการสำรวจประสพการณ์

การสำรวจประสพการณ์ (Exploration) หมายถึง การสำรวจประสพการณ์ (Exploration) หมายถึง นักเรียนสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์ และสรุปผลสภาพปัญหาความต้องการ แล้วจับกลุ่มตามความสนใจเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

## 2.2 ความสำคัญของการสำรวจประสบการณ์

การสำรวจประสบการณ์ในโรงเรียนและชุมชนมีความสำคัญ ดังนี้

2.2.1 ช่วยให้ทราบลักษณะ และขอบเขตของปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียนว่ามีอะไรบ้าง และแต่ละปัญหามีผลกระทบต่อคนกลุ่มไหน อย่างไร

2.2.2 เป็นพื้นฐานในการศึกษาหาสาเหตุของแต่ละปัญหา และหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขอย่างมีระบบ

2.2.3 ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียนว่าอยู่ในสถานการณ์เช่นไร เพื่อหาทางปรับปรุง และส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น

2.2.4 ช่วยให้ทราบภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม การอุปโภคบริโภค สิ่งอำนวยความสะดวก ต่างๆ เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข หรือจัดสร้างขึ้นไป

## 2.3 กระบวนการของการสำรวจประสบการณ์

การสำรวจประสบการณ์ในโรงเรียนและชุมชนมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 การสำรวจปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน คือ การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและสภาพต่างๆ ในโรงเรียน และชุมชนใกล้โรงเรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน เพื่อวางแผนพัฒนาโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการนั้น การสำรวจปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนมีวิธีการ ดังนี้

2.3.1.1 การสำรวจแบบเบ็ดเสร็จ คือ การสอบถามข้อมูลจากทุกหน่วยในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน วิธีนี้ต้องใช้บุคลากร เวลา และงบประมาณมาก ข้อมูลที่ได้ก็อาจจะไม่สมบูรณ์ เพราะบางคนอาจจะไม่ค่อยรู้เรื่อง

2.3.1.2 การสำรวจแบบสุ่มตัวอย่าง คือ การคัดเลือกหรือสุ่มเอาบุคคลมาบางส่วนตามวิธีสุ่มทางสถิติ วิธีการนี้จะเสียเวลาและงบประมาณน้อยกว่าการสำรวจวิธีแรก แต่ก็มีโอกาสที่จะสุ่มเอาคนที่ไม่รู้เรื่องอะไรมาให้ข้อมูลก็ได้ การสุ่มตัวอย่างจึงควรทำด้วยความรอบคอบ เพื่อให้ได้คนที่มีลักษณะเป็นตัวแทนที่แท้จริง

2.3.1.3 การสำรวจโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียนจากกลุ่มผู้นำ ได้แก่ การสอบถามผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านของโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน เช่น การสำรวจภาวะการศึกษาของโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน จากผู้อำนวยการโรงเรียน หรือศึกษาธิการ การสำรวจภาวะสุขภาพอนามัยจากแพทย์ประจำตำบล หรือเจ้าหน้าที่ในสถานอนามัย การศึกษาสภาพอาชีพของคนในชุมชนโดยสอบถามจากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น วิธีนี้จะช่วยประหยัดเงิน เวลา



และบุคลากรที่ทำการสำรวจ ข้อมูลก็มักจะเชื่อถือได้ เพราะบุคคลเหล่านี้มีความรอบรู้ ความเป็นไปในชุมชนเป็นอย่างดี และมีข้อมูลหรือสถิติต่างๆอยู่แล้ว

2.3.2 การเก็บข้อมูลปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน คือ การรวบรวมและการวัดข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนให้เป็นระบบที่ทำให้ได้ข้อมูลนำไปใช้ได้ เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

2.3.2.1 การศึกษาจากเอกสาร เป็นการสำรวจชุมชนโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่แล้ว เช่น เอกสารของทางราชการ ซึ่งติดต่อได้จากหน่วยงานของทางราชการ กำนันผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ หรือส่วนราชการระดับจังหวัด ข้อมูลที่ได้มักเป็นประวัติของชุมชนสภาพภูมิศาสตร์ สถิติตัวเลขต่างๆ วิธีการศึกษาแบบนี้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายแต่ต้องระวังว่าข้อมูลที่ได้ นั้นเป็นปัจจุบันหรือไม่

2.3.2.2 การสังเกต เป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคล ความเป็นไปของหน่วยงานหรือปรากฏการณ์ต่างๆ โดยตรง แล้วบันทึกสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ฟังตามสภาพที่เป็นจริง มีข้อมูลหลายประการที่ต้องอาศัยการสังเกต เป็นเครื่องมือในการศึกษา เช่น พฤติกรรมของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูก พิธีกรรมและประเพณีต่างๆ เป็นต้น การสังเกตตามปกติโดยไม่ต้องมีการควบคุมใดๆ เรียกว่า การสังเกต แบบควบคุม การใช้สมุดจดบันทึก เทปบันทึกเสียง ภาพถ่าย แผนที่ จะช่วยให้ข้อมูลจากการสังเกตน่าเชื่อถือมากขึ้น

2.3.2.3 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการใช้กันมากที่สุดในการสำรวจชุมชน เพราะมีข้อดีอยู่หลายประการ เช่น เป็นวิธีการที่มีความยืดหยุ่นได้มาก เพราะเป็นการเก็บข้อมูลในภาวะที่เผชิญหน้ากันอยู่ใช้ได้กับประชาชนในทุกระดับการศึกษา สามารถทราบปฏิกิริยาของผู้ตอบได้โดยตลอดและเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับบุคคลที่ชอบพูดมากกว่าเขียนตอบ แต่ก็ เป็นวิธีการที่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก ผู้สัมภาษณ์ก็ต้องมีความชำนาญและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี โดยทั่วไปการสัมภาษณ์ทำได้สองลักษณะ คือ การสัมภาษณ์แบบที่ไม่มีคำตอบตายตัว เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระเต็มที่และผู้สัมภาษณ์สามารถถามล้วงเอาความรู้สึกนึกคิดภายในใจของผู้ตอบมาได้ โดยให้เขาเล่าข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นออกมาได้อย่างเต็มที่ บางครั้งจึงเรียกว่า การสัมภาษณ์แบบลึกลับ ส่วนอีกลักษณะหนึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีแบบคำถามไว้ล่วงหน้า โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเหมาะสำหรับผู้สัมภาษณ์ที่ยังขาดความชำนาญบางครั้งก็มีคำตอบได้ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เลือกตอบจากที่กำหนดเอาไว้แล้ว แต่ส่วนมากจะเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่

2.3.2.4 การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากอีกวิธีหนึ่ง เพราะประหยัดเวลาว่าการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และเป็นวิธีที่เหมาะสมกับประชากรที่สามารถอ่านออกเขียนได้แบบสอบถาม มีอยู่มากมายหลายประเภท ส่วนมากมีลักษณะเป็นชุดคำตอบที่จัดไว้ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายระบุคำตอบจากตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้แล้ว แบบสอบถามบางชนิดอาจจะให้ตอบเต็มข้อความสั้นๆ ลงในช่องว่างที่ให้ไว้ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะละเอียดและเชื่อถือได้เพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของแบบสอบถามขึ้นอยู่กับคุณภาพแบบสอบถาม ผู้เขียนแบบสอบถามจึงต้องศึกษารายละเอียดของชุมชนที่จะทำการสำรวจให้มากที่สุด เพื่อจัดเตรียมวางแผนคำถามตามหัวข้อเรื่องที่ต้องการจะทราบแล้วจึงลำดับหมวดหมู่เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจง่าย ส่วนภาษาที่ใช้ก็ต้องกะทัดรัดไม่คลุมเครือ เพื่อมิได้ให้ผู้ตอบเข้าใจผิดหรือเกิดความสับสน การใช้แบบสอบถาม สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้กว้างขวางกับประชากรจำนวนมากๆ ได้โดยไม่สิ้นเปลืองงบประมาณมากนักผู้ตอบก็สามารถเลือกเวลาที่สะดวกสำหรับเขาเองได้มากที่สุด

2.3.3 การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน คือ การนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ จัดระเบียบแยกแยะส่วนต่าง ๆ เพื่อหาคำตอบตามประเด็นปัญหาการสำรวจ และตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้

2.3.4 การสรุปปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน คือ การรวบรวมผลวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้แล้วมาเขียน สรุปเป็นข้อๆ เพื่อตอบปัญหาในการสำรวจ การเขียนสรุปผลควรเขียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ในการสำรวจหรือสมมติฐานในการสำรวจ และควรจะสอดคล้องกันเป็นข้อๆ เพื่อให้แน่ใจว่าได้สรุป ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยหลักเกณฑ์ในการสรุป ดังนี้

2.3.4.1 การสรุปผลต้องตั้งอยู่บนฐานของหลักฐานต่างๆ ที่ได้จากข้อมูลเท่านั้น ไม่ใช่ความเห็นของผู้สำรวจเข้าไปเกี่ยวข้อง

2.3.4.2 ต้องสรุปภายในขอบเขตของปัญหาการสำรวจที่นิยามไว้เท่านั้น

2.3.4.3 ต้องอาศัยการใช้เหตุผลชั้นสูงตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์

2.3.5 การเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน มีหลักเกณฑ์ในการเลือกปัญหา ดังนี้

2.3.5.1 ปัญหาที่จะดำเนินการกิจกรรมตรงกับความสนใจ ประสบการณ์ และความถนัดของผู้สำรวจ

2.3.5.2 ควรเลือกเรื่องที่มีความสำคัญ และนำไปใช้ปฏิบัติหรือสร้างแนวความคิดใหม่ ๆ ได้

2.3.5.3 เรื่องที่จะดำเนินการกิจกรรมสามารถหาข้อสรุปหรือยุติได้

2.3.5.4 ไม่ซ้ำซ้อนกับกิจกรรมอื่น ด้านประเด็นปัญหา สถานที่ ประชากร และวิธีการศึกษา

2.3.5.5 เรื่องที่เลือกต้องอยู่ในวิสัยที่จะทำกิจกรรมได้ มีขอบเขตที่เหมาะสมแก่ความสามารถและทรัพยากรของผู้สำรวจ

## 6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

### ชั่วโมงที่ 1

#### ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. คุณครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆไป ภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน และบอกว่ามีเรื่องน่าสนใจมาให้นักเรียนดู

#### ขั้นสอน

2. นักเรียนร่วมกันดู youtube เรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าจะสามารถแก้ปัญหาและช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนและชุมชนได้อย่างไร

3. ครูให้นักเรียนระดมความคิดว่าการที่นักเรียนจะได้ข้อมูลปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียนนั้น จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากใคร ที่ไหน ด้วยวิธีการอย่างไร แล้วให้ความรู้เพิ่มเติมถึงการสำรวจประสบการณ์ในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน

4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ครูแจกใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องหนูน้อยนักสำรวจให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกพื้นที่ภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน เพื่อจะลงพื้นที่สำรวจปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน และเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

### ชั่วโมงที่ 2

5. นักเรียนร่วมกันลงพื้นที่ภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน และเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้แล้วนำมาอภิปรายในชั่วโมงถัดไป

### ชั่วโมงที่ 3

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลสำรวจและเก็บข้อมูลปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน จากการทำใบกิจกรรมที่ 1 ที่ได้ลงพื้นที่จริงภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน

7. นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกปัญหาหรือความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน 3 ข้อ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุและค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาและให้ความช่วยเหลือ

8. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปผลปัญหาหรือความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน แล้วส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยครูและเพื่อนนักเรียนร่วมช่วยกันแสดงความคิดเห็นประกอบ

9. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียนที่นักเรียนสนใจแก้ปัญหาและต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือ

10. นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญหที่สนใจและต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน แล้วส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

### ขั้นสรุป

11. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและหลอมรวมความคิดของนักเรียนที่ได้จากใบงานทุกกลุ่มว่าการสำรวจประสบการณ์ในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียนจากการลงพื้นที่จริง ทำให้ได้ทราบปัญหาที่แท้จริงภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน และนักเรียนเลือกปัญหาคิดว่าจะมีวิธีการแก้ไขตามความสนใจและต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน เพื่อนำไปสู่การวางแผนแก้ไขต่อไป

## 7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องหนูน้อยนักสำรวจ
2. โรงเรียนของนักเรียน
3. youtube เรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
4. วัดและชุมชนใกล้โรงเรียน

## 8. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์ การเรียนรู้	วิธีการวัดและ ประเมินผล	เครื่องมือการวัด และประเมินผล	เกณฑ์การวัดและ ประเมินผล
1. ตรวจสอบปัญหาภายในโรงเรียนและ ชุมชนได้อย่างน้อย 3 ปัญหา	- ตรวจสอบงานใบ กิจกรรมที่ 1 เรื่องหนูน้อย	- แบบประเมิน ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องหนูน้อยนัก	<b>เกณฑ์การให้คะแนน</b> สามารถใช้ตั้งตาราง รายละเอียดเกณฑ์การ
2. เก็บข้อมูลปัญหาภายในโรงเรียน และชุมชนได้ถูกต้อง	นักสำรวจ - การสังเกต	สำรวจ - แบบสังเกต	ประเมิน (Rubrics) <b>เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ</b>
3. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ภายในโรงเรียนและชุมชนได้	พฤติกรรมกร มีส่วนร่วม สำรวจประสบ	พฤติกรรมกรมี ส่วนร่วมสำรวจ ประสบการณ์จริง	ค่าเฉลี่ย 3.27 - 4.00 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตาม กระบวนการการสำรวจ ประสบการณ์ระดับดีเยี่ยม
4. สรุปปัญหาและความต้องการ ภายในโรงเรียนและชุมชนได้	การณ์จริง		ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.26 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตาม กระบวนการการสำรวจ ประสบการณ์ระดับดี
5. เลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความ ต้องการของโรงเรียนและชุมชนได้			ค่าเฉลี่ย 1.75 - 2.50 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตาม กระบวนการการสำรวจ ประสบการณ์ระดับผ่าน ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.74 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตาม กระบวนการการสำรวจ ประสบการณ์ระดับปรับปรุง <b>เกณฑ์การผ่าน</b> ได้คะแนน ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 คะแนน ขึ้นไป และระดับประเมิน พฤติกรรมดีขึ้น

## ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องหนูน้อยนักสำรวจ

**จุดประสงค์การเรียนรู้** สำรวจปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้อย่างน้อย 3 ปัญหา

**คำสั่ง** ให้นักเรียนลงพื้นที่สำรวจปัญหาความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน แล้วตอบคำถามลงในกระดาษที่กำหนดให้

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน

2. ....

3. ....

4. ....

5. .... เลขานุการ

เขตพื้นที่ที่สำรวจ คือ

.....

ปัญหาที่พบ

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

**จุดประสงค์การเรียนรู้** เก็บข้อมูลปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้ถูกต้อง

ตารางการเก็บข้อมูลปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน			
ปัญหาที่พบ	สถานที่พบปัญหา	ผู้ให้ข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. .... ..... .....	<input type="checkbox"/> ภายในโรงเรียน <input type="checkbox"/> ภายในชุมชน ใกล้โรงเรียน	..... ..... .....	..... ..... .....
2. .... ..... .....	<input type="checkbox"/> ภายในโรงเรียน <input type="checkbox"/> ภายในชุมชน ใกล้โรงเรียน	..... ..... .....	..... ..... .....
3. .... ..... .....	<input type="checkbox"/> ภายในโรงเรียน <input type="checkbox"/> ภายในชุมชน ใกล้โรงเรียน	..... ..... .....	..... ..... .....
4. .... ..... .....	<input type="checkbox"/> ภายในโรงเรียน <input type="checkbox"/> ภายในชุมชน ใกล้โรงเรียน	..... ..... .....	..... ..... .....
5. .... ..... .....	<input type="checkbox"/> ภายในโรงเรียน <input type="checkbox"/> ภายในชุมชน ใกล้โรงเรียน	..... ..... .....	..... ..... .....

**จุดประสงค์การเรียนรู้** วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนได้

การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน		
ปัญหาความต้องการที่พบ	สาเหตุ	แนวทางการแก้ไข
1. .... .....	..... .....	..... .....
2. .... .....	..... .....	..... .....
3. .... .....	..... .....	..... .....
4. .... .....	..... .....	..... .....
5. .... .....	..... .....	..... .....

**จุดประสงค์การเรียนรู้** สรุปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนได้

**ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**จุดประสงค์การเรียนรู้** เลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนได้

**ปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มสนใจเลือกสำหรับการนำไปแก้ปัญหาและต้องการมีส่วนร่วมช่วยเหลือ**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



## แบบประเมินใบกิจกรรมที่ 1

## เรื่องหนูน้อยนักสำรวจ

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. ....
3. ....
4. ....
5. .... เลขานุการ

ผู้ประเมิน .....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติ

ที่	กระบวนการการสำรวจประสบการณ์	คะแนน			
		4	3	2	1
1	สำรวจสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน				
2	เก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน				
3	วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน				
4	การสรุปสภาพปัญหาความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน				
5	การเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน				
	<b>รวม</b>	..... คะแนน			
	<b>ค่าเฉลี่ย</b>	..... คะแนน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

**แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมสำรวจประสบการณ์จริง  
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หนูน้อยนักสำรวจ**

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. ....
3. ....
4. ....
5. .... เลขานุการ

ผู้ประเมิน .....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติโดยใช้เกณฑ์  
ประเมิน(Rubric) ท้ายแบบประเมินนี้

ที่	กระบวนกรการสำรวจประสบการณ์	คะแนน			
		4	3	2	1
1	สำรวจสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน				
2	เก็บข้อมูลสภาพปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน				
3	วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน				
4	การสรุปสภาพปัญหาความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน				
5	การเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน				
	<b>รวม</b>	..... คะแนน			
	<b>ค่าเฉลี่ย</b>	..... คะแนน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....



รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
5. เลือก ปัญหา ที่ สอดคล้องกับ ความต้องการ ของโรงเรียน และชุมชน	สมาชิกในกลุ่มมี ส่วนร่วมในการ เลือกปัญหา ที่สอดคล้องกับ ความต้องการของ โรงเรียนและชุมชน อย่างชัดเจนและ เป็นประจำ (ปฏิบัติ 100 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม ร่วมในการเลือกปัญหา ที่สอดคล้องกับความ ต้องการของโรงเรียน และชุมชนอย่างชัดเจน และบ่อยครั้ง (ปฏิบัติ ระหว่าง 75 - 99 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม ในการเลือกปัญหาที่ สอดคล้องกับความ ต้องการของโรงเรียนและ ชุมชนน้อยครั้ง (ปฏิบัติ ระหว่าง 50 - 74 %)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคยมี ส่วนร่วมในการเลือก ปัญหาที่สอดคล้องกับ ความต้องการของ โรงเรียนและชุมชน (ไม่เคยปฏิบัติเลย)

**เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ** (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 185 - 186)

ค่าเฉลี่ย 3.27 - 4.00 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการการสำรวจประสบการณ์  
ระดับดีเยี่ยม

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.26 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการการสำรวจประสบการณ์ระดับดี

ค่าเฉลี่ย 1.75 - 2.50 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการการสำรวจประสบการณ์ระดับผ่าน

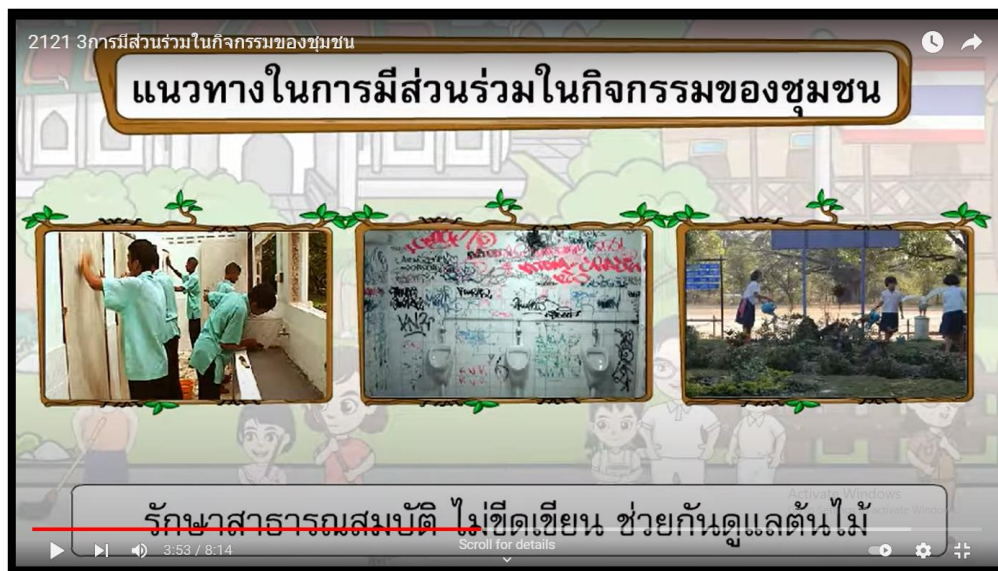
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.74 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการการสำรวจประสบการณ์  
ระดับปรับปรุง

**เกณฑ์การผ่าน** ได้คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 คะแนนขึ้นไป และระดับประเมินพฤติกรรม  
ดีขึ้นไป

สรุป

ผ่าน  ไม่ผ่าน

## Youtube ชุต การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน



ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=iMgB2fRHJ5E>

## แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนดีหนูทำได้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

เวลา 2 ชั่วโมง

### 1. สาระสำคัญ

การมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติการ (Planning) เป็นการให้นักเรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ

### 2. ตัวชี้วัด

ส2.2 ป.6/2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ

### 3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. กำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมจากปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้
2. แจกแจงรายละเอียดของงานสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้
3. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้
4. กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน
5. นำเสนอแผนการปฏิบัติการสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้

### 4. สาระการเรียนรู้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. การแจกแจงรายละเอียดของงาน
3. การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
4. การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ
5. การนำเสนอแผนการปฏิบัติการ

## 5. เนื้อหา

### 1. ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน

#### 1.1 ความหมายของปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า ปัญหา หมายถึง ข้อสงสัย, ข้อขัดข้อง, เช่น ทำได้โดยไม่มีปัญหา, คำถาม, ข้อที่ควรถาม, เช่น ตอบปัญหา, ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไข เช่น ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาทางการเมือง. (ป.; ส. ประศน). ส่วนคำว่า ความต้องการ หมายถึง อยากได้, ใคร่ได้, ประสงค์.

ดังนั้น ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน หมายถึง ข้อสงสัยที่นำมาพิจารณาแก้ไขและความประสงค์ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชน

#### 1.2 การวางแผนแก้ไขปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน

เป็นกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ แนวทาง วิธีการในการแก้ไขปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนสำหรับช่วงเวลาข้างหน้า และกำหนดสิ่งที่จะกระทำต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

การวางแผนแก้ไขปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชนด้วยวางแผนปฏิบัติการ ช่วยเพิ่มความรวดเร็ว ถูกต้อง และสามารถทำซ้ำได้ง่าย

### 2. กระบวนการวางแผนปฏิบัติการ (Planning)

#### 2.1 ความหมายของการวางแผนปฏิบัติการ

การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) หมายถึง นักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติ กิจกรรมการรับใช้สังคม แจกแจงรายละเอียดของงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ แล้วให้นักเรียนนำเสนอแผนการปฏิบัติการ ซึ่งครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน

#### 2.2 ความสำคัญของการวางแผนปฏิบัติการ

การวางแผนปฏิบัติการ มีความสำคัญ ดังนี้

2.2.1 ช่วยลดการสูญเสียจากการทำงานซ้ำซ้อน

2.2.2 ทำให้มีการกำหนดขอบเขตในการทำงานที่แน่นอน และมีแนวทางที่ชัดเจน

2.2.3 ช่วยให้ผู้ดำเนินการสามารถเตรียมรับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และความ

ยุ่งยาก ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนป้องกันการขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในกลุ่มได้

2.2.4 การวางแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการของผู้ดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ประหยัดเวลา และทรัพยากร

### 2.3 กระบวนการของการวางแผนปฏิบัติการ

การวางแผนปฏิบัติการ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม คือ เป็นผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น เมื่อได้กระทำการต่างๆ ตามที่ได้กำหนดแนวทางไว้ การกำหนดวัตถุประสงค์จึงต้องกำหนดให้ชัดเจน วัดได้ และปฏิบัติได้ การกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมมีวิธีการ ดังนี้

2.3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ดีต้องมีความเป็นไปได้และชัดเจน นั่นคือ ควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความเป็นไปได้ สามารถปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ยังควรมีความชัดเจน โดยผู้ปฏิบัติสามารถเข้าใจความหมายได้ตรงกัน และปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2.3.1.2 วัตถุประสงค์นั้นต้องสามารถวัดผลได้ นั่นคือในการกำหนดวัตถุประสงค์ควรพิจารณาถึงประเด็นเกี่ยวกับการวัดผลด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดผลได้ทำให้สามารถรู้ได้แน่ชัดว่าดำเนินการถึงขั้นตอนใด และผลของการดำเนินการในแต่ละขั้นเป็นอย่างไร บรรลุผลสำเร็จหรือไม่

2.3.1.3 วัตถุประสงค์ที่ดีต้องสามารถบรรลุผลและมอบหมายได้ ในการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นไม่ควรกำหนดไว้สูงเกินไปจนไม่สามารถปฏิบัติเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้สึกท้อแท้เพราะทำอย่างไรก็ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ นอกจากนี้ วัตถุประสงค์ที่ดี ต้องสามารถมอบหมายให้ผู้ปฏิบัตินำไปปฏิบัติได้ สามารถนำมาแยกย่อยเป็นกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมเพื่อมอบหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติตามความรับผิดชอบของตน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันคือการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.3.1.4 วัตถุประสงค์ที่ดีต้องสามารถอธิบายได้ มีความสมเหตุสมผลและมีความเป็นจริง ปฏิบัติได้จริง

2.3.1.5 วัตถุประสงค์ที่ดีต้องเหมาะสมกับช่วงเวลาในขณะนั้น วัตถุประสงค์ข้อหนึ่งอาจมีความเหมาะสมกับช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เมื่อเวลาเปลี่ยนไปวัตถุประสงค์ข้อนั้นอาจไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้



2.3.2 การแจกแจงรายละเอียดของงาน คือ การแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะหน้าที่ วิธีการดำเนินการของผู้ดำเนินการในงานที่ต้องการสำหรับการปฏิบัติงานนั้นๆ

2.3.3 การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ การกำหนดความรับผิดชอบและหน้าที่โดยหัวหน้ากลุ่มให้แก่สมาชิกภายในกลุ่ม เป็นการกระจายงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ (และอำนาจในการตัดสินใจภายในขอบเขตที่กำหนดให้สมาชิกภายในกลุ่มไปปฏิบัติ

2.3.4 การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ คือ เป็นการระบุวัน เวลา ในการดำเนินการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการดำเนินการ

2.3.5 การนำเสนอแผนการปฏิบัติการ คือ การถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็นที่ได้จากการวางแผนการปฏิบัติการไปสู่ผู้รับฟัง โดยใช้เทคนิคหรือวิธีการต่างๆ อันจะทำให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการนำเสนอ

## 6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

### ชั่วโมงที่ 1

#### ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. คุณครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนนั่งสงบจิตใจ ให้จิตใจจดจ่ออยู่กับสมาธิสลับกับการพิจารณาสิ่งแวดล้อมรอบตัว ช่วยผ่อนคลายความเครียด ประมาณ 3 - 5 นาที
2. นักเรียนร่วมกันดู Youtube เรื่อง บินท์บรรลือฤทธิ์ ชีวิตที่อุทิศเพื่อคนเป็น และศึกษาตัวแบบสัญลักษณ์จาก Youtube ที่มีคุณลักษณะของการรับใช้สังคม แล้วร่วมกันอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์ของตัวเองแบบกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

#### ขั้นสอน

3. ครูชี้แจงว่า การดำเนินการแก้ปัญหา ช่วยเหลือโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการวางแผนขั้นตอนการแก้ปัญหาที่ดี
4. นักเรียนร่วมกันดู youtube เรื่อง การวางแผนขั้นตอนการแก้ปัญหา
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม ลงในใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องแผนดีหนูทำได้
6. นักเรียนร่วมกันออกแบบการดำเนินการแล้วแจกแจงรายละเอียดของงานสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนลงในใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องแผนดีหนูทำได้

## ชั่วโมงที่ 2

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามขั้นตอนการแก้ปัญหา โดยการบันทึกลงในตารางดำเนินงานในใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องแผนดิหนูทำได้ แล้วส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

6. ครูให้ข้อเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม ทำให้เกิดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นระบบ

### ขั้นสรุป

7. นักเรียนสรุปแผนการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมภายในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียนที่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงได้ตามความสนใจของนักเรียน

### 7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องแผนดิหนูทำได้
2. youtube เรื่อง บิณฑ์ บรรลือฤทธิ์ ชีวิตที่อุทิศเพื่อคนเป็น
3. youtube เรื่อง การวางแผนขั้นตอนการแก้ปัญหา
4. โรงเรียนของนักเรียน
5. วัดและชุมชนใกล้โรงเรียน

## 8. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. กำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมจากปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้	- ตรวจงาน ใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องแผนที่ หนูทำได้ - การสังเกต พฤติกรรมกรณี	- แบบประเมิน ใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องแผนที่หนูทำได้ - แบบสังเกต พฤติกรรมกรณี	<b>เกณฑ์การให้คะแนน</b> สามารถใช้ตั้ง ตารางรายละเอียดเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) <b>เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ</b> ค่าเฉลี่ย 3.27 - 4.00 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการ วางแผนปฏิบัติการระดับเยี่ยม
2. แจกแจงรายละเอียดของงานสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้	ส่วนร่วมวางแผน ปฏิบัติการ	ส่วนร่วมวางแผน ปฏิบัติการ	ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.26 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการ วางแผนปฏิบัติการระดับดี ค่าเฉลี่ย 1.75 - 2.50 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการ วางแผนปฏิบัติการระดับผ่าน
3. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้			ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.74 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการ วางแผนปฏิบัติการระดับปรับปรุง
4. กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้			<b>เกณฑ์การผ่าน</b> ได้คะแนนค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.51 คะแนนขึ้นไป และระดับ ประเมินพฤติกรรมดีขึ้น
5. นำเสนอแผนการปฏิบัติการสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้			

## 9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

## ใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องแผนดิหนุทำได้

### จุดประสงค์การเรียนรู้

กำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมจากปัญหา  
ภายในโรงเรียนและชุมชนได้

คำสั่ง ให้นักเรียนร่วมกันวางแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการภายในโรงเรียน  
และชุมชนใกล้โรงเรียน ตามปัญหาความต้องการที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามลงในกระดาษที่  
กำหนดให้

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน

2. ....

3. ....

4. ....

5. .... เลขานุการ

ปัญหาความต้องการ คือ

วัตถุประสงค์ 1. ....

ในการดำเนินการ 2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

**จุดประสงค์การเรียนรู้** แจกแจงรายละเอียดของงานสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน  
และชุมชนได้

**ตารางแสดงรายละเอียดของงานสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน**

ภาระงาน	สถานที่ที่ปฏิบัติ	วิธีการดำเนินการ
1. .... .....	<input type="checkbox"/> ภายในโรงเรียน <input type="checkbox"/> ภายในชุมชนใกล้โรงเรียน	..... .....
2. .... .....	<input type="checkbox"/> ภายในโรงเรียน <input type="checkbox"/> ภายในชุมชนใกล้โรงเรียน	..... .....
3. .... .....	<input type="checkbox"/> ภายในโรงเรียน <input type="checkbox"/> ภายในชุมชนใกล้โรงเรียน	..... .....
4. .... .....	<input type="checkbox"/> ภายในโรงเรียน <input type="checkbox"/> ภายในชุมชนใกล้โรงเรียน	..... .....
5. .... .....	<input type="checkbox"/> ภายในโรงเรียน <input type="checkbox"/> ภายในชุมชนใกล้โรงเรียน	..... .....

**จุดประสงค์การเรียนรู้** แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและ  
ชุมชนได้

**การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน**

ภาระงาน	วิธีการดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบดำเนินการ
1. .... ..... .....	..... ..... .....	..... ..... .....
2. .... ..... .....	..... ..... .....	..... ..... .....
3. .... ..... .....	..... ..... .....	..... ..... .....
4. .... ..... .....	..... ..... .....	..... ..... .....

**จุดประสงค์การเรียนรู้** กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการสำหรับการแก้ปัญหาภายใน  
โรงเรียนและชุมชนได้

การสรุปปัญหาและความต้องการภายในโรงเรียนและชุมชน		
ภาระงาน	วันเริ่มการดำเนินการ	วันสิ้นสุดการดำเนินการ
1. .... .....	..... .....	..... .....
2. .... .....	..... .....	..... .....
3. .... .....	..... .....	..... .....
4. .... .....	..... .....	..... .....
5. .... .....	..... .....	..... .....

**จุดประสงค์การเรียนรู้** นำเสนอแผนการปฏิบัติการสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน  
และชุมชนได้

การนำเสนอแผนการปฏิบัติการสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน
<div style="border: 2px solid yellow; width: 80%; margin: 0 auto; padding: 20px;"> <p>สำหรับแปะรูปการนำเสนอ</p> </div>

## แบบประเมินใบกิจกรรมที่ 2

### เรื่อง แผนดีหนูทำได้

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. ....
3. ....
4. ....
5. .... เลขานุการ

ผู้ประเมิน .....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติ

ที่	กระบวนการวางแผนปฏิบัติการ	คะแนน			
		4	3	2	1
1	กำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมจากปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
2	แจกแจงรายละเอียดของงานสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
3	แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
4	กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
5	นำเสนอแผนการปฏิบัติการสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
	รวม	..... คะแนน			
	ค่าเฉลี่ย	..... คะแนน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

**แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติการ  
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนดีหนูทำได้**

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. ....
3. ....
4. ....
5. .... เลขานุการ

ผู้ประเมิน .....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติโดยใช้เกณฑ์  
ประเมิน(Rubric) ท้ายแบบประเมินนี้

ที่	กระบวนการวางแผนปฏิบัติการ	คะแนน			
		4	3	2	1
1	กำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมจากปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
2	แจกแจงรายละเอียดของงานสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
3	แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
4	กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
5	นำเสนอแผนการปฏิบัติการสำหรับการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชนได้				
	<b>รวม</b>	.....คะแนน			
	<b>ค่าเฉลี่ย</b>	.....คะแนน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....



### เกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติการ

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
1. กำหนดวัตถุประสงค์ การปฏิบัติ กิจกรรมการรับใช้สังคม จากปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชนได้	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม ในการกำหนด วัตถุประสงค์การปฏิบัติ กิจกรรมการรับใช้สังคม จากปัญหาภายในโรงเรียน และชุมชนอย่างชัดเจน และเป็นประจำ (ปฏิบัติ 100 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม ในการกำหนด วัตถุประสงค์ การปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมจากปัญหา ภายในโรงเรียนและ ชุมชนอย่างชัดเจนและ บ่อยครั้ง (ปฏิบัติระหว่าง 75 - 99 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วน ร่วมในการกำหนด วัตถุประสงค์การปฏิบัติ กิจกรรมการรับใช้สังคม จากปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชน บ่อยครั้ง (ปฏิบัติ ระหว่าง 50 - 74 %)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคย มีส่วนร่วมในการ กำหนดวัตถุประสงค์ การปฏิบัติกิจกรรม การรับใช้สังคมจาก ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชน (ไม่เคยปฏิบัติเลย)
2. แจกแจง รายละเอียด ของงาน สำหรับ การแก้ปัญหา ภายใน โรงเรียนและ ชุมชนได้	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม ในการแจกแจง รายละเอียดของงาน สำหรับการแก้ปัญหา ภายในโรงเรียนและชุมชน อย่างชัดเจนและเป็น ประจำ (ปฏิบัติ 100 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วน ร่วมในการแจกแจง รายละเอียดของงาน สำหรับการแก้ปัญหา ภายในโรงเรียนและ ชุมชนอย่างชัดเจนและ บ่อยครั้ง (ปฏิบัติ ระหว่าง 75-99%)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วน ร่วมในการแจกแจง รายละเอียดของงาน สำหรับการแก้ปัญหา ภายในโรงเรียนและ ชุมชนบ่อยครั้ง (ปฏิบัติ ระหว่าง 50 - 74 %)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคย มีส่วนร่วมในการแจกแจง รายละเอียดของงาน สำหรับการแก้ปัญหา ภายในโรงเรียนและ ชุมชน (ไม่เคยปฏิบัติเลย)
3. แบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ สำหรับ การแก้ปัญหา ภายใน โรงเรียนและ ชุมชนได้	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม ในการแบ่งหน้าที่ความ รับผิดชอบสำหรับการ แก้ปัญหาและความ ต้องการภายในโรงเรียน และชุมชนอย่างชัดเจน และเป็นประจำ (ปฏิบัติ 100 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วน ร่วมในการแบ่งหน้าที่ความ รับผิดชอบสำหรับการ แก้ปัญหาและความ ต้องการภายในโรงเรียน และชุมชนอย่างชัดเจน และบ่อยครั้ง (ปฏิบัติ ระหว่าง 75 - 99 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วน ร่วมในการแบ่งหน้าที่ความ รับผิดชอบสำหรับการ แก้ปัญหาและความ ต้องการภายในโรงเรียน และชุมชนบ่อยครั้ง (ปฏิบัติ ระหว่าง 50 -74 %)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคย มีส่วนร่วมในการแบ่ง หน้าที่ความ รับผิดชอบสำหรับการ แก้ปัญหาและ ความต้องการภายใน โรงเรียนและชุมชน (ไม่เคยปฏิบัติเลย)
4. กำหนด ระยะเวลาใน การดำเนินการ สำหรับ การแก้ปัญหา ภายใน โรงเรียนและ ชุมชนได้	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม ในการกำหนดระยะเวลา ในการดำเนินการสำหรับ การแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชนอย่าง ชัดเจนและเป็นประจำ (ปฏิบัติ 100 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วน ร่วมในการกำหนดระยะเวลา ในการดำเนินการสำหรับ การแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชนอย่าง ชัดเจนและบ่อยครั้ง (ปฏิบัติ ระหว่าง 75 -99 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วน ร่วมในการกำหนด ระยะเวลาในการ ดำเนินการสำหรับ การแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชนบ่อย ครั้ง (ปฏิบัติ ระหว่าง 50 - 74 %)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคยมี ส่วนร่วมในการกำหนด ระยะเวลาในการ ดำเนินการสำหรับ การแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชน (ไม่เคยปฏิบัติเลย)

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
5. นำเสนอ แผนการ ปฏิบัติการ สำหรับการ แก้ปัญหา ภายในโรงเรียน และชุมชนได้	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม ร่วมในการนำเสนอ แผนการปฏิบัติการ สำหรับการแก้ปัญหา ภายในโรงเรียนและ ชุมชนอย่างชัดเจนและ เป็นประจำ (ปฏิบัติ 100 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม ในการนำเสนอแผนการ ปฏิบัติการสำหรับการ แก้ปัญหาภายในโรงเรียน และชุมชนอย่างชัดเจน และบ่อยครั้ง (ปฏิบัติ ระหว่าง 75 - 99 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม ในการนำเสนอแผนการ ปฏิบัติการสำหรับการ แก้ปัญหาภายในโรงเรียน และชุมชนน้อยครั้ง (ปฏิบัติระหว่าง 50 - 74 %)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคย มีส่วนร่วมในการ นำเสนอแผนการ ปฏิบัติการสำหรับการ แก้ปัญหาภายใน โรงเรียนและชุมชน (ไม่เคยปฏิบัติเลย)

**เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ** (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 185 - 186)

ค่าเฉลี่ย 3.27 - 4.00 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการระดับดีเยี่ยม

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.26 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการระดับดี

ค่าเฉลี่ย 1.75 - 2.50 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการระดับผ่าน

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.74 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการระดับปรับปรุง

**เกณฑ์การผ่าน** ได้คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 คะแนนขึ้นไป และระดับประเมินพฤติกรรมดีขึ้น

สรุป

ผ่าน

ไม่ผ่าน

Youtube เรื่อง บัณฑิตบรรลือฤทธิ์ ชีวิตที่อุทิศเพื่อคนเป็น



ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=uaPn4bul81g>

Youtube เรื่อง การวางแผนขั้นตอนการแก้ปัญหา



ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=RVbhTvdc5NU>

### แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หนูน้อยจอมอาสา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

เวลา 6 ชั่วโมง

#### 1. สาระสำคัญ

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการโดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

#### 2. ตัวชี้วัด

ส2.2 ป.6/2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ

#### 3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้อย่างถูกต้อง
2. สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม

#### 4. สาระการเรียนรู้

1. การลงพื้นที่แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติ
2. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

#### 5. เนื้อหา

##### 1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

##### 1.1 ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง การดำเนินการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการรับใช้สังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์ในชีวิตจริง โดยการ รับใช้ช่วยเหลือผู้อื่นตามปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องสำรวจปัญหาความต้องการของชุมชน เพื่อวางแผนอย่างเป็นระบบสู่การลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคม นักเรียนสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมจนนักเรียนเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ซึ่งการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการรับใช้สังคมเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน มีความเป็นพลเมืองดีในรู้

## 1.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1.2.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)
- 1.2.2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning)
- 1.2.3 การปฏิบัติการ (Implementation)
- 1.2.4 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)
- 1.2.5 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning)

## 2. การปฏิบัติการ

### 2.1 ความหมายของการปฏิบัติการ

การปฏิบัติการ (Implementation) หมายถึง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหา โดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

## 6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

### ชั่วโมงที่ 1-5

#### การลงพื้นที่แก้ปัญหาโดยลงมือปฏิบัติ

1. นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันลงพื้นที่แก้ปัญหาตามความสนใจโดยดำเนินการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก

#### การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

2. นักเรียนร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการดำเนินการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม

### ชั่วโมงที่ 6

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำใบกิจกรรมที่ 3 เรื่องหนูน้อยจอมอาสา โดยการบันทึกผลการดำเนินการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม และร่วมกันเสนอปัญหาและอุปสรรคที่พบขณะดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม แล้วช่วยกันเสนอวิธีการและแนวทางที่ได้แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

#### ขั้นสรุป

4. นักเรียนทุกกลุ่มนำเสนอผลการดำเนินการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้โดยครูเป็นผู้ร่วมสนทนาซักถาม

## 7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ใบกิจกรรมที่ 3 เรื่องหนูน้อยจอมอาสา
2. โรงเรียนของนักเรียน
3. วัดและชุมชนใกล้โรงเรียน

## 8. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้อย่างถูกต้อง	- ตรวจงานใบกิจกรรมที่ 3 เรื่องหนูน้อยจอมอาสา	- แบบประเมินใบกิจกรรมที่ 3 เรื่องหนูน้อยจอมอาสา	<b>เกณฑ์การให้คะแนน</b> สามารถใช้ดังตารางรายละเอียดเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) <b>เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ</b> ค่าเฉลี่ย 3.27 - 4.00 หมายถึง
2. สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม	- การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ	- แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ	นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการปฏิบัติการระดับดีเยี่ยม ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.26 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการปฏิบัติการระดับดี ค่าเฉลี่ย 1.75 - 2.50 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการปฏิบัติการระดับผ่าน ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.74 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการปฏิบัติการระดับปรับปรุง <b>เกณฑ์การผ่าน</b> ได้คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 คะแนน ขึ้นไป และระดับประเมินพฤติกรรมดีขึ้น

### ใบกิจกรรมที่ 3 เรื่องหนูน้อยจอมอาสา

#### จุดประสงค์การเรียนรู้

สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้อย่างถูกต้อง

**คำสั่ง** ให้นักเรียนบันทึกผลการดำเนินการอาสาสมัครรับใช้สังคมในโรงเรียนและชุมชน ใกล้โรงเรียนลงในกระดาษที่กำหนดให้

#### กิจกรรมรับใช้สังคมที่ปฏิบัติ

.....

.....

#### ระยะเวลาดำเนินการ

เริ่ม .....

สิ้นสุด .....

#### ผู้รับผิดชอบกิจกรรม

1. .... ประธาน

2. ....

3. ....

4. ....

5. .... เลขานุการ

#### สรุปรายงานเมื่อ

.....

#### ผลการดำเนินการตามแผน

.....

.....

.....

.....

**จุดประสงค์การเรียนรู้**

สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม  
ได้อย่างเหมาะสม

**ปัญหาและอุปสรรค**

.....

.....

.....

.....

**ข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงแก้ไข**

.....

.....

.....

ภาพประกอบการดำเนินการอาสาสมัครรับใช้สังคมในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน

ติดภาพประกอบ

ลงชื่อ .....

(ประธานกลุ่ม)

..... / ..... / .....



### แบบประเมินใบกิจกรรมที่ 3

#### เรื่องหนูน้อยจอมอาสา

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. ....
3. ....
4. ....
5. .... เลขานุการ

ผู้ประเมิน .....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติ

ที่	กระบวนการการปฏิบัติการ	คะแนน			
		4	3	2	1
1	สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ อย่างถูกต้อง				
2	สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้ สังคมได้อย่างเหมาะสม				
	<b>รวม</b>	..... คะแนน			
	<b>ค่าเฉลี่ย</b>	..... คะแนน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

**แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ  
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หนูน้อยจอมอาสา**

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. ....
3. ....
4. ....
5. .... เลขานุการ

ผู้ประเมิน .....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติโดยใช้เกณฑ์ประเมิน (Rubric) ท้ายแบบประเมินนี้

ที่	กระบวนกรการปฏิบัติการ	คะแนน			
		4	3	2	1
1	สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้ อย่างถูกต้อง				
2	สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้ สังคมได้อย่างเหมาะสม				
	<b>รวม</b>	..... คะแนน			
	<b>ค่าเฉลี่ย</b>	..... คะแนน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

**เกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ**

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
1. สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนไว้อย่างถูกต้อง	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้อ่างชัดเจนและเป็นประจำ (ปฏิบัติ 100 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผนอย่างชัดเจนและบ่อยครั้ง (ปฏิบัติระหว่าง 75 - 99 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้อ่างวางแผนน้อยครั้ง (ปฏิบัติระหว่าง 50-74%)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคยมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ได้วางแผน (ไม่เคยปฏิบัติเลย)
2. สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคมอย่างชัดเจนและเป็นประจำ (ปฏิบัติ 100 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคมอย่างชัดเจนและบ่อยครั้ง (ปฏิบัติระหว่าง 75 - 99 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคมน้อยครั้ง (ปฏิบัติระหว่าง 50-74%)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคม(ไม่เคยปฏิบัติเลย)

**เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 185 - 186)**

ค่าเฉลี่ย 3.27 - 4.00 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการการปฏิบัติการระดับดีเยี่ยม

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.26 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการการปฏิบัติการระดับดี

ค่าเฉลี่ย 1.75 - 2.50 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการการปฏิบัติการระดับผ่าน

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.74 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการการปฏิบัติการระดับปรับปรุง

**เกณฑ์การผ่าน** ได้คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 คะแนนขึ้นไป และระดับประเมินพฤติกรรมดีขึ้นไป

สรุป

ผ่าน

ไม่ผ่าน

## แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ประเมินตนผลของงาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

เวลา 2 ชั่วโมง

### 1. สาระสำคัญ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติการ โดยให้นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้

### 2. ตัวชี้วัด

ส.2.2 ป.6/2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ

### 3. จุดประสงค์การเรียนรู้

สามารถประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามแผนที่วางไว้ได้อย่างถูกต้อง

### 4. สาระการเรียนรู้

การประเมินผลความสำเร็จ

### 5. เนื้อหา

#### 1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

##### 1.1 ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง การดำเนินการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ ในการรับใช้สังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์ในชีวิตจริง โดยการ รับใช้ช่วยเหลือผู้อื่นตามปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องสำรวจปัญหาความต้องการของชุมชน เพื่อวางแผนอย่างเป็นระบบสู่การลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคม นักเรียนสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมจนนักเรียนเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ซึ่งการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการรับใช้สังคมเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้

#### 1.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)

1.2.2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning)

1.2.3 การปฏิบัติการ (Implementation)

1.2.4 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)

1.2.5 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning)

## 2. การประเมินผลการปฏิบัติการ

### 2.1 ความหมายของการประเมินผลการปฏิบัติการ

การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment) นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมผ่านกระบวนการตามแผนที่วางไว้ โดยครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

## 6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

### ชั่วโมงที่ 1

#### ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. คุณครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนนั่งสงบจิตใจ ให้จิตใจจดจ่ออยู่กับสมาธิสลับกับการพิจารณาสิ่งแวดล้อมรอบตัว ช่วยผ่อนคลายความเครียด ประมาณ 3-5 นาที

2. ครูให้นักเรียนทบทวนผลการดำเนินการกิจกรรมรับใช้สังคมของแต่ละกลุ่มปฏิบัติ

#### ขั้นสอน

3. ครูชี้แจงว่า การดำเนินการกิจกรรมรับใช้สังคมที่ได้ปฏิบัตินั้นจะทราบผลการปฏิบัติที่ชัดเจนจำเป็นต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติการ เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ และตัดสินใจกิจกรรมดังกล่าวนั้นบรรลุผลหรือไม่ นำผลการตัดสินใจนั้นมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการกิจกรรมต่อไป

4. นักเรียนร่วมกันดู youtube เรื่อง การทดสอบ ประเมินผล ปรับปรุงแก้ไข

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันประเมินผลการดำเนินการจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมลงในใบกิจกรรมที่ 4 เรื่องประเมินตนเองของงาน

### ชั่วโมงที่ 2

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอการประเมินผลการดำเนินการจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมที่ได้ประเมินตนเองไว้ในใบกิจกรรมที่ 4 เรื่องประเมินตนเองของงาน

7. ครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และแจ้งผลการประเมินระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมรับใช้สังคมในทุกขั้นตอนแก่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ทราบ

## ขั้นสรุป

8. นักเรียนสรุปผลการประเมินตนเองจากการรับใช้สังคมในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียน และนำเสนอวิธีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

## 7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ใบกิจกรรมที่ 4 เรื่องประเมินตนเองของงาน
2. youtube เรื่อง การทดสอบ ประเมินผล ปรับปรุงแก้ไข
3. โรงเรียนของนักเรียน
4. วัดและชุมชนใกล้โรงเรียน

## 8. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์และการเรียนรู้	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
สามารถประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามแผนที่วางไว้ได้อย่างถูกต้อง	- ตรวจงาน ใบกิจกรรมที่ 4 เรื่อง ประเมินตนเองของงาน - การสังเกตพฤติกรรม ประเมินผล การปฏิบัติ	- แบบประเมิน ใบกิจกรรมที่ 4 เรื่อง ประเมินตนเองของงาน - แบบสังเกตพฤติกรรม ประเมินผล การปฏิบัติ	<b>เกณฑ์การให้คะแนน</b> ให้ 4 คะแนน หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติการได้ดีเยี่ยม (ปฏิบัติ 100 %) ให้ 3 คะแนน หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติการได้ดี (ปฏิบัติระหว่าง 75-99 %) ให้ 2 คะแนน หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติการได้ผ่าน (ปฏิบัติระหว่าง 50-74%) ให้ 1 คะแนน หมายถึงนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติการ (ไม่เคยปฏิบัติเลย) <b>เกณฑ์การผ่าน</b> ได้คะแนนตั้งแต่ 3 คะแนนขึ้นไป และระดับประเมินพฤติกรรมดีขึ้น

## ใบกิจกรรมที่ 4 เรื่องประเมินตนผลของงาน

**จุดประสงค์การเรียนรู้** สามารถประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการ  
รับใช้สังคมตามแผนที่วางไว้ได้อย่างถูกต้อง

**คำสั่ง** ให้นักเรียนสรุปผลการประเมินตนเองจากการรับใช้สังคมในโรงเรียนและชุมชนใกล้

โรงเรียนลงในกระดาษที่กำหนดให้

กิจกรรมรับใช้สังคมที่ปฏิบัติ

.....

ระยะเวลาดำเนินการ

เริ่ม ..... สิ้นสุด .....

ผู้รับผิดชอบกิจกรรม

1. .... ประธาน

2. ....

3. ....

4. ....

5. .... เลขานุการ

ประเมินผลเมื่อ .....

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย  ลงใน  หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด

1. การดำเนินการกิจกรรมการรับใช้สังคม

การดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว  อยู่ระหว่างการดำเนินการ  ยังไม่ได้ดำเนินการ

2. ผลดำเนินการกิจกรรมการรับใช้สังคมเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด

สูงกว่าเป้าหมาย  เท่ากับเป้าหมาย  ต่ำกว่าเป้าหมาย

3. จำนวนบุคลากรในการดำเนินการ มีความเหมาะสมเพียงใด

มากเกินไป  เหมาะสมดี  ยังต้องปรับปรุง

4. ความร่วมมือของผู้ร่วมงานในการดำเนินการกิจกรรมการรับใช้สังคม

ได้รับความร่วมมือดีมาก  ได้รับความร่วมมือพอสมควร  ได้รับความร่วมมือน้อย

5. กิจกรรมการรับใช้สังคมที่จัดขึ้นมีความเหมาะสม

ดี  พอใช้  ต้องปรับปรุง

6. สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการรับใช้สังคมมีความเหมาะสม

มาก  ปานกลาง  น้อย

## 7. ระยะเวลาในการดำเนินการ

- ตามที่ระบุไว้ในแผน  เร็วกว่าที่ระบุไว้ในแผน  ช้ากว่าที่ระบุไว้ในแผน

## 8. ค่าใช้จ่ายที่ได้รับ (โปรดระบุ)

- เงินอุดหนุน ..... บาท  เงินอื่นๆ ..... บาท  ไม่ได้รับ

## 9. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายจริง (โปรดระบุ)

- สูงกว่าเป้าหมาย  เท่ากับเป้าหมาย  ต่ำกว่าเป้าหมาย

## 10. เครื่องมือประเมินผลงานความสำเร็จของงาน (โปรดแนบมาด้วย)

- แบบประเมิน  แบบสังเกต  ผลการประชุมสรุปงาน

## 11. ปัญหาและอุปสรรค

- กิจกรรมไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือปัญหา  
 ขาดการประสานงานระหว่างคณะดำเนินการหรือผู้เกี่ยวข้อง  
 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานขัดข้อง/ทำงานได้ไม่ตรงความต้องการ  
 ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมไม่เป็นไปตามกำหนด  
 เพราะ.....  
 อื่นๆ โปรดระบุ .....

## 12. ข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงแก้ไข

.....  
 .....  
 .....

## 13. กิจกรรมนี้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือไม่ อย่างไร

.....  
 .....

ลงชื่อ .....

(ประธานกลุ่ม)

..... / ..... / .....



**แบบประเมินใบกิจกรรมที่ 4**  
**เรื่องประเมินตนผลของงาน**

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. ....
3. ....
4. ....
5. .... เลขานุการ

ผู้ประเมิน .....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติ

ที่	กระบวนการการประเมินผลการปฏิบัติการ	คะแนน			
		4	3	2	1
1	สามารถประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามแผนที่วางไว้ได้อย่างถูกต้อง				
	<b>รวม</b>	..... คะแนน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบสังเกตพฤติกรรมประเมินผลการปฏิบัติการ  
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ประเมินตนผลของงาน**

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. ....
3. ....
4. ....
5. .... เลขานุการ

ผู้ประเมิน .....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติโดยใช้เกณฑ์  
ภายในแบบประเมินนี้

ที่	กระบวนการการประเมินผลการปฏิบัติการ	คะแนน			
		4	3	2	1
1	<p>สามารถประเมินผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมตามแผนที่วางไว้ได้อย่างถูกต้อง</p> <p>- ให้ 4 เมื่อสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติได้บรรลุผลตามที่ได้วางแผนอย่างชัดเจนเป็นประจำ และมีหลักฐานชัดเจน (ปฏิบัติ 100 %)</p> <p>- ให้ 3 เมื่อสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติได้บรรลุผลตามที่ได้วางแผนอย่างชัดเจน บ่อยครั้ง และมีหลักฐานไม่ชัดเจน (ปฏิบัติระหว่าง 75-99 %)</p> <p>- ให้ 2 เมื่อสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติได้บรรลุผลตามที่ได้วางแผนน้อยครั้ง และมีหลักฐานไม่ชัดเจน (ปฏิบัติระหว่าง 50-74 %)</p> <p>- ให้ 1 เมื่อสมาชิกในกลุ่มไม่เคยมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติบรรลุผลตามที่ได้วางแผน และไม่มีหลักฐานชัดเจน (ไม่เคยปฏิบัติเลย)</p>				
	<b>รวม</b>	..... คะแนน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

### เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

4 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามวิธีการประเมินผลการปฏิบัติการระดับดีเยี่ยม

3 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามวิธีการประเมินผลการปฏิบัติการระดับดี

2 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามวิธีการประเมินผลการปฏิบัติการระดับผ่าน

1 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามวิธีการประเมินผลการปฏิบัติการระดับปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ได้คะแนนตั้งแต่ 3 คะแนนขึ้นไป และระดับประเมินพฤติกรรมดีขึ้นไป

สรุป

ผ่าน

ไม่ผ่าน



Youtube เรื่อง การทดสอบ ประเมินผล ปรับปรุงแก้ไข



ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=YMWtzdFyzi0>

## แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 สะท้อนคิดพลังอาสา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

เวลา 2 ชั่วโมง

### 1. สาระสำคัญ

การมีส่วนร่วมในการการสะท้อนกลับโดยให้นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

### 2. ตัวชี้วัด

ส2.2 ป.6/2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ

### 3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชนได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างถูกต้อง
3. สามารถสรุปผลงานในเชิงวิชาการด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม

### 4. สาระการเรียนรู้

1. การบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริง
2. การคิดวิเคราะห์ผล
3. การการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรม

### 5. เนื้อหา

#### 1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

##### 1.1 ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

กิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง การดำเนินการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการรับใช้สังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์ในชีวิตจริง โดยการรับใช้ช่วยเหลือผู้อื่นตามปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ นักเรียนจะต้อง

สำรวจปัญหาความต้องการของชุมชน เพื่อวางแผนอย่างเป็นระบบสู่การลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคม นักเรียนสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม จนนักเรียนเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ซึ่งการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการรับใช้สังคมเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้

## 1.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)

1.2.2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning)

1.2.3 การปฏิบัติการ (Implementation)

1.2.4 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)

1.2.5 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning)

## 2. การสะท้อนกลับ

### 2.1 ความหมายของการสะท้อนกลับ

การสะท้อนกลับ (Reflection) คือ การให้นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน แล้วคิดวิเคราะห์ สรุปผลงานในเชิงวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมที่สะท้อนออกมา ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

### 2.2 กิจกรรมที่สะท้อนกลับ

2.2.1 การอภิปราย คือ การพูดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจนำไปสู่การหาข้อสรุปในการแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.2.2 การเขียนบรรยาย คือ การเขียนเล่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ ลำดับเวลา สถานที่ บุคคล ผู้เขียนควรกล่าวถึง เหตุการณ์ให้ชัดเจน โดยมีข้อมูลและเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะแสดงความคิด บางครั้งอาจแทรกบทสนทนาบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจลักษณะอารมณ์ความคิดของบุคคลที่เกี่ยวข้องและเข้าใจเรื่องทั้งหมด

2.2.3 การจัดป้ายนิเทศ คือ แผ่นป้ายที่ใช้จัดแสดงทางการศึกษา หรือเป็นสื่อการเรียนการสอนใช้ถ่ายทอดความรู้ เรื่องราว ความคิด ข่าวสารโดยรูปภาพ แผ่นภาพ แผนภูมิ สถิติ

ของจริง ของจำลอง และอื่นๆ เสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ ซึ่งผู้สนใจสามารถเรียนรู้ได้ตามลำพัง และเรียนรู้ได้ง่าย

## 6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

### ชั่วโมงที่ 1

#### ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. คุณครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนนั่งสงบจิตใจ ให้จิตใจจดจ่ออยู่กับสมาธิสลับกับการพิจารณาสิ่งแวดลอมรอบตัว ช่วยผ่อนคลายความเครียด ประมาณ 3 - 5 นาที **การบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมและระลึกถึงประสบการณ์จริง**

2. นักเรียนร่วมกันบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมที่ได้ปฏิบัติและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน

#### การคิดวิเคราะห์ผล

3. นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์การดำเนินการและผลการปฏิบัติกิจกรรมรับใช้สังคม
4. นักเรียนร่วมกันสรุปผลงานในเชิงวิชาการ
5. นักเรียนร่วมกันสังเคราะห์หาวิธีพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

### ชั่วโมงที่ 2

#### การสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรม

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปผลการสะท้อนกลับผลการดำเนินการจากการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมลงในใบกิจกรรมที่ 5 เรื่องสะท้อนคิดพลังอาสา

7. ครูทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

8. ครูให้ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น ผู้ปกครองนักเรียนประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังจากการได้รับการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่รู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

## 7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ใบกิจกรรมที่ 5 เรื่องสะท้อนคิดพลังอาสา
2. โรงเรียนของนักเรียน
3. วัดและชุมชนใกล้โรงเรียน

## 8. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
<p>1. สามารถบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชนได้อย่างเหมาะสม</p> <p>2. สามารถวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างถูกต้อง</p>	<p>- ตรวจสอบใบกิจกรรมที่ 5 เรื่องสะท้อนคิดพลังอาสา</p>	<p>- ใบกิจกรรมที่ 5 เรื่องสะท้อนคิดพลังอาสา</p>	<p><b>เกณฑ์การให้คะแนน</b> สามารถใช้ตั้งตารางรายละเอียดเกณฑ์การประเมิน (Rubrics)</p> <p><b>เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ</b></p> <p>ให้ 4 คะแนน หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับได้ดีเยี่ยม</p> <p>ให้ 3 คะแนน หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับได้ดี</p> <p>ให้ 2 คะแนน หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับได้ผ่าน</p> <p>ให้ 1 คะแนน หมายถึง นักเรียนไม่ปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับ</p>



จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
3. สามารถสรุปผลงานในเชิงวิชาการด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม			<p>โดยคิดคะแนนเฉลี่ย ดังนี้</p> <p>ค่าเฉลี่ย 3.27 - 4.00 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับระดับดีเยี่ยม</p> <p>ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.26 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับระดับดี</p> <p>ค่าเฉลี่ย 1.75 - 2.50 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับระดับผ่าน</p> <p>ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.74 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับระดับปรับปรุง</p> <p><b>เกณฑ์การผ่าน</b> ได้คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 คะแนนขึ้นไป และระดับประเมินพฤติกรรมดีขึ้นไป</p>

## 9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

## ใบกิจกรรมที่ 5 เรื่องสะท้อนคิดพลังอาสา

**จุดประสงค์การเรียนรู้** สามารถบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชนได้อย่างเหมาะสม

**คำสั่ง** ให้นักเรียนบันทึกผลการสะท้อนกลับจากการรับใช้สังคมในโรงเรียนและชุมชนใกล้โรงเรียนลงในกระดาษที่กำหนดให้

กิจกรรมรับใช้สังคมที่ปฏิบัติ

.....

.....

ระยะเวลาดำเนินการ

เริ่ม .....

สิ้นสุด .....

ผู้รับผิดชอบกิจกรรม

1. .... ประธาน

2. ....

3. ....

4. ....

5. .... เลขานุการ

1. ความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมที่ได้ปฏิบัติและระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชน

.....

.....

.....

**จุดประสงค์การเรียนรู้**

สามารถวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคม  
ได้อย่างถูกต้อง

**2. การวิเคราะห์ผลการดำเนินการและผลการปฏิบัติกิจกรรมรับใช้สังคม**

.....

.....

.....

.....

**จุดประสงค์การเรียนรู้**

สามารถสรุปผลงานในเชิงวิชาการด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติ  
กิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม

**3. สรุปผลงานในเชิงวิชาการ**

.....

.....

.....

.....

**4. การสังเคราะห์หาวิธีพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น**

.....

.....

.....

.....

## แบบประเมินใบกิจกรรมที่ 5

### เรื่องสะท้อนคิดพลังอาสา

ชื่อกลุ่ม .....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน

2. ....

3. ....

4. ....

5. .... เลขานุการ

ผู้ประเมิน .....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติโดยใช้เกณฑ์  
ประเมิน(Rubric) ทำแบบประเมินนี้

ที่	กระบวนการสะท้อนกลับ	คะแนน			
		4	3	2	1
1	สามารถบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชนได้อย่างเหมาะสม				
2	สามารถวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างถูกต้อง				
3	สามารถสรุปผลงานในเชิงวิชาการด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม				
	รวม	..... คะแนน			
	ค่าเฉลี่ย	..... คะแนน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

**เกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมสะท้อนกลับ**

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
สามารถบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์การรับใช้สังคมที่ได้ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น โรงเรียน และชุมชนได้อย่างเหมาะสม	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงมือบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์ได้ลงมือปฏิบัติอย่างชัดเจนและมีพื้นฐานแน่ชัด (ปฏิบัติ 100%)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงมือบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์ได้ลงมือปฏิบัติอย่างชัดเจนและมีพื้นฐานไม่แน่ชัด (ปฏิบัติระหว่าง 75 - 99 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงมือบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์ได้ลงมือปฏิบัติบ่อยครั้ง และมีพื้นฐานไม่แน่ชัด (ปฏิบัติระหว่าง 50 - 74 %)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคยมีส่วนร่วมในการลงมือบรรยายความรู้สึกจากประสบการณ์ได้ลงมือปฏิบัติ (ไม่เคยปฏิบัติเลย)
สามารถวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างถูกต้อง รับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคมอย่างชัดเจนและเป็นประจำ (ปฏิบัติ 100 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคมอย่างชัดเจนและบ่อยครั้ง (ปฏิบัติระหว่าง 75 - 99 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคมบ่อยครั้ง (ปฏิบัติระหว่าง 50-74%)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคยมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการรับใช้สังคม (ไม่เคยปฏิบัติเลย)
สามารถสรุปผลงานในเชิงวิชาการด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการสรุปผลงานในเชิงวิชาการด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมอย่างชัดเจนและมีพื้นฐานแน่ชัด (ปฏิบัติ 100 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการสรุปผลงานในเชิงวิชาการด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมอย่างชัดเจนและมีพื้นฐานไม่แน่ชัด (ปฏิบัติระหว่าง 75 - 99 %)	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการสรุปผลงานในเชิงวิชาการด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคมบ่อยครั้งและมีพื้นฐานไม่แน่ชัด (ปฏิบัติระหว่าง 50 - 74 %)	สมาชิกในกลุ่มไม่เคยมีส่วนร่วมในการสรุปผลงานในเชิงวิชาการด้วยการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม (ไม่เคยปฏิบัติเลย)

**เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ** (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 185 - 186)

ค่าเฉลี่ย 3.27 - 4.00 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับระดับดีเยี่ยม

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.26 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับระดับดี

ค่าเฉลี่ย 1.75 - 2.50 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับระดับผ่าน

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.74 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามกระบวนการสะท้อนกลับระดับปรับปรุง

**เกณฑ์การผ่าน** ได้คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 คะแนนขึ้นไป และระดับประเมินพฤติกรรมดีขึ้นไป

สรุป

ผ่าน

ไม่ผ่าน



## ภาคผนวก ง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม  
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

\*\*\*\*\*

ผู้ประเมิน  ครูประจำชั้น / ที่ปรึกษา  ครูผู้สอน  ผู้ปกครอง

ผู้รับการประเมิน : ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

ครั้งที่ประเมิน ..... วันที่ ..... ภาคเรียนที่ ..... ปีการศึกษา .....

คำชี้แจง อ่านข้อความในแต่ละข้อแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงใน  
การปฏิบัติของนักเรียนโดยใช้เกณฑ์ประเมิน(Rubric) ท้ายแบบประเมินนี้

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
<b>องค์ประกอบการมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>						
1.	นักเรียนรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชน					
2.	นักเรียนกำหนดปัญหาที่ต้องการพัฒนาแก้ไข					
3.	นักเรียนค้นหาสาเหตุของปัญหา					
4.	นักเรียนหาแนวทางแก้ไขโดยการคิดและตัดสินใจร่วมกัน					
<b>องค์ประกอบการมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติกิจกรรม</b>						
5.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ					
6.	นักเรียนร่วมกันตัดสินใจเลือกวิธีการแนวทางการดำเนินงานพัฒนาแก้ไขปัญหา					
7.	นักเรียนร่วมกันวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรที่จะใช้ในดำเนินการพัฒนาแก้ไขปัญหภายในโรงเรียนและชุมชน					
<b>องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่อส่วนรวม</b>						
8.	นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมต่อส่วนรวมด้วยความจริงใจและเต็มใจโดยการปฏิบัติ					
9.	นักเรียนช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน เข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง					
10.	นักเรียนปฏิบัติตามแผนการที่กำหนดไว้สำหรับการทำกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน					
<b>องค์ประกอบการมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม</b>						
11.	นักเรียนร่วมกันติดตามผลการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้					
12.	นักเรียนร่วมกันตรวจสอบการดำเนินการของกิจกรรมตามแผนที่ได้กำหนดไว้					
13.	นักเรียนร่วมกันประเมินผลความสำเร็จที่ได้ช่วยเหลือโรงเรียนและชุมชนจากการปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผน					

เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	<b>องค์ประกอบมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>				
1. นักเรียนรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชน	นักเรียนบอกปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชนได้มากกว่า 3 ข้อ	นักเรียนบอกปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชนได้ 3 ข้อ	นักเรียนบอกปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชนได้ 2 ข้อ	นักเรียนบอกปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชนได้ 1 ข้อ	นักเรียนบอกปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชนได้ 1 ข้อ โดยมีผู้แนะนำ
2. นักเรียนกำหนดปัญหาที่ต้องการพัฒนาแก้ไข	นักเรียนกำหนดปัญหาได้ตรงกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนด้วยตนเอง สามารถนำไปพัฒนาแก้ไขได้จริงและเหมาะสม	นักเรียนกำหนดปัญหาได้ตรงกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนด้วยตนเอง สามารถนำไปพัฒนาแก้ไขปัญหาได้โดยมีครูให้คำแนะนำ	นักเรียนกำหนดปัญหาและการพัฒนาแก้ไขปัญหาที่ตรงกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน	นักเรียนกำหนดปัญหาและพัฒนาแก้ไขปัญหาที่ตรงกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน	ครูช่วยกำหนดปัญหาและการพัฒนาแก้ไขปัญหาที่ตรงกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนแก่นักเรียน



เกณฑ์การให้คะแนน					
รายการ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<b>องค์ประกอบที่มีส่วนรวมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>					
3. นักเรียนค้นหาสาเหตุของปัญหา โดยการปฏิบัติ ดังนี้ 3.1 กำหนดความต้องการ การค้นหาสาเหตุของปัญหาได้อย่างถูกต้อง 3.2 เลือกลงสาร นิเทศสำหรับค้นหาสาเหตุของปัญหาได้อย่างเหมาะสม 3.3 ได้สาเหตุของปัญหาที่ต้องการแก้ไขมากกว่า 2 ข้อ 3.4 วิเคราะห์ต้นตอของปัญหาได้ทุกข้อ	นักเรียนปฏิบัติได้ครบทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง	นักเรียนปฏิบัติได้ 4 ข้อ ด้วยตนเองและมีครูให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 3 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือ มีครูให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 2 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำและช่วยเหลือ	นักเรียนปฏิบัติได้ 1 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำและช่วยเหลือ
4. นักเรียนหาแนวทางการแก้ไขโดยการคิดและตัดสินใจร่วมกัน	นักเรียนร่วมกันคิดและตัดสินใจร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ไข ปัญหาความต้องการของโรงเรียนและชุมชนด้วยตนเองและสามารถนำไปใช้ได้จริง	นักเรียนร่วมกันคิด และตัดสินใจร่วมกัน นำแนวทางการแก้ไข ปัญหาความต้องการของโรงเรียนและชุมชนจากผู้อื่นและสามารถนำไปใช้ได้	นักเรียนร่วมกันคิดและตัดสินใจร่วมกัน แนวทางการแก้ไข ปัญหาความต้องการของโรงเรียนและชุมชนจากผู้อื่นและสามารถนำไปใช้โดยต้องได้รับความช่วยเหลือ	นักเรียนร่วมกันคิด และตัดสินใจร่วมกัน นำแนวทางการแก้ไข ปัญหาความต้องการของโรงเรียนและชุมชนจากผู้อื่นและโดยมีครูช่วยเหลือ	ครูช่วยนักเรียนหาแนวทางแก้ไขปัญหาความต้องการของโรงเรียนและชุมชน และนำไปใช้แก้ไข ปัญหาโดยต้องได้รับความช่วยเหลือ

รายการ	จริง	เกณฑ์การให้คะแนน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
		องค์ประกอบการมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา				
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ โดยการปฏิบัติ ดังนี้ 5.1 วัตถุประสงค์มีความเป็นไปได้ สามารถปฏิบัติได้จริง 5.2 วัตถุประสงค์มีความชัดเจน สามารถเข้าใจได้ตรงกัน 5.3 วัตถุประสงค์ที่สามารถศึกษา ได้ กระทำได้ หรือเก็บข้อมูลได้ 5.4 วัตถุประสงค์มีลักษณะสั้น กระชับ รัด ใช้ภาษาที่ง่าย	นักเรียนปฏิบัติครบ ทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง	นักเรียนปฏิบัติได้ ครบทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง โดยมีครูให้ คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 3 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 2 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ	นักเรียนปฏิบัติได้ 1 ข้อด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้ คำแนะนำและช่วยเหลือ	
6. นักเรียนร่วมกันตัดสินใจเลือกวิธีการ แนวทางการดำเนินงานพัฒนา แก้ไข ปัญหา	แสดงออกถึงการเลือก วิธีการแนวทางการ ดำเนินงานพัฒนาแก้ไข ปัญหาด้วยตนเองที่มี ระบบและนำไปปฏิบัติ	แสดงออกถึงการเลือก วิธีการแนวทางการ ดำเนิน งานพัฒนา แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ที่มีระบบและสามารถ	แสดงออกถึงการเลือก วิธีการแนวทางการ ดำเนิน งานพัฒนา แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง	แสดงออกถึงการเลือก วิธีการแนวทางการ ดำเนินงานพัฒนาแก้ไข ปัญหาโดยครูแนะนำ ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้	ครูเลือกวิธีการแนว ทางการดำเนินงาน พัฒนาแก้ไขปัญหาที่ สามารถนำไปปฏิบัติ ได้แก่นักเรียน	

รายการ	ให้บรรลุผลได้จริง	นำไปปฏิบัติได้	สามารถนำไปปฏิบัติได้	เกณฑ์การให้คะแนน				
				มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<b>องค์ประกอบที่มีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>								
7. นักเรียนร่วมกันวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรที่จะใช้ในดำเนินการพัฒนา แก้ไขปัญหาภายในโรงเรียนและชุมชน	แสดงออกถึงการวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรทุกขั้นตอนด้วยตนเองที่คุ้มค่าและนำไปปฏิบัติได้	แสดงออกถึงการวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรทุกขั้นตอนที่บางกิจกรรมให้นำไปปฏิบัติได้	แสดงออกถึงการวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเกือบทุกขั้นตอนด้วยตนเองที่บางกิจกรรมใช้เกินจริงแต่นำไปปฏิบัติได้	แสดงออกถึงการวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรโดยครูแนะนำบางขั้นตอนที่บางกิจกรรมใช้เกินจริงแต่นำไปปฏิบัติได้	ครูช่วยวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรทุกขั้นตอน			
8. นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมต่อส่วนร่วมด้วยความตั้งใจและเต็มใจโดยการปฏิบัติ ดังนี้ 8.1 ทำกิจกรรมต่อส่วนร่วมด้วยความบริสุทธิ์ใจ 8.2 ทำกิจกรรมต่อส่วนร่วมด้วยความสุจริตใจ ไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน 8.3 ทำกิจกรรมต่อส่วนร่วมด้วยความยินดีและสมัครใจ 8.4 มีน้ำใจทำกิจกรรมไม่บงการ	นักเรียนปฏิบัติได้ครบทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง	นักเรียนปฏิบัติได้ครบทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง โดยมีครูให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 3 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 2 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือมีครูให้คำแนะนำและตั้งคำถาม	นักเรียนปฏิบัติได้ 1 ข้อด้วยตนเอง ส่วนข้อที่เหลือที่เหลือมีครูให้คำแนะนำและตั้งคำถาม			

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	<b>องค์ประกอบมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>				
9. นักเรียนช่วยเหลือนำทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน เข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง	แสดงออกถึงการนำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนเองมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง และใช้แรงงานของตนเอง ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับทุกขั้นตอน	แสดงออกถึงการนำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนเองมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง และใช้แรงงานของตนเอง ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับร้อยละ 80 - 90	แสดงออกถึงการนำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนเองมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง และใช้แรงงานของตนเอง ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับร้อยละ 70 - 79	แสดงออกถึงการไม่นำทุนทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ของตนเองมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่น แต่ใช้แรงงานของตนเอง ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับร้อยละ 50 - 69	แสดงออกถึงการไม่นำทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ของตนเองมาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่น แต่ใช้แรงงานของตนเอง ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับต่ำกว่าร้อยละ 50
10. นักเรียนปฏิบัติตามแผนการที่กำหนดไว้สำหรับการทำกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน	แสดงออกถึงการทำ ความเข้าส่วนต่างๆ ของแผนด้วยตนเอง และดำเนินการตามแผนทุกขั้นตอน	แสดงออกถึงการทำความเข้าส่วนต่างๆ ของแผนด้วยตนเอง และดำเนินการตามแผน ร้อยละ 80 - 90	แสดงออกถึงการทำความเข้าส่วนต่างๆ ของแผนด้วยตนเอง และดำเนินการตามแผน ร้อยละ 70 - 79	แสดงออกถึงการทำความเข้าส่วนต่างๆ ของแผนโดยมีผู้เสนอแนะ และดำเนินการตามแผน ร้อยละ 50 - 69	แสดงออกถึงการทำความเข้าส่วนต่างๆ ของแผนโดยมีผู้เสนอแนะ และดำเนินการตามแผนต่ำกว่าร้อยละ 50

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	<b>องค์ประกอบที่มีส่วนรวมระหว่างนักศึกษาถึงสาเหตุปัญหา</b>				
11. นักเรียนร่วมกันติดตามผลการดำเนินการปฏิบัติตามที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนไว้	แสดงออกถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลของกรดำเนินการด้วยตนเอง สามารถนำมาแก้ไข ปัญหาขณะดำเนินการ ได้ทั้งหมด	แสดงออกถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลของกรดำเนินการด้วยตนเอง สามารถนำมาแก้ไข ปัญหาขณะดำเนินการได้ ร้อยละ 80 – 90	แสดงออกถึงการเก็บ รวบรวมข้อมูลของกร ดำเนินการด้วยตนเอง สามารถนำมาแก้ไข ปัญหา ขณะดำเนินการได้ ร้อยละ 70 – 79	แสดงออกถึงการเก็บ รวบรวมข้อมูลของกร ดำเนินการโดยได้รับ คำแนะนำ สามารถนำมา แก้ไขปัญหาขณะดำเนินการได้ ร้อยละ 50 - 69	แสดงออกถึงการต้องมี ผู้ยื่นข้อเรียกร้อง ข้อมูลของการดำเนินการ สามารถนำมาแก้ไข ปัญหา ขณะดำเนินการได้ต่ำกว่า ร้อยละ 50
12. นักเรียนร่วมกันตรวจสอบการดำเนินการ ของกิจกรรมตามแผนที่ได้ กำหนดไว้	แสดงออกถึงการตรวจ ค้นหาข้อเท็จจริงของ การดำเนินกิจกรรม บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามแผนที่ ได้ทั้งหมดด้วยตนเอง	แสดงออกถึงการตรวจ ค้นหาข้อเท็จจริงของกร ดำเนินกิจกรรม บรรลุตาม วัตถุประสงค์ และเป็นไป ตามแผนที่ร้อยละ 80 - 90 ด้วยตนเอง	แสดงออกถึงการตรวจ ค้นหาข้อเท็จจริงของกร ดำเนินกิจกรรม บรรลุตาม วัตถุประสงค์ และเป็นไป ตามแผนที่ร้อยละ 70 – 79 ด้วยตนเอง	แสดงออกถึงการตรวจ ค้นหาข้อเท็จจริงของกร ดำเนินกิจกรรม บรรลุตาม วัตถุประสงค์ และเป็นไป ตามแผนที่ร้อยละ 50 - 69 โดยได้รับคำแนะนำ	แสดงออกถึงการตรวจ ค้นหาข้อเท็จจริงของกร ดำเนินกิจกรรม บรรลุตาม วัตถุประสงค์ และเป็นไป ตามแผนที่ต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยได้รับคำแนะนำ และช่วยเหลือจากผู้อื่น

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	<b>องค์ประกอบมีส่วนร่วมตระหนักถึงสาเหตุปัญหา</b>				
13. นักเรียนร่วมกันประเมินผล ความสำเร็จ ที่ได้ช่วยเหลือโรงเรียน และชุมชนจากกรปฏิบัติกิจกรรม ตามที่ได้วางแผน โดยการปฏิบัติ ดังนี้ 13.1 การดำเนินงานมีก้าวหน้า สังเกตได้ชัดเจน 13.2 การดำเนินการ มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนด 13.3 การดำเนินการเป็นไปตาม ระยะเวลาที่กำหนด 13.4 เขียนรายงานสรุปที่สะท้อน ผลแท้จริง	นักเรียนปฏิบัติครบ ทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง	นักเรียนปฏิบัติครบทั้ง 4 ข้อ ด้วยตนเอง โดยมี ครูให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 3 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่ เหลือมีครูให้คำแนะนำ	นักเรียนปฏิบัติได้ 2 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วน ข้อที่เหลือมีครูให้ คำแนะนำและ ตักเตือน	นักเรียนปฏิบัติได้ 1 ข้อ ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่ เหลือมีครูให้คำแนะนำ และตักเตือน



## ภาคผนวก จ คุณภาพของเครื่องมือ

ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังตาราง 17

ตาราง 17 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

ข้อ	รายการ	S.D.		ระดับ ความเหมาะสม
<b>1.</b>	<b>แนวคิดพื้นฐานของกิจกรรม</b>			
1.1	เสนอแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนา กิจกรรมอย่างถูกต้อง	4.33	0.58	มาก
1.2	เลือกทฤษฎีมาใช้ได้เหมาะสมกับ ประเด็นการพัฒนา	4.33	0.58	มาก
1.3	มีหลักการที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมได้	4.33	0.58	มาก
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.33</b>	<b>0.58</b>	<b>มาก</b>
<b>2.</b>	<b>วัตถุประสงค์ของกิจกรรม</b>			
2.1	แสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้น ในตัวผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2	มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง	4.33	0.58	มาก
2.3	ครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.56</b>	<b>0.38</b>	<b>มากที่สุด</b>
<b>3.</b>	<b>เนื้อหาของกิจกรรม</b>			
3.1	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.67	0.58	มากที่สุด
3.2	จัดเรียงลำดับเนื้อหามีความต่อเนื่อง	4.00	0.00	มาก
3.3	เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.33</b>	<b>0.38</b>	<b>มาก</b>



ชื่อ	รายการ	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม	
<b>4.</b>	<b>กิจกรรมการเรียนรู้</b>			
4.1	สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.67	0.58	มากที่สุด
4.2	ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมร้อยเรียงกัน	4.33	0.58	มาก
4.3	มีความเหมาะสมกับเวลา	4.00	0.00	มาก
4.4	จัดกิจกรรมได้ถูกต้องตามกิจกรรม การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม	4.33	0.58	มาก
4.5	เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.22</b>	<b>0.38</b>	<b>มาก</b>
<b>5.</b>	<b>การวัดและประเมินผล</b>			
5.1	เครื่องมือวัดครอบคลุมกับสิ่งที่ต้องการวัด	4.33	0.58	มาก
5.2	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.67	0.58	มากที่สุด
5.3	สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองดี ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.44</b>	<b>0.58</b>	<b>มาก</b>
	<b>สรุปผลรวม</b>	<b>4.39</b>	<b>0.48</b>	<b>มาก</b>

ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้าง  
ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 18 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม  
ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่  
ที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

ข้อ	รายการ	S.D.		ระดับ ความเหมาะสม
<b>1.</b>	<b>องค์ประกอบของคู่มือ</b>			
1.1	มีองค์ประกอบครบถ้วนนำไปใช้ได้	4.67	0.58	มากที่สุด
1.2	เรียงลำดับองค์ประกอบของคู่มือ เหมาะสมกับการใช้งาน	4.67	0.58	มากที่สุด
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.67</b>	<b>0.58</b>	<b>มากที่สุด</b>
<b>2.</b>	<b>วัตถุประสงค์ของคู่มือ</b>			
2.1	แสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังในการนำไปใช้	4.67	0.58	มากที่สุด
2.2	นำไปสู่การนำไปใช้ได้จริง	4.67	0.58	มากที่สุด
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.67</b>	<b>0.58</b>	<b>มากที่สุด</b>
<b>3.</b>	<b>แนวทางการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม</b>			
3.1	กำหนดกิจกรรมที่ใช้ได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคู่มือ ที่กำหนดไว้	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3	อธิบายรายละเอียดการใช้กิจกรรม การเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่นำไปปฏิบัติได้	4.67	0.58	มากที่สุด
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.89</b>	<b>0.19</b>	<b>มากที่สุด</b>

ข้อ	รายการ	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
<b>4.</b>	<b>โครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม</b>		
4.1	สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00 มากที่สุด
4.2	ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมร้อยเรียงกัน	4.33	0.58 มาก
4.3	มีความเหมาะสมกับเวลา	4.00	0.00 มาก
4.4	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการสำรวจ วางแผนประเมินผล และสะท้อน ความคิดจากการได้ลงมือปฏิบัติ สถานการณ์จริง	5.00	0.00 มากที่สุด
4.5	เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.67	0.58 มากที่สุด
	<b>เฉลี่ย</b>	<b>4.56</b>	<b>0.19 มากที่สุด</b>
<b>5.</b>	<b>แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</b>		
5.1	<b>สาระสำคัญ</b>	4.33	0.58 มาก
5.1.1	ครบถ้วนและถูกต้อง	4.33	0.58 มาก
5.1.2	ครอบคลุมเรื่องที่จะนำไป จัดการเรียนรู้		
5.2	<b>จุดประสงค์การเรียนรู้</b>	4.33	0.58 มาก
5.2.1	มีความชัดเจนครอบคลุม เนื้อหาสาระ	4.67	0.58 มากที่สุด
5.2.2	สอดคล้องและสัมพันธ์กับ วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.67	0.58 มากที่สุด
5.2.3	มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	4.67	0.58 มากที่สุด
5.2.4	สอดคล้องกับการเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58 มาก

ข้อ	รายการ	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม	
<b>5.3 เนื้อหา</b>				
5.3.1	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	4.33	0.58	มาก
5.3.2	จัดเรียงลำดับเนื้อหา มีความต่อเนื่อง	4.00	0.00	มาก
5.3.3	เสริมสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
<b>5.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้</b>				
5.4.1	สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	4.67	0.58	มากที่สุด
5.4.2	ลำดับขั้นตอนของกิจกรรม ร้อยเรียงกัน	4.00	0.00	มาก
5.4.3	มีความเหมาะสมกับเวลา	4.00	0.00	มาก
5.4.4	จัดกิจกรรมได้ถูกต้อง ตามกิจกรรมการเรียนรู้ แบบรับใช้สังคม	4.67	0.58	มากที่สุด
5.4.5	เสริมสร้างความเป็นพลเมือง ต้นรู้ด้านการเป็นพลเมือง มีส่วนร่วม	4.33	0.58	มาก
<b>เฉลี่ย</b>		<b>4.33</b>	<b>0.38</b>	<b>มาก</b>

ชื่อ	รายการ	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
<b>6. เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียน</b>			
<b>แบบรับใช้สังคม</b>			
6.1	เครื่องมือวัดครอบคลุมกับสิ่งที่ ต้องการวัด	4.33	0.58      มาก
6.2	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.67	0.58      มากที่สุด
6.3	สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองที่ รู้ ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม	4.67	0.58      มากที่สุด
<b>เฉลี่ย</b>		<b>4.50</b>	<b>0.58      มาก</b>
<b>7. ภาคผนวก</b>			
7.1	ข้อมูลสอดคล้องและเหมาะสมกับคู่มือ	4.33	0.58      มาก
7.2	เรียงลำดับข้อมูลได้อย่างถูกต้อง	4.33	0.58      มาก
7.3	ข้อมูลมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ต่อการดำเนินกิจกรรม	4.33	0.58      มาก
<b>เฉลี่ย</b>		<b>4.33</b>	<b>0.58      มาก</b>
<b>สรุปผลรวม</b>		<b>4.51</b>	<b>0.43      มากที่สุด</b>

ผลการพิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 19 แสดงผลการพิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
	1	2	3		
1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
12	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
13	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 20 แสดงผลค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	แปลผล
1	0.67	ใช้ได้
2	0.66	ใช้ได้
3	0.59	ใช้ได้
4	0.74	ใช้ได้
5	0.56	ใช้ได้
6	0.67	ใช้ได้
7	0.60	ใช้ได้
8	0.61	ใช้ได้
9	0.58	ใช้ได้
10	0.58	ใช้ได้
11	0.65	ใช้ได้
12	0.48	ใช้ได้
13	0.48	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.89

## ภาคผนวก ฉ คะแนนผลการทดลองใช้

ตาราง 21 แสดงผลคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม จำนวน 27 คน

คนที่	คะแนนก่อนเรียน Pre-test (65 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน Post-test (65 คะแนน)	คะแนนผลต่าง
1	37	49	12
2	41	52	11
3	48	61	13
4	43	57	14
5	53	63	10
6	40	52	12
7	42	61	19
8	43	60	17
9	44	61	17
10	47	62	15
11	46	61	15
12	48	53	5
13	38	46	8
14	38	47	9
15	45	55	10
16	43	54	11
17	43	51	8
18	45	52	7
19	37	47	10
20	41	51	10
21	36	43	7
22	39	48	9
23	38	54	16
24	43	56	13
25	45	55	10
26	45	53	8
27	43	54	11



**t-test**

Paired Samples

Statistics

		Mean	N	Std. Deviation
Pair 1	Pre-test	42.63	27	4.01
	Posttest	54.00	27	5.43

Paired Samples

Test

		Paired Differences			t	df	Sig.(2- tailed)	Sig.(1- tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean				
Pair 1	Posttest - Pretest	11.37	3.49	0.67	16.9393	26	0.0000	0.0000

ภาคผนวก ข ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

ตาราง 22 ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้น  
ประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม จำนวน 27 คน

คนที่	คะแนน		$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้
	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้			ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม
1	65	49	3.77	0.73	มาก
2	65	52	4.00	0.91	มาก
3	65	61	4.69	0.48	มากที่สุด
4	65	57	4.38	0.65	มาก
5	65	63	4.85	0.38	มากที่สุด
6	65	52	4.00	0.58	มาก
7	65	61	4.69	0.48	มากที่สุด
8	65	60	4.62	0.65	มากที่สุด
9	65	61	4.69	0.63	มากที่สุด
10	65	62	4.77	0.44	มากที่สุด
11	65	61	4.69	0.48	มากที่สุด
12	65	53	4.08	0.64	มาก
13	65	46	3.54	0.52	มาก
14	65	47	3.62	0.51	มาก
15	65	55	4.23	0.60	มาก
16	65	54	4.15	0.80	มาก
17	65	51	3.92	0.64	มาก
18	65	52	4.00	0.71	มาก
19	65	47	3.62	0.51	มาก
20	65	51	3.92	0.49	มาก
21	65	43	3.31	0.48	มาก
22	65	48	3.69	0.48	มาก
23	65	54	4.15	0.38	มาก
24	65	56	4.31	0.48	มาก
25	65	55	4.23	0.60	มาก
26	65	53	4.08	0.49	มาก
27	65	54	4.15	0.69	มาก

ภาคผนวก ข แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดอมฤตวาริสังกัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านการเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)



ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning)



ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการ (Implementation)



### ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการปฏิบัติการ (Assessment)



### ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนกลับ (Reflection)



## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	กันยารัตน์ นิลภา
วัน เดือน ปี เกิด	21 พฤศจิกายน 2533
ที่อยู่ปัจจุบัน	663 หมู่ที่ 3 ตำบลน้ำซึม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี 61000
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเทศบาลวัดอมฤตวารี 18 ถนนบริรักษ์ ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ข้าราชการครู คศ.1
ประสบการณ์การทำงาน	พ.ศ.2558- พ.ศ.2563 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.2563- ปัจจุบัน โรงเรียนเทศบาลวัดอมฤตวารี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2557 ค.บ.5 ปี (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

